Neapolis University

HEPHAESTUS Repository **http://hephaestus.nup.ac.cy**

Department of Economics and Business Master in Public Administration (MPA)

2016

þÿ ¤ ¿ Æ ± ¹ ½ Ì ¼ µ ½ ¿ Ä · Â Æ ¿ Á ¿ ´ ¹ ± Æ
þÿ š Í À Á ¿ . œ ¹ ± µ ¼ À µ ¹ Á ¹ º ® ± ½ ¬ » Å

þÿ š É ½ Ã Ä ± ½ Ä ¯ ½ ¿ Å , š É ½ Ã Ä ± ½ Ä ¯ ½ ±

þÿ Á Ì ³ Á ± ¼ ¼ ± " · ¼ Ì Ã ¹ ± Â " ¹ ¿ ¯ º · Ã · Â , £ Ç ¿ » ® Ÿ ¹ º ¿ ½ ¿ ¼ ¹ º Î ½ • À ¹ Ã Ä · ¼ Î ½ º ± ¹ " ¹ ¿ ¯ º
þÿ ± ½ µ À ¹ Ã Ä ® ¼ ¹ ¿ • µ ¬ À ¿ » ¹ Â ¬ Æ ¿ Å

http://hdl.handle.net/11728/8790

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΝΕΑΠΟΛΙΣ ΠΑΦΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ –ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

MASTER IN PUBLIC ADMINISTRATION – MPA

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ. ΜΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.

της
Κωνσταντίνας Κωνσταντίνου

Υπεύθυνος καθηγητής: Κωνσταντίνος Αθανασόπουλος

Πάφος, Αύγουστος, 2016

Εκπονηθείσα Διπλωματική Εργασία απαραίτητη
για τη λήψη του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διπλωματική μου εργασία έχει ως θέμα την ανάλυση του φαινομένου της φοροδιαφυγής. Μέσα από την βιβλιογραφία, την έρευνα και την συνέντευξη έχει καταβληθεί προσπάθεια μιας όσο το δυνατό καλύτερης απόδοσης του παγκόσμιου αυτού φαινομένου, με έμφαση τη φοροδιαφυγή στην Κύπρο, με όλα τα ανεπιθύμητα συνεπακόλουθα και τη συσχέτιση της με την παραοικονομία και την φοροδιαφυγή.

Το κύριο μέρος της εργασίας αποτελείται από έξι συνολικά κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο αναπτύσσονται θέματα που είναι άμεσα συνδεδεμένα με την φοροδιαφυγή για την καλύτερη κατανόηση του φαινομένου. Το δεύτερο κεφάλαιο εντοπίζει τις συνέπειες που μπορεί να επιφέρει η φοροδιαφυγή σε μία χώρα. Στο τρίτο μέρος αναλύονται τα αίτια και παράγοντες της φοροδιαφυγής αλλά και τους τομείς και μεθόδους φοροδιαφυγής στην Κύπρο. Ακολουθούν τα μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής που έχουν ακολουθηθεί από διάφορες χώρες. Στο πέμπτο και αρκετά σημαντικό κεφάλαιο αναφέρονται τα κυριότερα μέτρα αντιμετώπισης του φαινομένου της φοροδιαφυγής στην Κύπρο. Τέλος, αναλύονται τα αποτελέσματα της έρευνας που έχει διεξαχθεί μέσω της μορφής του ερωτηματολογίου σχετικά με τη φοροδιαφυγή στην Κύπρο. Η εργασία τελειώνει με τα ουσιώδη συμπεράσματά.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα αρχικά να ευχαριστήσω τον καθηγητή του μαθήματος της Διπλωματικής Εργασίας κ. Αθανασόπουλο Κωνσταντίνο για την καθοδήγηση και τις συμβουλές που μου πρόσφερε για την επίτευξη της διπλωματικής μου εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον Προϊστάμενο και στους συναδέλφους - Λειτουργούς στο Επαρχιακό Γραφείο Πάφου του Τμήματος Φορολογίας, των οποίων η βοήθεια ήταν πολύτιμη στην ορθή απόδοση και ερμηνεία των μεθόδων και μέτρων αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής καθώς και η συμβολή τους με σκέψεις και ιδέες για τη φορολογική συμμόρφωση. Τις ευχαριστίες μου θα ήθελα να εκφράσω και στους συμμετέχοντες του ερωτηματολογίου, αφού δίχως τη δική τους συμβολή δεν θα μπορούσε να ολοκληρωθεί η έρευνά μου. Τέλος, τις ιδιαίτερες ευχαριστίες μας θα ήθελα να εκφράσω στην οικογένεια μου για την στήριξη και συμπαράστασή της για την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας.

Κωνσταντίνα Κωνσταντίνου

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ

Φοροδιαφυγή

Φοροδιαφυγή

Παραοικονομία

Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

Φορολογικό σύστημα της Κύπρου

Συνέπειες φοροδιαφυγής

Αίτια/ παράγοντες φοροδιαφυγής

Τομείς και μέθοδοι φοροδιαφυγής

Μέτρα αντιμετώπισης φοροδιαφυγής

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ii
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ iii
ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ iv
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ v
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ, ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ viii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ 1
Στόχος της εργασίας 2
Μεθοδολογία της εργασίας 2
Ορισμοί 2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 4
1.1. Φορολογία 4
1.1.1. Ορισμός φόρου 4
1.1.2. Δημόσιες δαπάνες 4
1.1.3. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του φόρου 4
1.1.4. Λειτουργίες της φορολογίας 4
1.1.5. Διακρίσεις των φόρων 5
1.1.5.1. Άμεσοι και έμμεσοι φόροι 5
1.1.5.2. Φόρος εισοδήματος, Φόροι κατανάλωσης, Φόροι περιουσίας 5
1.1.5.3. Αναλογικοί, προοδευτικοί και αντίστροφα προοδευτικοί φόροι 6
1.2. Φοροδιαφυγή 6
1.3. Φοροδιαφυγή και Φοροαποφυγή 7
1.3.1. Σύγκριση φοροαποφυγής με φοροδιαφυγή 7
1.4. Φοροδιαφυγή και Παραοικονομία 8
1.4.1. Έννοια της παραοικονομίας 8
1.4.2. Σχέση Φοροδιαφυγής – Παραοικονομίας 8
1.5. Φοροδιαφυγή, Παραοικονομία και ΑΕΠ 9
1.5.1. Ακαθάριστο εθνικό προϊόν (ΑΕΠ) 10
1.5.2. Τρόπος μέτρησης του ΑΕΠ 10
1.5.3. Τα συστατικά του ΑΕΠ 10
1.5.4. Στοιχεία Κυπριακού ΑΕΠ 11
1.5.4.1. Σχετικά στατιστικά στοιχεία 11
1.6. Φορολογικό σύστημα της Κύπρου 12
1.6.1. Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του Κυπριακού Φορολογικού Συστήματος 12
1.6.2. Φορολογία Φυσικών προσώπων 12
1.6.3. Φορολογία Νομικών προσώπων (Εταιρικός φόρος) 14
1.6.4. Έκτακτη αμυντική εισφορά 14
1.6.5. Φόρος κεφαλαιουχικών κερδών (Ν52/80) 14

1.6.6. Φόρος κληρονομιάς 14
1.6.7. Φόρος ακίνητης περιουσίας (Ν24/80) 15
1.6.8. Φόρος Προστιθέμενης Αξίας 15
1.6.8.1. Συντελεστές ΦΠΑ 16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 17
2. Συνέπειες φοροδιαφυγής 17
2.1. Δανεισμός 17
2.2. Φορολογική συνείδηση 18
2.3. Αναδιανομή του πλούτου 18
2.4. Αθέμιτος ανταγωνισμός 18
2.5. Περιβάλλον 19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 20
3.1. Αίτια και παράγοντες της φοροδιαφυγής 20
3.1.1. Οικονομικοί παράγοντες 20
3.1.1.1. Επιβολή και ύψος ποινών 20
3.1.1.2. Το ύψος των φορολογικών συντελεστών 20
3.1.1.3. Ανεπάρκεια των φοροτεχνικών υπηρεσιών και πιθανότητα ελέγχου 21
3.1.1.4. Η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος 21
3.1.1.5. Ο τρόπος διαχείρισης του δημόσιου χρήματος και επέκταση στη φορολογική συνείδηση 22
3.1.1.6. Το αίσθημα ανισότητας 23
3.1.2. Κοινωνικοί παράγοντες 23
3.1.2.1. Το πρόβλημα του δωρεάν επιβάτη 23
3.1.2.2. Προσωπικοί παράγοντες όπως ηλικία, φύλο, πηγή εισοδήματος, και επάγγελμα 23
3.1.2.3. Το περιβάλλον όπου ζει κάποιος με κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις 24
3.1.2.4. Κουλτούρα 24
3.2. Τομείς και μέθοδοι φοροδιαφυγής 25
3.2.1. Φοροδιαφυγή στην φορολογία εισοδήματος 25
3.2.2. Φοροδιαφυγή στην φορολογία εταιρειών/ Επιχειρήσεων που υποβάλλουν ελεγμένους λογαριασμούς 26
3.2.3. Φοροδιαφυγή στον Φόρο Ακίνητης Ιδιοκτησίας 27
3.2.4. Στην φορολογία Έκτακτης Αμυντικής Εισφοράς 28
3.2.5. Τομείς και μέθοδοι φοροδιαφυγής στον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας 28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 30
4. Μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής άλλων χωρών 30
4.1. Φινλανδία 30
4.2. ΗΠΑ 30
4.3. Δανία 31

4.4. Ιταλία 31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 32
5. Μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής 32
5.1. Τακτικοί έλεγχοι σε υποκείμενα στο φόρο πρόσωπα 32
5.2. Βελτίωση της οργάνωσης και λειτουργίας του Τμήματος Φορολογίας 32
5.3. Καλλιέργεια φορολογικής συνείδησης 33
5.4. Ενίσχυση της Διαφάνειας 33
5.5. Κίνητρα για μείωση της φοροδιαφυγής 33
5.6. Υποχρεωτικός φορολογικός φάκελος 34
5.7. Δημοσίευση φοροφυγάδων 34
5.8. Επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης 34
5.9. Υποβολή κατάστασης περιουσίας 34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 35
6. Έρευνα 35
6.1. Σημασία και σκοπός της έρευνας 35
6.2. Συγκέντρωση δευτερογενών και πρωτογενών στοιχείων 35
6.3. Πληθυσμός της έρευνας και περιγραφή του δείγματος της έρευνας 35
6.4. Μορφή ερωτηματολογίου 36
6.5. Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της έρευνας 37
6.5.1. Συσχέτιση των αποτελεσμάτων της έρευνας 60
6.6. Συμπεράσματα έρευνας 68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 71
7. Διαπιστώσεις - Συμπεράσματα -Προτάσεις 71
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 73
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ 78
Ερωτηματολόγιο 78
Συνοδευτική επιστολή 84

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ, ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Εικόνες:

Εικόνα 1.1: Συνολική Φοροδιαφυγή 9
Εικόνα 3.1: Η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος 22
Εικόνα 3.2: Κουλτούρα 24

Πίνακες:

Πίνακας 1.1: ΑΕΠ 11
Πίνακας 1.2: Κυπριακό Φορολογικό Σύστημα 12
Πίνακας 1.3: Φορολογικοί Συντελεστές Φυσικών Πρόσωπων 13
Πίνακας 1.4: Φορολογικοί Συντελεστές Ακίνητης Περιουσίας 15
Πίνακας 6.1: Φύλο ερωτηθέντων 37
Πίνακας 6.2: Ηλικία ερωτηθέντων 37
Πίνακας 6.3: Επάγγελμα ερωτηθέντων 38
Πίνακας 6.4: Εκπαίδευση ερωτηθέντων 38
Πίνακας 6.5: Ετήσιο εισόδημα ερωτηθέντων 39
Πίνακας 6.6 Αν μου δινόταν η δυνατότητα να φοροδιαφύγω (είτε ως άτομο είτε ως επιχειρηματίας) θα το έκανα 40
Πίνακας 6.7: Έχω φοροδιαφύγει στο παρελθόν 41
Πίνακας 6.8:Συμφωνώ με την αύξηση των μέτρων της πολιτείας για την ένταση των ελέγχων κατά της φοροδιαφυγής 42
Πίνακας 6.9: Αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών, πιστεύετε ότι θα περιορίζονταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής; 43
Πίνακας 6.10: Η ένταση των φορολογικών ελέγχων στρέφεται κυρίως σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αφήνοντας τις μεγάλες επιχειρήσεις ανέγγιχτες 44
Πίνακας 6.11: Η ύπαρξη ενός αδιάφθορου ελεγκτικού μηχανισμού απαλλαγμένου από συντεχνιακά σύνδρομα με αυστηρότητα στις παραβάσεις θα περιόριζε τη φοροδιαφυγή; ..45
Πίνακας 6.12: Θα συμφωνούσατε σε σοβαρές περιπτώσεις φοροδιαφυγής, αν υπήρχε άμεση δήμευση της περιουσίας (κινητής και ακίνητης) ή και φυλάκιση; 46
Πίνακας 6.13: Η οικονομική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η Κύπρος οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην φοροδιαφυγή 47
Πίνακας 6.13: Η οικονομική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η Κύπρος οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην φοροδιαφυγή 47
Πίνακας 6.14: Πιστεύετε ότι γενικά το κράτος δαπανά τα χρήματα των φορολογουμένων με σύνεση; 48
Πίνακας 6.15: Αν μου γινόταν φορολογικός έλεγχος και είχα υποπέσει σε φορολογικά αδικήματα θα επιχειρούσα να δωροδοκήσω για να αποφύγω την ποινή. 49
Πίνακας 6.16: Είναι εύκολο να φοροδιαφύγει κάποιος αν το θέλει 50
Πίνακας 6.17: Πιο εύκολα φοροδιαφεύγουν όσοι έχουν πολλά εισοδήματα σε σχέση με όσους έχουν λίγα εισοδήματα. 51

Πίνακας 6.18: Θα δικαιολογούσατε επιχειρηματία που οφείλει στο δημόσιο και διακυβεύεται η βιωσιμότητά του να προβεί σε φοροδιαφυγή για την επιβίωσή του; 52

Πίνακας 6.19: Όλοι οι πολίτες υποχρεούμαστε ηθικά να δηλώνουμε το αληθές εισόδημά μας. 53

Πίνακας 6.20: Γνωρίζω άτομα του οικείου μου περιβάλλοντος που φοροδιαφεύγουν.....54

Πίνακας 6.21: Εσείς ή οι εταιρείες σας έχουν φορολογικό φάκελο;.....55

Πίνακας 6.22: Ποια από τα παρακάτω επαγγέλματα, κατά τη γνώμη σας, αποφεύγουν περισσότερο την έκδοση απόδειξης:.....56

Πίνακας 6.23: Φοροδιαφυγή είναι:.....57

Πίνακας 6.24: Ποια από τα παρακάτω μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής θα προτείνατε;.59

Πίνακας 6.25: Ερώτηση 23 και ηλικία 61

Πίνακας 6.26: Ερώτηση 20 και επαγγέλματα 62

Πίνακας 6.27: Ερώτηση 23 και επαγγέλματα 63

Πίνακας 6.28: Ερώτηση 13 και εισόδημα.....65

Πίνακας 6.29: Ερώτηση 21 και εισόδημα.....66

Πίνακας 6.30: Ερώτηση 23 και εισόδημα.....67

Διαγράμματα:

Διάγραμμα 6.1: Αν μου δινόταν η δυνατότητα να φοροδιαφύγω (είτε ως άτομο είτε ως επιχειρηματίας) θα το έκανα.....40

Διάγραμμα 6.2: Έχω φοροδιαφύγει στο παρελθόν.....41

Διάγραμμα 6.3: Συμφωνώ με την αύξηση των μέτρων της πολιτείας για την ένταση των ελέγχων κατά της φοροδιαφυγής.....42

Διάγραμμα 6.4: Αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών, πιστεύετε ότι θα περιορίζονταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;.....43

Διάγραμμα 6.5: Η ένταση των φορολογικών ελέγχων στρέφεται κυρίως σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αφήνοντας τις μεγάλες επιχειρήσεις ανέγγιχτες. 44

Διάγραμμα 6.6: Η ύπαρξη ενός αδιάφθορου ελεγκτικού μηχανισμού απαλλαγμένου από συντεχνιακά σύνδρομα με αυστηρότητα στις παραβάσεις θα περιόριζε τη φοροδιαφυγή;...45

Διάγραμμα 6.7: Θα συμφωνούσατε σε σοβαρές περιπτώσεις φοροδιαφυγής, αν υπήρχε άμεση δήμευση της περιουσίας (κινητής και ακίνητης) ή και φυλάκιση; 46

Διάγραμμα 6.8: Η οικονομική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η Κύπρος οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην φοροδιαφυγή.....47

Διάγραμμα 6.9: Πιστεύετε ότι γενικά το κράτος δαπανά τα χρήματα των φορολογουμένων με σύνεση; 48

Διάγραμμα 6.10: Αν μου γινόταν φορολογικός έλεγχος και είχα υποπέσει σε φορολογικά αδικήματα θα επιχειρούσα να δωροδοκήσω για να αποφύγω την ποινή. 49

Διάγραμμα 6.11: Είναι εύκολο να φοροδιαφύγει κάποιος αν το θέλει.....50

Διάγραμμα 6.12: Πιο εύκολα φοροδιαφεύγουν όσοι έχουν πολλά εισοδήματα σε σχέση με όσους έχουν λίγα εισοδήματα.....51

Διάγραμμα 6.13: Θα δικαιολογούσατε επιχειρηματία, που οφείλει στο δημόσιο και διακυβεύεται η βιωσιμότητά του, να προβεί σε φοροδιαφυγή για την επιβίωσή του; 52

Διάγραμμα 6.14: Όλοι οι πολίτες υποχρεούμαστε ηθικά να δηλώνουμε το αληθές εισόδημά μας.....53

Διάγραμμα 6.15: Γνωρίζω άτομα του οικείου μου περιβάλλοντος που φοροδιαφεύγουν. ..54

Διάγραμμα 6.16: Εσείς ή οι εταιρείες σας έχουν φορολογικό φάκελο;.....55

Διάγραμμα 6.17: Ποια από τα παρακάτω επαγγέλματα, κατά τη γνώμη σας, αποφεύγουν περισσότερο την έκδοση απόδειξης:.....56

Διάγραμμα 6.18: Φοροδιαφυγή είναι:.....57

Διάγραμμα 6.19: Ποια από τα παρακάτω μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής θα προτείνατε; 59

Διάγραμμα 6.20: Ερώτηση 23 και ηλικία 61

Διάγραμμα 6.21: Ερώτηση 20 και επαγγέλματα 62

Διάγραμμα 6.22: Ερώτηση 23 και επαγγέλματα 64

Διάγραμμα 6.23: Ερώτηση 13 και εισόδημα.....65

Διάγραμμα 6.24: Ερώτηση 21 και εισόδημα.....66

Διάγραμμα 6.25: Ερώτηση 23 και είσόδημα.....68

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Κύπρος μας τα τελευταία χρόνια μαστίζεται από βαθιά οικονομική κρίση, ίσως τη χειρότερη των τελευταίων ετών και η κυβέρνηση καλείται να στοχεύσει την οικονομική πολιτική της για τη βιωσιμότητα του κράτους, και να την διαχειριστεί στα πλαίσια ενός κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μέλους της Ευρωζώνης. Η φοροδιαφυγή ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό για την δυσμενή οικονομική κατάσταση που βρίσκεται η Κύπρος σήμερα.

Η κυβέρνηση στοχεύει στην εξεύρεση πόρων για να μπορέσει να καλύψει τις δημόσιες δαπάνες αλλά και να καταστήσει βιώσιμο το χρέος από εξωτερικό δανεισμό. Επιτακτική είναι η ανάγκη, για πάταξη της φοροδιαφυγής στην προσπάθεια για αύξηση των εσόδων του κράτους. Παρόλο που τελευταία έχουν γίνει σημαντικές αλλαγές στα πλαίσια μέτρων καταπολέμησης της φοροδιαφυγής με την αναδιάρθρωση του Τμήματος Φορολογίας, τον εκσυγχρονισμό του φορολογικού συστήματος, την ηλεκτρονική υποβολή δηλώσεων εισοδήματος, τη δημιουργία τμήματος μεγάλων φορολογουμένων για στοχευμένους ελέγχους πρέπει οι προσπάθειες της χώρας μας να εντατικοποιηθούν με απώτερο σκοπό την μείωση της φοροδιαφυγής.

Η εκπόνηση της παρούσας εργασίας γίνεται για τη μελέτη του φαινομένου της φοροδιαφυγής στην Κύπρο, που απέκτησε ιδιαίτερο ενδιαφέρον στις μέρες μας λόγω της οικονομικής κρίσης, αν και το φαινόμενο αυτό ήταν πάντοτε επίκαιρο και απασχολούσε παγκοσμίως το ενδιαφέρον.

Μέσα από την εργασία αυτή αναλύονται έννοιες απαραίτητες για την κατανόηση του θέματος, όπως είναι οι φόροι και η φορολογία, η φοροδιαφυγή, η φοροαποφυγή, η παραοικονομία και το ακαθάριστο εθνικό προϊόν, αλλά και η σχέση που υπάρχει μεταξύ τους. Επίσης, γίνεται αναφορά των κύριων χαρακτηριστικών του φορολογικού συστήματος της Κύπρου, παρουσιάζονται οι συνέπειες της φοροδιαφυγής, τα αίτια και παράγοντες για τα οποία οι πολίτες έχουν οδηγηθεί σε αυτή την συμπεριφορά αλλά και οι μέθοδοι φοροδιαφυγής που εντοπίζονται στην Κύπρο. Κλείνοντας, παραθέτονται οι τρόποι καταπολέμησης της φοροδιαφυγής που έχουν ακολουθηθεί από διάφορες χώρες του κόσμου αλλά και υποδείξεις τρόπων με τους οποίους μπορεί να καταπολεμηθεί η φοροδιαφυγή στην Κύπρο.

Ακολουθούν τα αποτελέσματα της εμπειρικής μου έρευνας που είχε διεξαχθεί σχετικά με το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και η ανάλυση των αποτελεσμάτων αυτών με σκοπό την κατανόηση της συμπεριφοράς και του τρόπου σκέψης των πολιτών της Κύπρου σχετικά με

αυτό το φαινόμενο, για τον εντοπισμό των κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισής του με βάση τα δεδομένα της Κύπρου.

Στόχος της εργασίας

Ο στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάλυση του φαινομένου της φοροδιαφυγής, ο εντοπισμός των αιτιών αυτού του φαινομένου, οι μέθοδοι και τρόποι με τους οποίους φοροδιαφεύγουν στην Κύπρο και η αναφορά μέτρων αντιμετώπισής της σε αυτή τη χώρα.

Μεθοδολογία της εργασίας

Η συλλογή των δεδομένων της διπλωματικής εργασίας έγινε με τη χρήση δευτερογενών και πρωτογενών πηγών. Οι δευτερογενείς πηγές συλλέχθηκαν από έντυπες και ηλεκτρονικές επιστημονικά έγκυρες πηγές. Από έγκυρες δευτερογενείς πηγές όπως η ιστοσελίδα του Τμήματος Φορολογίας και η ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Οι πρωτογενείς πληροφορίες συλλέχθηκαν με την διεξαγωγή έρευνας μέσω της μορφής του ερωτηματολογίου. Λόγω του δύσκολου εντοπισμού πληροφοριών σε κάποια θέματα της εργασίας και ειδικότερα όσον αφορά στα θέματα της φορολογίας της Κύπρου ο εντοπισμός των πληροφοριών είναι περιορισμένος, έτσι αναζητήθηκε η παροχή πληροφοριών από το Τμήμα Φορολογίας της Κύπρου. Όπου αυτή η συλλογή πληροφοριών επιτεύχθηκε με την προσωπική συνέντευξη με λειτουργούς του Τμήματος Φορολογίας.

Επίσης, πρωτογενείς πληροφορίες συλλέχθηκαν μέσω της έρευνας που διεξήγαγα με την μορφή ερωτηματολογίου. Τα αποτελέσματα της έρευνας, έχουν χρησιμοποιηθεί στο πέμπτο κεφάλαιο του κυρίως σώματος της εργασίας που αφορά τα μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής στην Κύπρο.

Ορισμοί

Φοροδιαφυγή - Είναι η κάθε παράνομη πράξη ή εσκεμμένη παράληψη του φορολογούμενου, με σκοπό να μειώσει ή να αποφύγει να πληρώσει τις φορολογικές του υποχρεώσεις.

Φοροαποφυγή - Η κατά νόμιμο τρόπο μείωση της φορολογικής υποχρέωσης ή αποφυγή πληρωμής φόρου, μέσω της εκμετάλλευσης των κενών της Νομοθεσίας.

Παραοικονομία - Η οικονομική δραστηριότητα (παραγωγή υπηρεσιών και προϊόντων) που δεν καταγράφεται και δεν συμπεριλαμβάνεται στο ΑΕΠ, είτε γιατί δεν δηλώνεται (φοροδιαφυγή) είτε γιατί δεν υπάρχει ευχέρεια καταγραφής από τις στατιστικές υπηρεσίες.

Φόροι - Υποχρεωτικές εισφορές φυσικών και νομικών προσώπων που αποτελούν μέρος των εισοδημάτων τους προς τον δημόσιο τομέα, χωρίς αντιπαροχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

1.1.1. Ορισμός του φόρου

Φόροι είναι οι υποχρεωτικές εισφορές των φυσικών και νομικών προσώπων που αποτελούν μέρος των εισοδημάτων τους προς το δημόσιο τομέα. Ο δημόσιος τομέας έχει ανάγκη από αυτούς τους οικονομικούς πόρους για να μπορεί να καλύψει τις δημόσιες δαπάνες που χρειάζονται για τις δραστηριότητες του. Αυτή η υποχρεωτική καταβολή των φόρων γίνεται μέσω της επιβολής φορολογίας. (Ευρετήριο οικονομικών όρων, 2010)

1.1.2. Δημόσιες δαπάνες

Δημόσιες δαπάνες είναι οι δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών τις οποίες πραγματοποιούν οι δημόσιοι φορείς όπως είναι η τοπική αυτοδιοίκηση και ο δημόσιος τομέας. Οι φόροι αποτελούν απαραίτητη πηγή εσόδων στο δημόσιο τομέα λόγω του ότι είναι η πιο σημαντική πηγή κάλυψης δημοσίων δαπανών. (Begg, Fischer & Dornbusch, 1998: 602-629). Οι δημόσιες δαπάνες διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, στις δημόσιες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες και στις δημόσιες δαπάνες για μεταβιβαστικές πληρωμές. Η πρώτη κατηγορία δημοσίων δαπανών περιλαμβάνει τις δαπάνες κατανάλωσης του δημοσίου και τις δαπάνες δημοσίων επενδύσεων. Ενώ, η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τις μεταβιβάσεις προς τα νοικοκυριά και τις μεταβιβάσεις προς τις επιχειρήσεις ή επιδοτήσεις είτε σε νοικοκυριά είτε σε επιχειρήσεις. (Γκίνογλου, 2004). Δημόσια αγαθά μπορεί να είναι η παιδεία, η υγεία και η ασφάλεια.

1.1.3. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του φόρου

Τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα των φόρων είναι ότι αποτελούν αναγκαστικό μέσο μεταβίβασης οικονομικών πόρων από τον ιδιωτικό στο δημόσιο τομέα και ότι είναι μονομερές μέσο, δηλαδή υπάρχει μόνο παροχή από μέρους του ιδιωτικού φορέα. (Ευρετήριο οικονομικών όρων, 2010)

1.1.4. Λειτουργίες της φορολογίας

Ο ρόλος της φορολόγησης των πολιτών και η είσπραξη των φόρων είναι απαραίτητα στοιχεία σε μία κοινωνία, λόγω του ότι η φορολογία έχει ως πρωταρχικό σκοπό την χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών, και ως δευτερεύοντες αλλά εξίσου σημαντικούς

σκοπούς, την ενίσχυση ή σταθεροποίηση της οικονομικής ανάπτυξης και η ανακατανομή του πλούτου που αφορά την κοινωνική οικονομία για άμβλυνση των ανισοτήτων. (Γκίνογλου, 2004). Οι βασικές λειτουργίες του φόρου είναι η ταμιευτική, η οικονομική και η κοινωνική.

Η οικονομική λειτουργία του φόρου συνίσταται στην εξυπηρέτηση ή υποβοήθηση της επίτευξης διαφόρων σκοπών της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής μιας χώρας. Βοηθά με αυτό τον τρόπο στην οικονομική ανάπτυξη μίας χώρας με την καταπολέμηση διαφόρων αρνητικών φαινομένων της οικονομίας όπως είναι η ανεργία και ο πληθωρισμός. Κοινωνικές λειτουργίες αφορούν την εξυπηρέτηση διαφόρων σκοπών της κυβερνητικής κοινωνικής πολιτικής, όπως είναι η δίκαιη κατανομή του κοινωνικού πλούτου. (Μουντούρης, 2012)

1.1.5. Διακρίσεις των φόρων

1.1.5.1. Άμεσοι και έμμεσοι φόροι

Οι φόροι διαχωρίζονται σε άμεσους και έμμεσους με βάση τον τρόπο που εισπράττονται ή τη φύση του φορολογικού αντικειμένου.

Άμεσοι φόροι θεωρούνται αυτοί που επιβάλλονται στα φυσικά και νομικά πρόσωπα για το εισόδημα που εισπράττουν από εργασία, ενοίκια, μερίσματα και τόκους. Άμεσοι φόροι καταβάλλονται και στην ακίνητη περιουσία. Άμεσες φορολογίες είναι οι ασφαλιστικές εισφορές των ατόμων και οι ασφαλιστικές πληρωμές που καταβάλλουν οι επιχειρήσεις για τους εργαζόμενους τους. Οι εταιρείες πληρώνουν φόρο στα φορολογητέα κέρδη τους. (Begg, Fischer & Dornbusch, 1998: 602-629)

Έμμεσοι φόροι θεωρούνται αυτοί που επιβάλλονται στην εγχώρια κατανάλωση αγαθών/υπηρεσιών και στα εισαγόμενα προϊόντα. (Ευρετήριο οικονομικών όρων, 2010) Ένας από τους πιο σημαντικούς έμμεσους φόρους είναι ο φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), ο οποίος είναι ένας φόρος στις λιανικές πωλήσεις. (Begg, Fischer & Dornbusch, 1998: 602-629).

Ο φόρος επί των πωλήσεων συλλέγεται μόνο στα σημεία πώλησης των προϊόντων στον καταναλωτή, ενώ ο ΦΠΑ συλλέγεται στα διάφορα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας.

Άλλοι έμμεσοι φόροι είναι ο ειδικός φόρος κατανάλωσης καπνού και αλκοόλ, των τελών αυτοκινήτων και τηλεοράσεων και των δασμών στις εισαγωγές. (Begg, Fischer & Dornbusch, 1998: 602-629).

1.1.5.2. Φόρος Εισοδήματος, Φόροι Κατανάλωσης, Φόροι Περιουσίας

Οι φόροι με κριτήριο τη φορολογική βάση του φόρου, χωρίζονται σε φόρους εισοδήματος, φόρους κατανάλωσης και φόρους περιουσίας. Ο φόρος εισοδήματος είναι άμεσος φόρος και ο φόρος κατανάλωσης έμμεσος φόρος. Ο φόρος περιουσίας είναι ο φόρος που καταβάλλεται επί της καθαρής αξίας της περιουσίας.

1.1.5.3. Αναλογικοί, προοδευτικοί και αντίστροφα προοδευτικοί φόροι

Οι φόροι διακρίνονται με βάση την αναλογικότητα ή μη του φόρου σε αναλογικούς, προοδευτικούς και αντίστροφα προοδευτικούς.

Αναλογικός φόρος είναι όταν ο φορολογικός συντελεστής παραμένει ο ίδιος, ανεξάρτητα από το μέγεθος της φορολογικής βάσης. Προοδευτικός είναι όταν ο φορολογικός του συντελεστής αυξάνεται, καθώς αυξάνεται η φορολογική βάση.

Αντίστροφα προοδευτικός είναι όταν ο φορολογικός του συντελεστής μειώνεται, όταν η φορολογική βάση αυξάνεται και κατά συνέπεια, ο συνολικός φόρος είναι φθίνουσα αναλογία του εισοδήματος. Σε αυτή των περίπτωση λέγεται ότι οι φόροι δαπάνης επιβαρύνουν άνισα τις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις. (Γκίνογλου, 2004)

Επισημαίνω ότι στην Κύπρο ο φόρος εισοδήματος στα εισοδήματα των φυσικών προσώπων είναι προοδευτικός, ενώ, ο εταιρικός φόρος είναι αναλογικός.

1.2. ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

«Φοροδιαφυγή θεωρείται κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογουμένου (φυσικού ή νομικού προσώπου), με απώτερο σκοπό τη μείωση της φορολογικής του υποχρέωσης ή η αποφυγή καταβολής του οποιουδήποτε βεβαιωθέντος φόρου.» (Ευρετήριο οικονομικών όρων, 2010)

Αναλυτικότερα, η φοροδιαφυγή είναι η μη υποβολή ή η ανακριβής υποβολή δήλωσης φόρου εισοδήματος, ή η μη απόδοση του οφειλόμενου ΦΠΑ στο Δημόσιο ή μπορεί να αφορά την έκδοση αποδοχής και νόθευση φορολογικών στοιχείων (Βουγιούκα, 2014). Η φοροδιαφυγή αποτελεί σοβαρό έγκλημα/απάτη σε βάρος του κράτους. Το ποσό της φοροδιαφυγής που δεν έχει πληρωθεί, θα κληθεί τελικά να επωμισθεί με επιπρόσθετα μέτρα, το σύνολο των φορολογουμένων (Γκουμπανιτσάς). Έρευνες καταδεικνύουν ότι το πρόβλημα της φοροδιαφυγής όλο και χειροτερεύει σε παγκόσμιο επίπεδο. (Πέρδιος, 2012: 10-11).

Για να γίνει αντιληπτό το μέγεθος του προβλήματος φοροδιαφυγής στην Κύπρο, αρκεί και μόνο να αναφερθούμε στη φορολογική αμνηστία που έγινε στην Κύπρο και αφορούσε τα φορολογικά έτη 1991 έως 2002. Σύμφωνα με το νόμο Ν215(Ι)/2004 (Ο Περί Ειδικής

Ρύθμισης Φορολογικών Υποχρεώσεων Νόμος) ο οποίος ψηφίστηκε την 1η Ιουλίου 2004, όσα φυσικά ή νομικά πρόσωπα είχαν οποιαδήποτε αδήλωτα εισοδήματα ή κέρδη για τα έτη μέχρι και το 2002 πλήρωναν ειδική φορολογία. Συγκεκριμένα μέχρι 31/12/2004 ο συντελεστής φορολογίας καθορίστηκε στο 5% ενώ από 01/01/2005 έως 28/2/2005 ανήλθε στο 6,5%. Είναι σημαντικό να λεχθεί ότι το συνολικό ποσό που εισέπραξε το κράτος ανήλθε στα £120 εκ. Ως εκ της φύσεως της, η ρύθμιση αυτή, καθιστούσε αδύνατο τον ακριβή υπολογισμό των αμνηστευθέντων εισοδημάτων. Σύμφωνα όμως με έρευνα (Πέρδιος, 2012: 10-11) τα αδήλωτα εισοδήματα για την περίοδο 1991 έως 2002 ανέρχονταν σε περίπου £2 δις.

Καταληκτικά, το ποσό αυτό αντιστοιχούσε περίπου στο 31% του ετήσιου ΑΕΠ της Κύπρου για το 2002, που και αυτό θα ήταν ίσως ακόμα μεγαλύτερο αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι υπήρχαν φορολογούμενοι που δεν πλήρωσαν με φορολογική αμνηστία για τα αδήλωτα εισοδήματα τους.

1.3. ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ

Η φοροαποφυγή είναι η κάθε νόμιμη πράξη του φορολογουμένου με την οποία επιδιώκει τη μείωση της φορολογικής του επιβάρυνσης ή η αποφυγή καταβολής του φόρου που του έχει βεβαιωθεί. Η φοροαποφυγή αποτελεί ένα καλά μελετημένο φορολογικό σχεδιασμό με σκοπό τον προσδιορισμό του ελάχιστου δυνατού φόρου μέσα στα πλαίσια του νόμου. Δηλαδή, είναι η μειωμένη ή η μη καταβολή των φόρων μέσω της εκμετάλλευσης των κενών της νομοθεσίας. Παρόλο που η φοροαποφυγή θεωρείται νόμιμη πράξη, εξακολουθεί να είναι μια μορφή στέρησης των εσόδων του κράτους. (Ευρετήριο οικονομικών όρων, 2010)

Με την φοροαποφυγή, ο φορολογούμενος εκμεταλλεύεται τα κενά, τις ασάφειες και την κακή διατύπωση της φορολογικής νομοθεσίας, τα οποία δεν ήταν στην πρόθεση του Νομοθέτη, αλλά ο νομοθέτης δεν έχει τη δυνατότητα να λάβει μέτρα για την αποτροπή της ενέργειας αυτής, ούτε και να πατάξει τη φοροαποφυγή. (Βουγιούκα, 2014)

Με βάση τη φορολογική νομοθεσία η φοροαποφυγή δεν χαρακτηρίζεται ως παράνομη (δεν προβλέπεται καμίας μορφής ποινή ή άλλη κύρωση κατά της φοροαποφυγής).

1.3.1. Σύγκριση φοροαποφυγής με φοροδιαφυγή

Φοροαποφυγή και φοροδιαφυγή έχουν ως στόχο τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης ή την αποφυγή καταβολής του οφειλόμενου φόρου. Οι συνέπειες και των δύο

πράξεων είναι η στέρηση των εσόδων του κράτους. Επομένως, οι συνέπειες και των δύο φαινομένων δεν διαφέρουν και πολύ μεταξύ τους.

Μια σημαντική διαφορά μεταξύ της φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής είναι ότι η φοροαποφυγή θεωρείται νόμιμη πράξη, ενώ η φοροδιαφυγή παράνομη. Η φοροαποφυγή είναι παραβίαση της φορολογικής νομοθεσίας αλλά με την εκμετάλλευση των κενών της νομοθεσίας προκαλεί την μείωση ή τη μη καταβολή του φόρου. Ενώ η φοροδιαφυγή είναι παραβίαση της φορολογικής νομοθεσίας, μέσω απάτης, τεχνασμάτων ή απόκρυψης. Επί της ουσίας δηλαδή, η φοροαποφυγή είναι μία συμπεριφορά η οποία αντίκειται στο πνεύμα και όχι στο γράμμα του νόμου. Αντιθέτως, η φοροδιαφυγή είναι μια συμπεριφορά η οποία αντίκειται και στο πνεύμα και στο γράμμα του νόμου. (Βουγιούκα, 2014)

1.4. ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1.4.1. Έννοια της παραοικονομίας

Μια από τις συνέπειες της φοροδιαφυγής, είναι η δημιουργία παραοικονομίας ή «μαύρης οικονομίας». Ο όρος παραοικονομία μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι η παραγωγή υπηρεσιών και προϊόντων (οικονομική δραστηριότητα) που δεν καταγράφεται, είτε γιατί την αποκρύπτουν οι φορολογούμενοι, είτε γιατί οι Στατιστικές Υπηρεσίες δεν διαθέτουν την κατάλληλη οργάνωση ώστε να μπορούν να τις εντοπίσουν.

Αιτίες, σύμφωνα με μελέτη (Δριτσάκη, 2007) για την γένεση της παραοικονομίας είναι οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές οι οποίοι οδηγούν τις επιχειρήσεις στην απόκρυψη σημαντικού μέρους της οικονομικής δραστηριότητας τους, προς αποφυγή πληρωμής φόρων. Σαν επακόλουθο του πιο πάνω φαινομένου μη δηλωθείσες οικονομικές δραστηριότητες δεν συμπεριλαμβάνονται ούτε στον υπολογισμό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (Α.Ε.Π), ενώ δημιουργούν εισοδήματα συντελεστών της παραγωγής.

Το ύψος της μη καταγραμμένης οικονομικής δραστηριότητας, από νόμιμη παραγωγή υπηρεσιών και προϊόντων, εξαρτάται από τον βαθμό στατιστικής οργάνωσης μιας χώρας. Μια προσπάθεια για καταγραφή της παραοικονομίας στην Κύπρο, από το Πανεπιστήμιο Κύπρου έδειξε ότι το μέγεθος της «μαύρης οικονομίας» κυμαίνεται γύρω στο 8% του ΑΕΠ. (Πασιαρδής και Πολυκάρπου, 2008)

1.4.2. Σχέση Φοροδιαφυγής – Παραοικονομίας

Φοροδιαφυγή και παραοικονομία είναι έννοιες περίπλοκες και συνεχώς

μεταβαλλόμενες. Οι δύο αυτές έννοιες πρέπει να διαχωρίζονται, διαφορετικά τα μέτρα που λαμβάνονται για την αντιμετώπιση τους δεν θα είναι αποτελεσματικά.

Η φοροδιαφυγή χωρίζεται σε δυο κατηγορίες, σε αυτήν που αφορά την τρέχουσα συνολική οικονομική δραστηριότητα (εισόδημα συντελεστών της παραγωγής του τρέχοντος έτους) και σε αυτή που αφορά την μη τρέχουσα συνολική οικονομική δραστηριότητα (φορολογία μεταβιβάσεων κληρονομιών) όπως απεικονίζονται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα : 1.1: Συνολική Φοροδιαφυγή

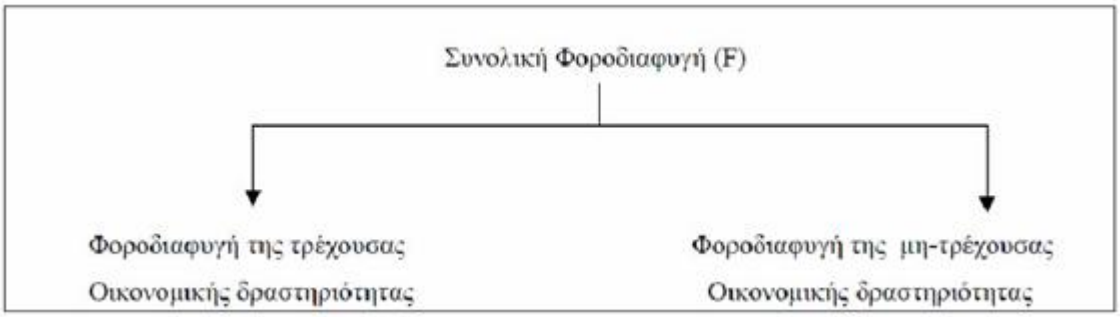

Πηγή εικόνας: e-περιοδικό Επιστήμης και τεχνολογίας (Danopoulos G.P and Znidaric B.)

Η παραοικονομία από την άλλη σχετίζεται μόνο με την τρέχουσα οικονομική δραστηριότητα. Οι μεγαλύτερες και πιο περίπλοκες διαφορές μεταξύ των δύο φαινομένων στρέφονται στην τρέχουσας οικονομική δραστηριότητα όπου στην περίπτωση της παραοικονομίας διαχωρίζεται σε καταγραμμένη και μη οικονομική δραστηριότητα.

Στην περίπτωση της παραοικονομίας η προστιθέμενη αξία μερικών δραστηριοτήτων, που για διάφορους λόγους δεν αναγράφεται στους εθνικούς λογαριασμούς, όμως, τα αντίστοιχα εισοδήματα που αποκτώνται, δηλώνονται κανονικά και οι φόροι πληρώνονται. Πρόκειται κυρίως για νέες οικονομικές δραστηριότητες, για τις οποίες δεν έχει διαμορφωθεί ακόμα το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο, με αποτέλεσμα να μην παρακολουθούνται από τις στατιστικές υπηρεσίες.

Αντίθετα, στην περίπτωση φοροδιαφυγής, καταγράφεται η προστιθέμενη αξία στην οικονομία από κάποιες δραστηριότητες, αλλά τα εισοδήματα και οι συναλλαγές από αυτές δεν δηλώνονται. Τα φαινόμενα συνυπάρχουν, χωρίς να ταυτίζονται στο βαθμό που η φοροδιαφυγή είναι αιτία της παραοικονομίας, τότε επιφέρουν σχεδόν τα ίδια αποτελέσματα στο οικονομικό σύστημα. Ο περιορισμός όμως, του ενός εκ των δυο φαινομένων, θα μπορούσε να οδηγήσει και στον περιορισμό του άλλου. (Παπαϊωάννου, 2014)

1.5. ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ, ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΕΠ

Όταν υπάρχουν συνθήκες παραοικονομίας, τότε δεν είναι δυνατή η καταγραφή στις επίσημες στατιστικές οι εκτιμήσεις της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας (αφού γίνεται απόκρυψη τους από τις φορολογικές αρχές και δημόσιες υπηρεσίες). Αυτές δεν συμπεριλαμβάνονται στο υπολογισμό του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) ενώ δημιουργούν εισοδήματα συντελεστών της παραγωγής. Ως εκ τούτου, η ύπαρξη φοροδιαφυγής και παραοικονομίας οδηγεί στη μείωση του Α.Ε.Π.

1.5.1. Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ)

Το ΑΕΠ είναι η συνολική αξία των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται κατά τη διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου (έτος), από συντελεστές παραγωγής που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους της χώρας, ανεξάρτητα από τη χώρα όπου βρίσκονται οι συντελεστές παραγωγής (Περιλαμβάνει εισοδήματα που κερδίζουν οι Κύπριοι στο εξωτερικό και δεν περιλαμβάνει εισοδήματα που κερδίζουν αλλοδαποί στην Κύπρο).

1.5.2. Τρόπος μέτρησης του ΑΕΠ

Το προϊόν αξιολογείται σε τιμές αγοράς. Συμπεριλαμβάνει την αξία μόνο των τελικών αγαθών, και όχι των ενδιάμεσων αγαθών (η αξία τους υπολογίζεται μόνο μία φορά). Επίσης συμπεριλαμβάνει υλικά αγαθά (φαγητά, ρούχα, παιχνίδια) και αϋλές υπηρεσίες (ιατρικές επισκέψεις, κουρεία, εκπαίδευση). Επίσης περιλαμβάνει αγαθά και υπηρεσίες που έχουν παραχθεί πρόσφατα, και όχι αγαθά και υπηρεσίες που έχουν παραχθεί στο παρελθόν. Το ΑΕΠ μετρά την αξία της παραγωγής μέσα στα γεωγραφικά όρια μιας χώρας και την αξία της παραγωγής που πραγματοποιείται στη διάρκεια μιας ορισμένης χρονικής περιόδου (Ευρετήριο οικονομικών όρων, 2010).

1.5.3. Τα συστατικά του ΑΕΠ

ΑΕΠ (Y) είναι το άθροισμα των παρακάτω:

- Κατανάλωση *(C)*
- Επένδυση *(I)*
- Δημόσιες δαπάνες *(G)*
- Καθαρές εξαγωγές *(NX)*

$Y = C + I + G + NX$

- Κατανάλωση *(C)*: Είναι η δαπάνη που πραγματοποιούν τα νοικοκυριά για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών με εξαίρεση τις νέες κατοικίες.
- Επένδυση *(I)*: Είναι η δαπάνη των επιχειρήσεων για την αγορά κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, αποθεμάτων και κτιρίων (και νέων).
- Δαπάνες: Είναι οι δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών από όλα τα επίπεδα κυβέρνησης.
- Καθαρές εξαγωγές: Είναι η δαπάνη για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών που εξάγονται μείον την δαπάνη για εισαγόμενα αγαθά και υπηρεσίες. (Σαρτζετάκης, 2014)

1.5.4. Στοιχεία Κυπριακού ΑΕΠ

Στο 115,30% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), από 112% στο τέλος του 2013, ανήλθε το πρώτο τρίμηνο του 2014 το ενοποιημένο χρέος της κυβέρνησης, σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιοποίησε το υπουργείο Οικονομικών της Κύπρου. Ωστόσο, παρά την ποσοστιαία αύξηση του δημόσιου χρέους, γεγονός που οφείλεται στην περαιτέρω μείωση του ΑΕΠ κατά τους πρώτους τρεις μήνες του 2014, σε απόλυτους αριθμούς το χρέος μειώθηκε στο τέλος Μαρτίου του τρέχοντος έτους κατά περίπου 200 εκ. ευρώ, στα 18,20 δισεκατομμύρια ευρώ, από 18,40 δισ. ευρώ στο τέλος του 2013.

Στο τέλος του 2013 το κυπριακό ΑΕΠ βρισκόταν στα 16,42 δισ. ευρώ και στο τέλος Μαρτίου υποχώρησε στα 15,78 δισ. ευρώ. Στο ενοποιημένο δημόσιο χρέος περιλαμβάνεται και το χρέος των δήμων, ύψους 254 εκατ. ευρώ, το οποίο αναπροσαρμόζεται στο τέλος κάθε έτους. (Το Βήμα: Οικονομία, 2014)

1.5.4.1. Σχετικά στατιστικά στοιχεία

Πίνακας 1.1 :ΑΕΠ

Κατά κεφαλήν ΑΕΠ	25.248,98 USD (2013)
Πληθυσμός	1,141 εκατομμύρια (2013)
ΑΕΕ κατά κεφ. σε USD ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης (PPP)	27.630 Δολάρια PPP (2013)

(Πηγή πίνακα: Google, 2013)

Τα πιο πάνω στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι το Α.Ε.Π στην Κύπρο μειώθηκε και συνεχίζει να μειώνεται. Αυτό το γεγονός είναι ένδειξη ότι το Κράτος μέσω ορθής

φορολογικής πολιτικής πρέπει να μειώσει τη φοροδιαφυγή και την παραοικονομία για να πετύχει σταθεροποίηση και προσπάθεια για αύξηση του Α.Ε.Π.

1.6. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

1.6.1. Τα κυριότερα Χαρακτηριστικά του Κυπριακού Φορολογικού Συστήματος

Οι βασικότεροι φόροι που αποτελούν το Κυπριακό φορολογικό σύστημα παρατίθενται στον πίνακα που ακολουθεί και αναλύονται περεταίρω πιο κάτω κατά είδος φορολογίας.

Πίνακας 1.2 :Κυπριακό Φορολογικό Σύστημα

ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

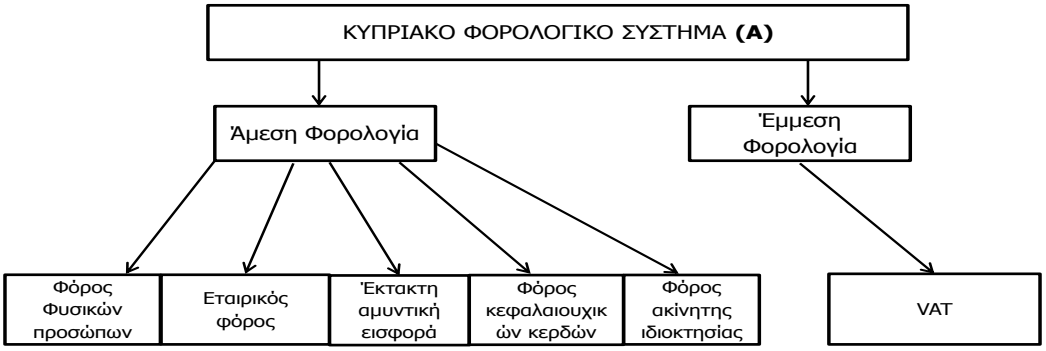

1.6.2. Φορολογία Φυσικών προσώπων

Σε κάθε άτομο που είναι κάτοικος της Δημοκρατίας, δηλαδή παραμένει στη Δημοκρατία πέραν των 183 ημερών στο ημερολογιακό έτος, με βάσει τον Περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμο Αρ.118(Ι)/2002) επιβάλλεται φόρος στο εισόδημα που αποκτάται ή προκύπτει από πηγές τόσο εντός όσο και εκτός της Δημοκρατίας. Το ποσό του φόρου προκύπτει ανάλογα με τους φορολογικούς συντελεστές όπως παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 1.3 :Φορολογικοί Συντελεστές Φυσικών Πρόσωπων

Εισόδημα	**Συντελεστές**	**Φόρος για συντελεστή**
€		€
0-19.500	0%	0%
19.500-28.000	20%	1,700
28.000-36.300	25%	2,075
36.300-60.000	30%	7,110
>60.000	35%	Υπόλοιπο x 35%

Μη κάτοικοι Κύπρου φορολογούνται μόνο αν έχουν εισοδήματα που πηγάζουν στην Κύπρο ή μπορούν να επιλέξουν να φορολογηθούν όπως οι κάτοικοι Κύπρου εάν έχουν μόνιμη εγκατάσταση στην Κύπρο. Τα εισοδήματα που υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων:

- Κέρδη από επιχείρηση
- Εισοδήματα από μισθωτές υπηρεσίες, συντάξεις
- Τόκους, μερίσματα
- Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, φήμη και πελατεία, κλπ.
- Ορισμένα εισοδήματα όπως μερίσματα και τόκοι, απαλλάσσονται από τη φορολογία, νοουμένου ότι πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

1.6.3. Φορολογία Νομικών προσώπων (Εταιρικός φόρος)

Ο εταιρικός φόρος επιβάλλεται όπως καθορίζεται στον Περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμο (Αρ.118(Ι)/2002) στις εταιρείες που έχουν τη φορολογική τους κατοικία στη Δημοκρατία. Ως τέτοιες θεωρούνται όλες οι Εταιρείες που έχουν τον έλεγχο τους και τη διεύθυνση τους στην Κύπρο ανεξάρτητα από τον τόπο εγγραφής τους. Η φορολογία επιβάλλετε σε όλα τα εισοδήματα είτε προέρχονται από πηγές εντός ή εκτός της Κύπρου. Ο φορολογικός συντελεστής για τα έτη 2003 – 2012 ήταν 10% επί των κερδών και 12,5% από 2013.

1.6.4. Έκτακτη αμυντική εισφορά

Σύμφωνα με τον περί Εκτάκτου Εισφοράς για την Άμυνα της Δημοκρατίας Τροποποιητικό Νόμο (Αρ. 117(Ι)/2002) η φορολογία αυτή επιβάλλεται στα εισοδήματα ατόμων και εταιρειών που είναι φορολογικοί κάτοικοι Κύπρου, και συγκεκριμένα σε εισοδήματα που προέρχονται από τα μερίσματα, τους τόκους και τα ενοίκια. Επιβάλλεται επίσης άμυνα στα λογιστικά κέρδη Εταιρειών από το 2003 και μετά που λογίζονται ότι διανέμονται με τη λήξη των δυο ετών του έτους που αφορούν τα κέρδη κατά το 70% των κερδών με συντελεστή 17%. Ως εκ τούτου η ουσιαστική φορολογία των εταιρειών ανέρχεται στο 23% περίπου.

1.6.5. Φόρος κεφαλαιουχικών κερδών (Ν52/80)

Ο φόρος κεφαλαιουχικών κερδών επιβάλλεται στο κέρδος που προκύπτει από τη διάθεση ακίνητης ιδιοκτησίας που βρίσκεται στην Κύπρο. Ο όρος ακίνητη ιδιοκτησία περιλαμβάνει γη, κτίρια καθώς επίσης και μετοχές εταιρειών που κατέχουν ακίνητα. Ο φορολογικός συντελεστή είναι 20% και επιβάλλεται στο φορολογητέο κέρδος. Το φορολογητέο κέρδος είναι η τιμή διάθεσης μείον το κόστος απόκτησης και οι δαπάνες που είναι άμεσα συνδεδεμένες με την πώληση. Για τα φυσικά πρόσωπα σε αντίθεση με τις εταιρείες παραχωρούνται τρείς απαλλαγές νοουμένου ότι τηρούνται ορισμένα κριτήρια. Οι απαλλαγές είναι €17.086, €25.629 για εγγεγραμμένους γεωργούς και €85.430 για πώληση κατοικίας (ιδιοκατοίκηση για τουλάχιστο 5 έτη).

1.6.6. Φόρος κληρονομιάς

Σύμφωνα με τον περί Περιουσίας Αποθανόντων Προσώπων (Φορολογικές Διατάξεις) Νόμο του 2000 υπάρχει υποχρέωση υποβολής στο Διευθυντή Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων κατάστασης Ενεργητικού και Παθητικού εντός έξι μηνών από την ημερομηνία του θανάτου. Δεν επιβάλλεται φόρος κληρονομιάς σε σχέση με πρόσωπα που απεβίωσαν κατά ή μετά την 1η Ιανουαρίου 2000.

1.6.7. Φόρος Ακίνητης Περιουσίας Ν(24/80)

Επιβάλλεται πάνω στην αγοραία αξία της ακίνητης περιουσίας κατά την 1η Ιανουαρίου 1980 και αφορά την ακίνητη περιουσία που κατέχουν οι φορολογούμενοι κατά την 1η Ιανουαρίου κάθε έτους. Οι φορολογικοί συντελεστές που ισχύουν από 2013 και μετά είναι ως ο πιο κάτω πίνακας:

Πίνακας 1.4: Φορολογικοί Συντελεστές Ακίνητης Περιουσίας

Αξία ακίνητης ιδιοκτησίας 1/1/1980	**Συντελεστές**
€	%
0 - 40.000	6
40.001 - 120.000	8
120.001 - 170.000	9
170.001 - 300.000	11
300.001 - 500.000	13
500.001 - 800.000	15
800.001 - 3.000.000	17
>3.000.001	19

1.6.8. Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ)

Ο ΦΠΑ είναι έμμεσος φόρος που επιβαρύνει την καταναλωτική δαπάνη. Είναι έμμεσος διότι μεταξύ του καταναλωτή και της υπηρεσίας ΦΠΑ μεσολαβεί ο πωλητής ο ποίος εισπράττει το φόρο εκ μέρους της κυβέρνησης.

Επιβάλλεται σε όλες τις παραδόσεις αγαθών και παροχές υπηρεσιών που πραγματοποιούνται στη Δημοκρατία, στις αποκτήσεις αγαθών από άλλα Κράτη μέλη και στις εισαγωγές αγαθών από Τρίτες χώρες.

1.6.8.1. Συντελεστές ΦΠΑ

- Κανονικός (Ισχύει από 13/1/2014) 19%
- Μειωμένος 9%
- Μειωμένος 5%
- Μηδενικός 0% (μόνο για εξαγωγές εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης)

Πηγές: Νόμοι που θεσπίζονται από το Κυπριακό Κοινοβούλιο (Οι πιο πάνω αναφερομένοι Νόμοι)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Η είσπραξη των φόρων αποτελεί για το κάθε κράτος μια από τις σημαντικότερες πηγές εσόδων. Κύριος σκοπός του φορολογικού συστήματος είναι η συγκέντρωση από μέρους του κράτους των απαραίτητων πόρων για την κάλυψη των διοικητικών του αναγκών και την διαμόρφωση της κοινωνικοοικονομικής και περιβαλλοντικής του πολιτικής. Η φορολογική πολιτική που υιοθετεί κάθε χώρα έχει πολυσύνθετες επιπτώσεις στην οικονομία, στην κοινωνία, στο περιβάλλον, στον πολιτισμό, στον τρόπο που συμπεριφερόμαστε και ως εκ τούτου αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο στα χέρια του κράτους για την διαμόρφωση της πολιτικής του.

Η εύρυθμη λειτουργία του φορολογικού συστήματος δίνει στο κράτος τη δυνατότητα μεταξύ άλλων να παρέχει βασικές υπηρεσίες προς το κοινωνικό σύνολο όπως η άμυνα, δημόσιες υπηρεσίες, εκπαίδευση, υγεία και έργα υποδομής. Ως εκ τούτου η φοροδιαφυγή, η οποία στις μέρες μας έχει εξελιχθεί σε μάστιγα, αποτελεί τροχοπέδη στην εύρυθμη λειτουργία του κράτους και έχει αλυσιδωτές επιδράσεις στο σύνολο της κοινωνίας. Η δημιουργία μεγάλων δημόσιων ελλειμμάτων στα ταμεία λόγω φοροδιαφυγής αποστερούν το κράτος από την άσκηση της δημοσιονομικής και κοινωνικής του πολιτικής και συμβάλλουν ακόμα στην απώλεια της ελευθερίας και αυτοκυριαρχίας του όταν αναζητά πηγές εισοδημάτων από τρίτους. Οι συνέπειες της φοροδιαφυγής αναφέρονται στα πιο κάτω σημεία.

2.1. Δανεισμός

Η εξάντληση των ρευστών διαθεσίμων οδηγεί πολλές φορές τις Κυβερνήσεις σε αυξημένο εξωτερικό ή εσωτερικό δανεισμό. Αυτό συνεπάγεται την εξάρτηση του κράτους από τους δανειστές οι οποίοι για να διασφαλίσουν τα οικονομικά τους συμφέροντα επιβάλλουν στο κράτος τις πολιτικές που πρέπει να ακολουθήσει αγνοώντας τις περισσότερες φορές τις κοινωνικές συνέπειες. Οι πολιτικές λιτότητας που επιβάλλουν οι δανειστές έχουν ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση της οικονομίας, π.χ. την αύξηση της ανεργίας, τη μείωση του ΑΕΠ και τη μείωση της ανταγωνιστικότητας. Η χειροτέρευση των δημόσιων οικονομικών έχει ως αποτέλεσμα την αρνητική αξιολόγηση του κράτους από τις αγορές και την αύξηση των δανειστικών επιτοκίων. Επομένως η οικονομική πολιτική της χώρας που ασκείται μέσω

του κρατικού προϋπολογισμού περιορίζεται στις δαπάνες-έξοδα τα οποία εγκρίνονται από τους δανειστές.

2.2. Φορολογική συνείδηση

Μια επιπλέον αρνητική συνέπεια της φοροδιαφυγής είναι η δημιουργία ανισοτήτων μεταξύ των πολιτών μια και κάποια επαγγέλματα μπορούν να φοροδιαφεύγουν και κάποια όχι. Αυτό έχει ως συνέπεια την αύξηση της φορολογίας προς τους μη φοροδιαφεύγοντες λόγω της υστέρησης των δημοσίων εσόδων, υστέρηση που συνήθως καλύπτεται από την επιβάρυνση εκείνων που ήδη πληρώνουν πολλούς φόρους. Η δημιουργία ανισοτήτων πλήττει άμεσα τη φορολογική συνείδηση των πολιτών και την προσπάθεια του κράτους για καλλιέργεια φορολογικής αγωγής.

2.3. Αναδιανομή του πλούτου

Μέσω του φορολογικού συστήματος το κράτος μπορεί να αναδιανέμει τον πλούτο από τους υψηλά αμειβόμενους προς τις χαμηλές εισοδηματικές ομάδες μέσα στα πλαίσια της κοινωνικής του πολιτικής εφαρμόζοντας την προοδευτική φορολογία. Η δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών ενισχύει τη κοινωνική δικαιοσύνη και καλλιεργεί το αίσθημα δικαίου ανάμεσα στους πολίτες. Η μη καταβολή των φόρων αποστερεί το κράτος από την άσκηση του κοινωνικού του ρόλου μέσω της καταβολής επιδομάτων, βοηθημάτων και συντείνει στην διεύρυνση του χάσματος μεταξύ πλούσιων και φτωχών.

2.4. Αθέμιτος ανταγωνισμός

Πρόβλημα όμως δημιουργείται και στον τομέα του ανταγωνισμού ο οποίος νοθεύεται, αφού κάποιες αδύναμες επιχειρήσεις με οριακή κερδοφορία, χρησιμοποιούν την φοροδιαφυγή σαν στρατηγικό πλεονέκτημα, προκειμένου να μειώσουν το κόστος τους. Αυτό επιπλέον αποθαρρύνει τις επιχειρήσεις από νέες επενδύσεις και ανάληψη ρίσκων για αύξηση της κερδοφορίας τους, αφού αυτό μπορούν να το επιτύχουν με πολύ ευκολότερο τρόπο, την φοροδιαφυγή.

2.5. Περιβάλλον

Οι ταμειακές δυσχέρειες που αντιμετωπίζει ένα κράτος λόγω της φοροδιαφυγής έχει αρνητικές συνέπειες για το περιβάλλον και κατά συνέπεια τους πολίτες που ζουν και εργάζονται σε αυτό. Η συρρίκνωση του κρατικού προϋπολογισμού στερούν τη κυβέρνηση από την εφαρμογή πράσινων δράσεων όπως η βελτίωση των μέσων μαζικής μεταφοράς, η εξοικονόμηση ενέργειας μέσω της εγκατάστασης φωτοβολταϊκών, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η ανακύκλωση, η παροχή κινήτρων προς επιχειρήσεις και καταναλωτές για την υιοθέτηση φιλικής προς το περιβάλλον τεχνολογίας και η καλλιέργεια πράσινης αγωγής και συνείδησης στους πολίτες. (Κορομηλάς, 2015, Παπαϊωάννου, 2015)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1. ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Τα αίτια που οδηγούν στο φαινόμενο της φοροδιαφυγής ποικίλουν από χώρα σε χώρα και είναι η συνιστώσα πολλών απλών και πολύπλοκων παραγόντων. Παραδείγματα είναι, η διάρθρωση της οικονομίας, ο βαθμός παραοικονομίας, η ανεπάρκεια των φοροτεχνικών αρχών, ο τρόπος διαχείρισης του δημόσιου χρήματος, η άδικη μεταχείριση φορολογουμένων, οι ποινές για φορολογικές παραβάσεις και άλλοι παράγοντες οι οποίοι καθορίζουν τη φορολογική συνείδηση των πολιτών. Αναλυτικότερα αναπτύσσονται πιο κάτω ορισμένα από τα αίτια και παράγοντες της φοροδιαφυγής.

3.1.1. Οικονομικοί παράγοντες

3.1.1.1. Επιβολή και ύψος ποινών

Κάθε χώρα απαιτεί την συμμόρφωση προς το φορολογικό της σύστημα, και ως εκ τούτου χρησιμοποιεί τις ποινές ως αποτρεπτικό θεσμό, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης προς αυτό. Η επίδραση των ποινών που επιβάλλονται είναι αρκετά μεγάλη στον βαθμό φορολογικής συμμόρφωσης των φορολογουμένων πολιτών της. (Allingham & Agnar, 1972: 323-338) Η ύπαρξη ποινών κατά την κριτική σκέψη, συνεισφέρει σε κάποιο βαθμό στη βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης. Ο βαθμός της αποτελεσματικότητας των ποινών εξαρτάται από το ύψος και το είδος καθότι πρέπει να είναι αποτρεπτικές στο να επαναληφθεί η φοροδιαφυγή. Βέβαια από έρευνες που έγιναν διαφάνηκε ότι σημαντικό ρόλο παίζει η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ πολιτών και φορολογικών αρχών παρά η απειλή για ποινές (Murphy, 2004: 187-209).

3.1.1.2. Το ύψος των φορολογικών συντελεστών

Οι απόψεις σχετικά με το πόσο επηρεάζεται η φορολογική συμμόρφωση με το ύψος των φορολογικών συντελεστών διαφέρουν. Η μια άποψη είναι ότι όσο ψηλότεροι είναι οι φορολογικοί συντελεστές τόσο περισσότερο ενθαρρύνεται η φοροδιαφυγή λόγω του ότι αυξάνεται το όφελος φοροδιαφεύγοντας. Από την άλλη κατά τους Kirshler et. al., (2008: 210-225) οι φορολογικοί συντελεστές δεν επηρεάζουν το ύψος της φοροδιαφυγής. Καταλήγοντας, έρευνες κατέδειξαν ότι από μόνο του το ύψος των φορολογικών συντελεστών

ως παράγοντας της μη συμμόρφωσης δεν παίζει σημαντικό ρόλο αλλά σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες όπως το ύψος των εισοδημάτων (Alm & Jackson, 1992).

3.1.1.3. Ανεπάρκεια των φοροτεχνικών υπηρεσιών και πιθανότητα ελέγχου

Η ανεπάρκεια των φοροτεχνικών υπηρεσιών χαρακτηρίζεται από την αναποτελεσματικότητα του ελεγκτικού μηχανισμού του κράτους και τη δυσλειτουργία του ιδίου του συστήματος στο χειρισμό φορολογικών υποθέσεων.

Η έλλειψη ικανοποιητικού ελεγκτικού μηχανισμού και η αναποτελεσματικότητα του επιτρέπει ή τουλάχιστον αφήνει περιθώρια φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής. Επιπλέον μερικά από τα παραδείγματα του λανθασμένου χειρισμού των φορολογικών υποθέσεων είναι οι ακόλουθες.

- Το κλείσιμο των ανέλεγκτων υποθέσεων με την καταβολή ενός ποσού, προκειμένου ο φορολογούμενος να αποφύγει τον έλεγχο.
- Η μείωση ή απόσβεση των ποινών και προστίμων στα πλαίσια διαφόρων ρυθμίσεων και συμβάσεων (Όπως έγινε και με τη φορολογική αμνηστία στην Κύπρο (Νόμος 215(Ι)2004)
- Η παράταση της εκδίκασης υποθέσεων φοροδιαφυγής για μεγάλο χρονικό διάστημα με αποτέλεσμα, μέχρι την ημέρα της εκδίκασης της υπόθεσης να έχει ήδη κλείσει η επιχείρηση η οποία ήταν υπόχρεη για μια συγκεκριμένη φορολογική παράβαση.

3.1.1.4. Η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος

Όπως περιγράφει και ο Stiglitz (1988), κατά τον σχεδιασμό ενός φορολογικού συστήματος οι διάφοροι παράμετροι που συνθέτουν τη νομολογία συνήθως δημιουργούν συνθήκες πολυπλοκότητας στο ίδιο το σύστημα. Το γεγονός οι φορολογούμενοι είτε έχουν να κάνουν με δαιδαλώδεις διαδικασίες, είτε το κόστος για τη φορολογική συμμόρφωση είναι υπερβολικό τους δημιουργεί μια δυσφορία. Επίσης η αβεβαιότητα ως προς την ορθότητα του υπολογισμού ή ακόμη και της δήλωσης των φόρων τους οδηγεί σε μια σειρά προβληματισμών. Αυτόματα ξεκινά η δυσπιστία, η καχυποψία και καταλήγει σε ένα είδος «εχθρότητας» έναντι του συστήματος.

Εικονα 3.1 : Η πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος

(Εικονα - Πηγή: World Bank Group (2009), A Handbook of Tax Simplification, p.22)

Όπως φαίνεται και στο πιο πάνω διάγραμμα η διαμάχη των δύο απόψεων οδηγεί στο να καθοριστούν δυο στρατόπεδα που αυτοσκοπός είναι η καχυποψία έναντι του «αντιπάλου».

3.1.1.5. Ο τρόπος διαχείρισης του δημόσιου χρήματος και επέκταση στη φορολογική συνείδηση

Η συνετή διαχείριση των φορολογικών εσόδων από το κράτος, μειώνει την τάση των φορολογούμενων για φοροδιαφυγή. Αυτό συμβαίνει λόγω του ότι αυτό βοηθά στην αύξηση της εμπιστοσύνης των ιδιωτικών φορέων προς το κράτος για να ικανοποιεί συλλογικές ανάγκες. Αντίθετα, η σπατάλη του δημόσιου χρήματος φθείρει τη φορολογική συνείδηση των ιδιωτικών φορέων, και δημιουργείται η αντίληψη ότι η φορολογική τους θυσία δεν εκτιμάται ανάλογα από το κράτος.

Η διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα αυξάνει σε σημαντικό βαθμό την τάση για φοροδιαφυγή αφού δημιουργεί ένα «εσωτερικό άλλοθι» στους φοροφυγάδες με την πρόφαση ότι τα λεφτά των φόρων τους σπαταλούνται σε μίζες και άλλες παράνομες πράξεις. (Torgler, 2005: 133-157) Η ατιμωρησία στη διαφθορά και η ελάχιστη προσπάθεια από την Κυβέρνηση και τους πολιτικούς να καταπολεμήσουν τη διαφθορά, ρουσφέτι και αναξιοκρατία στους διορισμούς/προαγωγές σε θέσεις κλειδιά αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα που οδηγεί στην τάση για φοροδιαφυγή.

3.1.1.6. Το αίσθημα της ανισότητας

Σύμφωνα με το Άρθρο 13 της Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (1979) για να διατηρηθεί η δημόσια δύναμη και να αποπληρωθούν οι δημόσιες δαπάνες, ένας γενικός φόρος είναι απαραίτητος, ο οποίος θα πρέπει να είναι κατανεμημένος μεταξύ όλων των πολιτών ανάλογα με την ικανότητα τους να πληρώσουν. Αυτό σημαίνει ότι και ο σχεδιασμός ενός φορολογικού συστήματος θα πρέπει να στηρίζεται στη Δικαιοσύνη και Ισότητα. Σύμφωνα με τους Jackson και Miliron (1986: 125), η φορολογική δικαιοσύνη αποτελείται από την ανταποδοτικότητα στη συναλλαγή και την αναλογικότητα στο τρόπο φορολόγησης.

3.1.2. Κοινωνικοί παράγοντες

3.1.2.1. Το πρόβλημα του δωρεάν επιβάτη

Το πρόβλημα αυτό δημιουργείται όταν κάποιος θέλει να επωφελείται από τα αγαθά χωρίς να πληρώνει φόρο. Ενώ επιθυμεί οι άλλοι να συμμορφώνονται, δηλαδή να πληρώνουν για να παρέχονται οι υπηρεσίες, αυτός δεν πληρώνει, ενώ επωφελείται από τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

3.1.2.2. Προσωπικοί παράγοντες όπως ηλικία, φύλο, πηγή εισοδήματος και επάγγελμα

Σύμφωνα και με τον Andreoni et. al (1998: 818-860), διαπιστώθηκε ότι το επίπεδο φορολογικής συμμόρφωσης αυξάνεται όσο αυξάνεται και η ηλικία του φορολογούμενου. Παρόμοια συσχέτιση μπορεί να γίνει με βάση τα στοιχεία του προγράμματος TCMP (Tax Compliance Management Program) της αρμόδιας φορολογικής αρχής στην Αμερική όσο αφορά το φύλο. Συμπερασματικά και σε συνάρτηση με άλλες επιμέρους έρευνες συμπεριφοράς όπως και αυτή των Jackson & Milliron (1986) οι γυναίκες φαίνεται να συμβιβάζονται και να παρουσιάζουν ενισχυμένες ηθικές αναστολές παίρνοντας πιο συντηρητικές αποφάσεις που τις καθιστά σε υψηλότερο επίπεδο φορολογικής συμμόρφωσης.

Επιπλέον σημαντικός παράγοντας για τη φοροδιαφυγή είναι και η πηγή του εισοδήματος. Παρατηρείται ότι οι αυτοεργοδοτούμενοι παρουσιάζουν πιο πολλές πιθανότητες να μην δηλώσουν το πραγματικό τους εισόδημα λόγω του ακαθόριστου της πηγής των εισοδημάτων αλλά και λόγω του ότι ο προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος επαφίεται στους ιδίους. (Spicer & Lundstent, 1976: 295-305) Είναι σημαντικό να λεχθεί ότι σύμφωνα με την έρευνα των Kirshler et. al., (2008: 210-225), οι αυτοτελώς

εργαζόμενοι που κερδίζουν το εισόδημα τους με σκληρή δουλειά παρουσιάζονται να μη θέλουν να διακινδυνεύσουν το εισόδημα τους σε τυχόν έλεγχο από τις φορολογικές αρχές.

3.1.2.3. Το περιβάλλον όπου ζει κάποιος με κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις

Από νεαρή ηλικία ο άνθρωπος καθορίζει τη συμπεριφορά του εντός του κοινωνικού συνόλου στο οποίο ζει με το να διορθώνει τα «σωστά» και τα «λάθη» του σύμφωνα με τι θεωρείται σωστό και λάθος από τον περίγυρο του. Αυτή η επήρεια που δέχεται από τα άλλα μέλη του συνόλου επηρεάζει άμεσα το πλαίσιο συμπεριφοράς ενός ανθρώπου. Ο Snavely (1990: 57-72), συσχετίζει τα πιο πάνω με την απόφαση του φορολογούμενου να φοροδιαφύγει ή όχι αφού υπάρχει άμεσα ο φόβος της αποδοκιμασίας από το κοινωνικό σύνολο.

3.1.2.4. Κουλτούρα

Σε συνέχεια του προηγούμενου σημείου, όπου ο φορολογούμενος επηρεάζεται άμεσα από το περιβάλλον του, η κουλτούρα είναι η συνιστώσα για τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος. Έχει τη δυνατότητα μέσα από τη θρησκεία και την ιστορία ενός λαού να διαμορφώνει σε ηθικό επίπεδο τόσο προσωπικές όσο και κοινωνικές αξίες. Σύμφωνα και με τους Chau & Leung (2009: 34-40), οι ηθικές αξίες συσχετίζονται ως ένας δυνατός σύνδεσμος με την υποχρέωση για φορολογική συμμόρφωση και κατ' επέκταση αποφυγή πρακτικών φοροδιαφυγής. Ακόμη μια έρευνα που ενδυναμώνει το πεδίο της κουλτούρας σε συνάρτηση με τους παράγοντες της φοροδιαφυγής είναι αυτή του Dawes (1980: 169-193), η οποία αναφέρει την απόφαση για φορολογική συμμόρφωση ως «κοινωνικό δίλημμα» όπου ο φορολογούμενος βάζει σε μια ζυγαριά τις προσωπικές του επιδιώξεις (μεγαλύτερο εισόδημα) έναντι των συλλογικών στόχων (κοινωνικές παροχές).

Εικονα 3.2 : Κουλτούρα

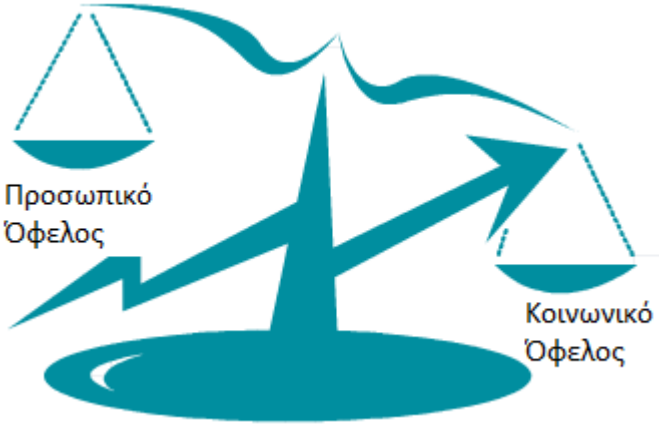

Τελειώνοντας πρέπει να αναφερθεί και το ενδιαφέρον συμπέρασμα της μελέτης Hofstede (2005), όπου αναφέρεται η διαφορά μεταξύ των Κινέζων και Αμερικάνων φορολογούμενων. Το χάσμα μεταξύ των δύο λαών αρχίζει από την διαφορετικότητα αντίληψης της έννοιας της ατομικότητας και του βαθμού αλληλεξάρτησης από τον κοινωνικό περίγυρο. Αυτές οι βασικές αρχές δημιουργούν διαφορές όσο αφορά τη φορολογική συμμόρφωση.

3.2. ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής εντοπίζεται τόσο στους Άμεσους φόρους (Φορολογία εισοδήματος, Ακίνητης Ιδιοκτησίας και κεφαλαιουχικών κερδών) όσο και στους Έμμεσους φόρους. Φοροδιαφυγή παρατηρείται επίσης σε όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας είτε ως ατομικές επιχειρήσεις είτε ως Νομικά πρόσωπα.

Στην Κύπρο παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στα έσοδα από άμεσους φόρους προέρχεται από τους μισθωτούς και τις εταιρείες, ενώ οι αυτοεργοδοτούμενοι επαγγελματίες συμμετέχουν με πολύ χαμηλό ποσοστό, και ως εκ τούτου είναι σε αυτή τη μερίδα φορολογουμένων που εντοπίζεται η μεγαλύτερη φοροδιαφυγή. Η φοροδιαφυγή εκδηλώνεται με διάφορες πρακτικές και διάφορα μέσα, είτε με απλές μεθόδους και κάποτε με πολύπλοκες μορφές. Παρακάτω αναφέρονται οι πιο συνήθεις τρόποι φοροδιαφυγής.

3.2.1. Φοροδιαφυγή στην φορολογία εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος είναι ο φόρος στον οποίο εντοπίζονται τα περισσότερα φαινόμενα φοροδιαφυγής. Στην φορολογία φυσικών προσώπων αποφεύγουν να δηλώνουν εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες από δεύτερη εργασία που δεν δηλώνεται και όφελος εις είδος.

Η εσκεμμένη αποφυγή εγγραφής στο Τμήμα Φορολογίας, και η μη υποβολή φορολογικών δηλώσεων (tax case Roushias Hadjichristodoulou V The Republic Soupreme court 19.6.89) καθως και η απόκρυψη εισοδήματος από ενοίκια είναι πολύ διαδεδομένη στην Κύπρο, αφού αρκετοί φορολογούμενοι δεν δηλώνουν τις προσθήκες στα ακίνητα τους, και το κτηματολόγιο κάνει ακόμη προσπάθειες να τα καταγράψει για να περιοριστεί η φοροδιαφυγή σε αυτόν τον τομέα. Παρατηρείται επίσης υποδήλωση του ποσού που εισπράττεται από

ενοίκια, αφού δεν υπάρχει υποχρεωτική κατάθεση ενοικιαστηρίων εγγράφων στο Τμήμα Φορολογίας.

Η απόκρυψη τόκων καταθέσεων εξωτερικού επίσης μια ιδιαίτερα διαδεδομένη μορφή φοροδιαφυγής.Στους ελεύθερους επαγγελματίες (Ιατρούς, Δικηγόρους, Αρχιτέκτονες/Μηχανικούς, Τοπογράφους) είναι πολύ συνηθισμένο να φοροδιαφεύγουν με την μη έκδοση τιμολογίου/απόδειξης, ή και μη έκδοση Νόμιμης απόδειξης (φορολογικού τιμολογίου).

3.2.2. Φοροδιαφυγή στην φορολογία εταιρειών/Επιχειρήσεων που υποβάλλουν ελεγμένους λογαριασμούς

Σε αυτή την κατηγορία φορολογουμένων, έχουν επισημανθεί οι πιο κάτω τρόποι φοροδιαφυγής.

- Η μη τήρηση εγκεκριμένης Ταμειακής Μηχανής ή ΦΗΜΣ (Φορολογικού ηλεκτρονικού μηχανισμού σήμανσης). Σε αυτή την περίπτωση είναι αδύνατον να ελεγχθεί από τις φορολογικές αρχές αν έχει εκδοθεί απόδειξη για όλες τις εισπράξεις εάν δεν έχει φορολογική μνήμη η Ταμειακή ή τα ΦΗΜΣ.
- Υποτίμηση των αποθεμάτων στο τέλος του έτους, για να παρουσιάζεται το κόστος πωλήσεων αυξημένο και το Μικτό Κέρδος μειωμένο.
- Αδήλωτα ή /και υποτιμημένα αποθέματα σε αποθήκες Αποταμίευσης (Bonded).
- Μη καταχώρηση εισπράξεων ή αγορών κυρίως τοις μετρητοίς.
- Υποτιμολόγηση σε συγγενικά πρόσωπα/εταιρείες.
- Προμήθειες που πληρώνονται σε ανύπαρκτα πρόσωπα.
- Προσωπικά έξοδα (για ιδίαν χρήση) που περιλαμβάνονται στα έξοδα της επιχείρησης. (Biz Filings, 2015)
- Εκπτώσεις σε αντίγραφο τιμολογίων πωλήσεων επί πιστώσει που δεν καταχωρήθηκαν στο πρωτότυπο.
- Χρησιμοποίηση τιμολογίων πωλήσεων αριθμημένων εκτός από την κανονική τους σειρά ή/και χρησιμοποίηση δύο σειρών αποδείξεων και μη καταχώρηση τους στα λογιστικά βιβλία και κατ’ επέκταση στα εισοδήματα τους.
- Εργολάβοι οικοδομών που παραλείπουν να δηλώνουν εισοδήματα από μικρές δραστηριότητες ή εισόδημα από επιπλέον εργασίες (εκτός συμβολαίων εργασίες που προκύπτουν στην πορεία των εκτελεσθέντων εργασιών).
- Καταχώρηση Εικονικών αγορών ή εξόδων με ψευδή παραστατικά ή και χωρίς αποδεικτικά στοιχεία. (Biz Filings, 2015)

- Αποφυγή καταμέτρησης Τελικών Αποθεμάτων για να παρουσιάζουν το επιθυμητό ποσοστό Μικτού Κέρδους.
- Διατήρηση διπλών Αγοραπωλητηρίων Εγγράφων από τις κατασκευαστικές και επιχειρήσεις Ανάπτυξης γης (Δήλωση μικρότερης Τιμής πώλησης από την πραγματική) και αποφυγή πληρωμής α) Φόρου Εισοδήματος β) Φόρου Κεφαλαιουχικών Κερδών γ) Τέλη Χαρτοσήμου
- Εκμετάλλευση φορολογικών απαλλαγών (κινήτρων) με ψευδή παραστατικά. Όπως για παράδειγμα η αγορά κερδισμένων λαχείων ή η μεταβίβαση Μετοχών σε τέκνα ενόσω σπουδάζουν στο εξωτερικό προς αποφυγή πληρωμής Αμυντικής εισφοράς σε Μερίσματα, αφού οι μη κάτοικοι Κύπρου δεν πληρώνουν Άμυνα.
- Δήλωση εισοδημάτων ότι ανήκουν σε εταιρεία ενώ ανήκουν σε φυσικά πρόσωπα, για να αποφύγουν τους υψηλούς συντελεστές φόρου (συντελεστής εταιρικού φόρου 12,50% έναντι φορολογικής κλίμακας που φτάνει μέχρι και 35% για φυσικά πρόσωπα.)
- Διεκδίκηση Εικονικών μισθών ή υπηρεσιών/επαγγελματικών δικαιωμάτων ως έξοδα προς συγγενικά πρόσωπα που δεν έχουν φορολογητέο εισόδημα. (Biz Filings, 2015)
- Έξοδα Ιδιωτικών οχημάτων που διεκδικούνται ως έξοδο της επιχείρησης.
- Δωρεές σε συγγενικά πρόσωπα με ψευδή παραστατικά.
- Προβλεπόμενα έξοδα που διεκδικούνται ως έξοδα ενώ δεν έχουν πραγματοποιηθεί.
- Έξοδα ταξιδίων εξωτερικού για αναψυχή που καταχωρούνται ως έξοδα της επιχείρησης.
- Προσωπικές απολήψεις του Διευθυντή/Μετόχου που καταχωρήθηκαν ως αγορές. Αυτές οι αγορές έγιναν επ' ονόματι της εταιρείας και δεν περιλήφθηκαν στους λογαριασμούς αφού πληρώθηκαν από αδήλωτες πωλήσεις. (Tax case 22/89 Απόφαση Ανωτάτου Δικαστηρίου 30.6.89 Agroktinotrofikes epichirisis Rousias Ltd V The Republic)
- Η απόκρυψη μη επιτρεπόμενων εξόδων σε άλλα έξοδα που επιτρέπονται για να μειώσουν τον φόρο (π.χ. φόρος ακίνητης ιδιοκτησίας που δεν επιτρέπεται καταχωρείται στις επιδιορθώσεις για να επιτραπεί ως έξοδο της επιχείρησης).

3.2.3. Φοροδιαφυγή στο Φόρο Ακίνητης Ιδιοκτησίας

Συνηθισμένος τρόπος για μείωση της φορολογικής υποχρέωσης είναι η μεταβίβαση ακίνητης περιουσίας (διάσπαση) σε ανήλικα τέκνα για αποφυγή ψηλών συντελεστών στην

φορολογία Ακίνητης Περιουσίας ή και απαλλαγή από την φορολογία (Σχέδιο φοροαποφυγής). Επίσης , να παραλείπουν να δηλώνουν τις προσθήκες (ανέγερση κτιρίων) στα ακίνητα τους ή να υποδηλώνουν το κόστος ανέγερσης τους ή και να αποφεύγουν την έκδοση Τίτλου Ιδιοκτησίας για να πληρώνουν λιγότερο Φόρο Ακίνητης Ιδιοκτησίας, καθώς και μειωμένα αποχετευτικά τέλη και δημοτικούς φόρους.

3.2.4. Στην Φορολογία Έκτακτης Αμυντικής Εισφοράς

Η δημιουργία μητρικών εταιρειών που κατέχουν μόνο μετοχές, για να αποφύγουν την πληρωμή Αμυντικής Εισφοράς σε λογιζόμενα μερίσματα ή την αναστέλλουν για δύο ή ακόμα και τέσσερα χρόνια. Με αυτό τον τρόπο μειώνεται και η Άμυνα. Αποτελεί σχέδιο Φοροαποφυγής που πήρε μεγάλη έκταση και το Δημόσιο έχασε πολύ μεγάλα ποσά φόρων.

Η Ίδρυση εταιρείας με μετόχους την σύζυγο, παιδιά και ανήλικα εγγόνια και η μεταφορά εισοδημάτων σ' αυτούς που δεν είχαν άλλα εισοδήματα και επίσης κατανομή εισοδημάτων σε πολλά άτομα προς αποφυγή του Φόρου Εισοδήματος (Tax avoidance scheme). (Tax case N. Ionidis V The Republic no 3/89 Supreme Court 1007/89 14.2.1989).

Τήρηση διπλών λογιστικών βιβλίων και δημιουργία ψευδών εγγραφών στα βιβλία και αρχεία (π.χ. να υπάρχει διαφορά μεταξύ του ποσού της απόδοσης μιας εταιρείας και του ποσού που αναφέρονται στις οικονομικές καταστάσεις της). (Biz Filings, 2015)

3.2.5. Τομείς και μέθοδοι φοροδιαφυγής στον Φόρο Προστιθεμένης Αξίας

Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) θεωρείται από την φύση του ως ένας φόρος ο οποίος περιορίζει την φοροδιαφυγή διότι αποδίδεται σταδιακά σε διαφορετικά συναλλαγματικά στάδια έτσι δημιουργεί, κατά κάποιο τρόπο, αντίθετα συμφέροντα μεταξύ των δύο μερών, αγοραστών και πωλητών. Θεωρητικά αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της φοροδιαφυγής. Ειδικοί στα θέματα φοροδιαφυγής επιμένουν ότι ο Φ.Π.Α μπορεί να αφήσει τεράστια περιθώρια συνεννόησης μεταξύ επιτηδευματιών και επομένως δεν μπορεί να μειώσει τη φοροδιαφυγή. Κάποιες από τις συνηθέστερες μεθόδους φοροδιαφυγής στον Φ.Π.Α αναφέρονται σε αυτό το υπο-κεφάλαιο.

Μία μέθοδος φοροδιαφυγής για θέματα Φ.ΠΑ. είναι η καταχώριση στα βιβλία της επιχείρησης πλαστών και εικονικών τιμολογίων από προμηθευτές ή λογιστικές εγγραφές στα βιβλία των επιχειρήσεων χωρίς την ύπαρξη των αναγκαίων εγγράφων. Επίσης κάποια εγγεγραμμένα πρόσωπα στο Φ.Π.Α. μπορεί να εμφανίσουν παραστατικά με εκδότες άτομα τα οποία έχουν αποβιώσει ή από επιχειρήσεις που έχουν διαγράφει από το Μητρώο Φ.Π.Α. Επιπρόσθετα κάποια πρόσωπα μπορεί να διεκδικούν έκπτωση Φ.Π.Α. για αγορές και έξοδα

που δεν δικαιούνται την έκπτωση φόρου εισφορών, αφού μπορεί να μην εμπίπτουν στις φορολογητέες συναλλαγές μιας επιχείρησης.

Μια άλλη μέθοδος φοροδιαφυγής είναι η μη έκδοση απόδειξης. Αρκετές επιχειρήσεις στην Κύπρο διαθέτουν μη εγκεκριμένα συστήματα έκδοσης απόδειξης που δεν έχουν δημοσιονομική μνήμη (fiscal memory). Για τα Κυπριακά δεδομένα η εκτιμώμενη διαφυγή εσόδων από τον ΦΠΑ αγγίζει το ένα δισεκατομμύριο ευρώ σε ετήσια βάση. Στην Ελλάδα η κυβέρνηση σκοπεύει να αποκλείσει τις διεξόδους φοροδιαφυγής μέσω της ευρύτερης χρήσης των πιστωτικών καρτών, καθιστώντας υποχρεωτικές τις πληρωμές με πλαστικό χρήμα. Αυτό θα μπορούσε να εφαρμοστεί και στην Κύπρο μέσω νομοσχέδιο στη Βουλή που θα προβλέπει ότι δεν θα γίνεται αποδεκτή καμία πληρωμή με μετρητά για ποσά άνω των χιλίων ευρώ, ενώ σε επόμενες μελλοντικές φάσεις στις πληρωμές θα μπορούσε να γίνει διαχωρισμός ανάμεσα στην αξία του προϊόντος και τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας με άμεση δέσμευση του Φ.Π.Α. και καταβολή του στο κράτος.

Φοροδιαφυγή για Φ.Π.Α. δημιουργείται και εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεταξύ επιχειρήσεων από διαφορετικές χώρες. Συνήθως μπορεί να δημιουργηθούν ομάδες επιχειρήσεων που δρουν ανταλλάσσοντας μεταξύ τους φορολογικά στοιχεία που αφορούν εικονικές ως προς το περιεχόμενο συναλλαγές. Επίσης μπορεί να διακινηθούν εμπορευμάτων από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με πλαστά παραστατικά ή εμφάνιση των συναλλαγών από τρίτες χώρες ως ενδοκοινοτικές. Έχουν αναπτυχθεί διάφορες μορφές φοροδιαφυγής στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές με σκοπό τη μη απόδοση του Φ.Π.Α ή την παράνομη επιστροφή του. Οι μορφές αυτές απάτης στο Φ.Π.Α είναι γνωστές και καταγεγραμμένες από τις φορολογικές ελεγκτικές αρχές αρκετών κρατών μελών. Οι κυριότερες από αυτές είναι οι εικονικές ενδοκοινοτικές παραδόσεις, η απλή απάτη εξαφανισμένου έμπορου και η κυκλική απάτη τύπου Καρουζέλ. Κύριο χαρακτηριστικό της απάτης τύπου Καρουζέλ είναι ότι ο επιχειρηματίας που φοροδιαφεύγει πωλεί αγαθά στον πελάτη με τιμολόγιο Φ.Π.Α. Αν και ο πελάτης ζητεί την επιστροφή του εν λόγω ΦΠΑ από τις φορολογικές αρχές, ο αφανής έμπορος δεν καταβάλλει ποτέ τον Φ.Π.Α στις φορολογικές αρχές και στις περισσότερες περιπτώσεις εξαφανίζεται από την αγορά προτού οι φορολογικές αρχές ανιχνεύσουν τις δόλιες δραστηριότητες. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή οι νέες τάσεις που εμφανίζονται εντοπίζονται κυρίως στον χώρο της ενέργειας, όπως στα δικαιώματα εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, τα μέταλλα, και το φυσικό αέριο. (Europa, 2009), (Europa, 2006)

(Σημειώνω ότι ορισμένες από τις πιο πάνω μεθόδους φοροδιαφυγής που δεν γίνεται αναφορά σε πηγή έχουν ετοιμαστεί είτε από προσωπική εμπειρία είτε με την καθοδήγηση λειτουργών του Τμήματος Φορολογίας.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4. ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΑΛΛΩΝ ΧΩΡΩΝ

Σε κάποιες χώρες, όπως οι ΗΠΑ και η Ιαπωνία, η παραοικονομία είναι πολύ περιορισμένη και οι ετήσιοι προϋπολογισμοί πετυχαίνουν με μεγάλη ακρίβεια τους στόχους για τα έσοδα και τις δαπάνες. Προφανώς, οι πολίτες δεν είναι περισσότερο έντιμοι ούτε οι εφοριακοί και οι ελεγκτές είναι πιο ικανοί από τις υπόλοιπες χώρες του κόσμου. Όπως επισημαίνουν στελέχη ελεγκτικών εταιρειών και εκθέσεις διεθνών οργανισμών, αλλά και πανεπιστημιακές μελέτες, η διαφορά έγκειται στο σύστημα και όχι στους ανθρώπους.

Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση του ΟΟΣΑ, τα μικρότερα ποσοστά παραοικονομίας, που κυμαίνονται μεταξύ 7,5% και 10%, εμφανίζονται στις ΗΠΑ, την Ιαπωνία, την Ελβετία και την Αυστρία. Αντίθετα, στην κορυφή βρίσκεται η Ελλάδα με ποσοστό 25% του ΑΕΠ και την ακολουθούν η Ιταλία (22%) και η Ισπανία (20%).

4.1. Φινλανδία

Στη Φινλανδία η εφορία συμπληρώνει τη φορολογική δήλωση των πολιτών και επιχειρήσεων με την παραμικρή λεπτομέρεια για τα έσοδα, τις δαπάνες, τα περιουσιακά στοιχεία και τις εκπτώσεις δαπανών από ασφαλιστικά προγράμματα. Οι εφορίες στη Φινλανδία συλλέγουν ηλεκτρονικά τα δεδομένα από τρίτες πηγές όπως εργοδότες, ασφαλιστικά ταμεία, ασφαλιστικές επιχειρήσεις, καταστήματα, τράπεζες και χρηματιστηριακές εταιρείες. Αν υπάρχει αντίρρηση τότε δίνεται δικαίωμα να την αμφισβητήσει και να παρουσιάσει αποδεικτικά στοιχεία. Τα αποτέλεσμα είναι η μείωση της φοροδιαφυγής, αυξημένα φορολογικά έσοδα και μικρό κόστος είσπραξης φόρων. Η Φινλανδία το 2005 συγχώνευσε τους εισπρακτικούς μηχανισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης και της γενικής κυβέρνησης και απλοποίησε το φορολογικό σύστημα.

4.2. ΗΠΑ

Στις ΗΠΑ οι αρμόδιες αρχές κινούνται σε δύο επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο ελέγχει συνεχώς την πορεία του προϋπολογισμού βάσει των στόχων και εντοπίζει τις αποκλίσεις και στη συνέχεια τις αιτίες. Στη συνέχεια καταρτίζει νέους ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους. Τέθηκε ως στόχος η μείωση στις αποκλίσεις των δαπανών κάτω του 3%, η αύξηση του ποσοστού υποβολής δηλώσεων με ηλεκτρονικό τρόπο στο 80% των φορολογουμένων, αλλά

και αύξηση του ποσοστού ικανοποίησης των φορολογουμένων από τις παρεχόμενες υπηρεσίες στο 69%. Παράλληλα, στις ΗΠΑ δημιουργήθηκε ένα πρόγραμμα συνεχών ηλεκτρονικών διασταυρώσεων. Το 2007 έγιναν 1,8 δισ. διασταυρώσεις που οδήγησαν σε 4,76 εκατ. ύποπτες φορολογικές δηλώσεις και στον εντοπισμό φοροδιαφυγής ύψους 19,1 δισ. δολαρίων από 1,3 εκατ. φοροφυγάδες.

4.3. Δανία

Στη Δανία όλες οι φορολογικές δηλώσεις υποβάλλονται ηλεκτρονικά, με αποτέλεσμα ο δειγματοληπτικός έλεγχος και οι ηλεκτρονικές διασταυρώσεις να είναι εύκολες και αποτελεσματικές. Με αυτό τον τρόπο οι τριάντα εφορίες συλλέγουν στοιχεία, από ΦΠΑ μέχρι εργοδοτικές εισφορές, με ηλεκτρονικό τρόπο.

4.4. Ιταλία

Η Ιταλία ξεκίνησε να αξιοποιεί τη λίστα Φαλτσιανί ενάντια στην φοροδιαφυγή όπως αποφάνθηκε το Ανώτατο Δικαστήριο στην Ιταλία μέσω ηλεκτρονικών συστημάτων της HSBC. Η φοροδιαφυγή κοστίζει ετησίως στην ιταλική κυβέρνηση 90 δισ. ευρώ. Η Ρώμη μέσω διακρατικής συμφωνίας με την Ελβετία μπορεί να έχει πρόσβαση σε τραπεζικά στοιχεία Ιταλών πολιτών που είναι ύποπτοι για φοροδιαφυγή. Προσφέρει, παράλληλα, τη δυνατότητα μερικής φορολογικής αμνηστίας στο πλαίσιο μιας διαδικασίας εθελοντικής αποκάλυψης, όπως αποκαλείται, όπου οι φοροφυγάδες θα επιβαρύνονται από χαμηλότερα πρόστιμα και δεν θα διώκονται από τις δικαστικές αρχές στο σύνολο όλων των κατηγοριών που κανονικά προβλέπονται από τον νόμο. Το ιταλικό δημόσιο εκτιμάται πως από αυτήν τη συμφωνία θα εξασφαλίσει περίπου 6,5 δισ. ευρώ σε πρόσθετα φορολογικά έσοδα (Η Καθημερινή: Διεθνής οικονομία, 2015, Στεργίου, 2010).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5. ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ

Η πάταξη της φοροδιαφυγής από τη Κυπριακή Δημοκρατία εξαρτάται από πολλούς παράγοντες και πρέπει να γίνει συντονισμένα από διαφορετικούς Θεσμούς της Κυβέρνησης. Δυστυχώς η φοροδιαφυγή, δεν μπορεί να εξαλειφθεί εύκολα αφού έχει ριζώσει στην Κυπριακή οικονομία αλλά και την παγκόσμια. Κάποια μέτρα για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής αναλύονται σε αυτό το κεφάλαιο.

5.1. Τακτικοί έλεγχοι σε υποκείμενα στο φόρο πρόσωπα

Οι φορολογικοί έλεγχοι θα πρέπει να γίνονται με βάση το προφίλ των φορολογουμένων. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να διενεργούνται συχνότεροι έλεγχοι σε όσους έχουν εντοπισθεί ότι φοροδιαφεύγουν ή είχαν φοροδιαφύγει στο παρελθόν. Το μέτρο αυτό είναι κατασταλτικό αλλά και προληπτικό. Επίσης θα ήταν ωφέλιμο εάν καταρτίζονται δείκτες για την κατηγοριοποίηση των φορολογουμένων ανάλογα με την πιθανότητα φοροδιαφυγής. Αυτό θα ενδυνάμωνε τους φορολογικούς ελέγχους του Τμήματος Φορολογίας και θα μείωνε τη φοροδιαφυγή.

5.2. Βελτίωση της οργάνωσης και λειτουργίας του Τμήματος Φορολογίας

Η βελτίωση της λειτουργίας και της οργάνωσης των φορολογικών αρχών θα συμβάλει τα μέγιστα στην καταπολέμηση του φαινομένου της φοροδιαφυγής.

Παρόλο που τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικές μεταρρυθμίσεις προς τη σωστή κατεύθυνση, όπως για παράδειγμα η ενοποίηση του Τμήματος Εσωτερικών Προσόδων (ΤΕΠ) και του Τμήματος ΦΠΑ σε ένα ενιαίο Τμήμα Φορολογίας (Η ενοποίηση πραγματοποιείται σταδιακά, μέχρι στιγμής έχει ενοποιηθεί πλήρως μόνο το Επαρχιακό της Αμμοχώστου, και αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2017), ή η λειτουργία ηλεκτρονικής καταχώρησης των δηλώσεων μέσω Taxisnet, εντούτοις υπάρχουν πάρα πολλά περιθώρια βελτίωσης για την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη λειτουργία του Τμήματος.

Το νέο Τμήμα Φορολογίας σε συνάρτηση με την ενδυνάμωση της υπάρχουσας νομοθεσίας, την απλοποίηση των διαδικασιών αλλά και τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων πληροφορικής, η καλύτερη στελέχωση του Τμήματος και η καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, η συνεχής εκπαίδευση, η ανταλλαγή απόψεων με άλλες ανεπτυγμένες χώρες, η αποτελεσματικότερη και έγκαιρη διενέργεια φορολογικών ελέγχων θα

ενισχύσει την αποτελεσματικότητα του ενοποιημένου Τμήματος, αλλά θα ενίσχυσει και την φοροεισπρακτική ικανότητα του. Η μονάδα μεγάλων επιχειρήσεων που συστάθηκε πρόσφατα από το Τμήμα φορολογίας, αποσκοπεί στη βελτίωση συμμόρφωσης από τις μεγάλες επιχειρήσεις, και στην διενέργεια στοχευμένων ελέγχων με άμεσο θετικό αντίκτυπο όχι μόνο στα έσοδα του Κράτους αλλά και στην μείωση της τάσης για φοροδιαφυγή.

5.3. Καλλιέργεια Φορολογικής Συνείδησης

Η καλλιέργεια της φορολογικής συνείδησης είναι ίσως από τα πιο σημαντικά μέτρα για την καταπολέμηση του φαινομένου της φοροδιαφυγής. Η καλύτερη επιμόρφωση και εκπαίδευση των πολιτών από την σχολική ηλικία με επιμορφωτικά προγράμματα, και μαθήματα ηθικής αρχής για τη μελλοντική συμπεριφορά των νέων ως μελλοντικοί επιχειρηματίες ή ως μισθωτοί θα συνέβαλλε στη διαμόρφωση φορολογικής συνείδησης.

Επίσης, μέσω των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και εκστρατειών διαφώτισης του φορολογικού κοινού για τις αρνητικές επιπτώσεις της φοροδιαφυγής, τις συνέπειες, καθώς και τα οφέλη από την πάταξη της που θα έχουν στη καθημερινή τους ζωή, αποτελεί μέτρο πρόληψης και μειώνει το κόστος λειτουργίας περίπλοκων και δαπανηρών μηχανισμών ελέγχου.

5.4. Ενίσχυση της Διαφάνειας

Στόχος ενός κράτους θα πρέπει να είναι η αποτελεσματική διαχείριση και κατανομή των φόρων που καταβάλλονται από τους πολίτες και η στοχευμένη δημοσιονομική πολιτική στην μείωση των κρατικών δαπανών. Με αυτό τον τρόπο θα επιτύχει να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των πολιτών προς το κράτος. Γνωρίζοντας ο πολίτης ότι πληρώνει αυτό που του αναλογεί και βλέποντας ότι τα χρήματα που πληρώνει αξιοποιούνται σωστά, καλύπτοντας ανάγκες όπως, στον τομέα της υγείας και παιδείας, δεν θα έχει κίνητρο να φοροδιαφύγει.

5.5. Κίνητρα για μείωση της φοροδιαφυγής

Η παροχή κινήτρων στους φορολογούμενους για την συνεργασία τους στην αποκάλυψη φαινομένων διαφθοράς και για τη λήψη αποδείξεων πληρωμής σε συγκεκριμένες κατηγορίες δαπανών τους και η παροχή κινήτρων στους συνεπείς φορολογούμενους μπορεί να ενισχύσει την φορολογική τους συνείδηση. Ένα κίνητρο θα μπορούσε να είναι, να παρέχεται κάποια έκπτωση σε όσους πληρώνουν έγκαιρα τους φόρους τους.

5.6. Υποχρεωτικός Φορολογικός Φάκελος

Η τήρηση φορολογικού φακέλου από όλους τους πολίτες της Δημοκρατίας άνω των 18 και η υποβολή φορολογικής δήλωσης να είναι υποχρεωτική, ανεξαρτήτως εισοδήματος ή επαγγέλματος. Με αυτό τον τρόπο στους φορολογικούς φακέλους θα μπαίνουν όλες οι πληροφορίες από όλους τους φορείς και κυβερνητικά τμήματα για κινητή και ακίνητη περιουσία, και θα αντιπαραβάλλονται με τις δηλώσεις τους. Αυτό μπορεί να βοηθήσει στον εντοπισμό όσων παρουσιάζουν ψευδείς πληροφορίες για τα εισοδήματα τους.

5.7. Δημοσίευση Φοροφυγάδων

Για τα μεγέθη της Κύπρου αυτό το μέτρο είναι ιδανικό για το λόγο ότι μέσα σε μία πολύ μικρή κοινωνία κανένας Κύπριος πολίτης δεν θα ήθελε να γνωρίζουν οι συμπολίτες του, οι συγγενείς του και γενικότερα οι συμπατριώτες του ότι είναι φοροφυγάς, που αυτό θα συνεπάγεται δεν είναι σωστός στις υποχρεώσεις του έναντι του Κράτους και των υπολοίπων που συμμορφώνονται. Αυτό το μέτρο θα μείωνε αισθητά τη φοροδιαφυγή.

5.8. Επιβολή Κυρώσεων σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης

Θα πρέπει να υπάρχουν υψηλά πρόστιμα για τους φορολογουμένους που δε συμμορφώνονται και ακόμη υψηλότερα γι' αυτούς που φοροδιαφεύγουν επανειλημμένα. Επίσης, σε σοβαρές περιπτώσεις φοροδιαφυγής θα πρέπει να παρέχονται αυστηρότερες ποινές στους παρανομούντες, όπως είναι η ποινή της άμεσης δήμευσης της περιουσίας ή ακόμη και η φυλάκιση.

5.9.Υποβολή Κατάστασης Περιουσίας

Η υποχρεωτική υποβολή Κατάστασης Περιουσίας από όλους τους φορολογούμενους μαζί με την φορολογική τους δήλωση, θα αυξήσει σε μεγάλο βαθμό την φορολογική συμμόρφωση και θα μειώσει την τάση για φοροδιαφυγή, αφού θα είναι εύκολο για το Τμήμα Φορολογίας να εντοπίσει τους φοροφυγάδες, αντιπαραβάλλοντας την αύξηση περιουσίας τους με τα δηλωθέντα εισοδήματα. Ως εκ τούτου, θα αυξηθούν και τα έσοδα από φόρους. (Τμήμα Φορολογίας - Tax Department, 2015)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6. ΕΡΕΥΝΑ

6.1. Σημασία και σκοπός της έρευνας

Οι εμπειρικές έρευνες διεξάγονται με στόχο την διαπίστωση του βαθμού αξιοπιστίας των θεωρητικών μοντέλων. Όταν, τα αποτελέσματα των εμπειρικών ερευνών συμπίπτουν με αυτά που προτείνει η θεωρία τότε η θεωρία επαληθεύεται.

Το θέμα για το οποίο διεξήχθη η έρευνα είναι το φαινόμενο της φοροδιαφυγής στην Κύπρο. Ο σκοπός διεξαγωγής αυτής της έρευνας είναι η ανάλυση του φαινομένου της φοροδιαφυγής, ποια είναι η στάση του κόσμου απέναντι σε αυτό το φαινόμενο, το επίπεδο φορολογικής συνείδησης που υπάρχει στην Κύπρο και ο εντοπισμός κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής στην Κύπρο. Για την συγκέντρωση των πληροφοριών πάνω σε αυτά τα θέματα, έχω χρησιμοποιήσει πρωτογενή στοιχεία τα οποία συγκέντρωσα με τη μέθοδο του ερωτηματολογίου.

Επέλεξα αυτόν τον τρόπο έρευνας, λόγω του ότι με το ερωτηματολόγιο οι συμμετέχοντες θα έχουν την ευκαιρία να εκφράσουν τη γνώμη τους και τις απόψεις τους ανώνυμα αλλά, είναι και ένας τρόπος με τον οποίο μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα μπορείς να συλλέξεις απαντήσεις από μεγάλο αριθμό ατόμων.

Για την διεξαγωγή της έρευνας προχώρησα στην σύνταξη του ερωτηματολογίου και στην συμπλήρωσή του από 244 άτομα από όλη την Κύπρο. Η δειγματοληψία ήταν τυχαία.

6.2. Συγκέντρωση δευτερογενών και πρωτογενών στοιχείων

Για την σύνταξη του ερωτηματολογίου βασίστηκα σε δευτερογενή και πρωτογενή στοιχεία. Μέρος των απαντήσεων που χρησιμοποίησα στο ερωτηματολόγιο βασίστηκε σε ερωτήσεις άλλων ερευνών οι οποίες είχαν επίσης ως θέμα το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Από τις οποίες τις προσαρμόσαμε με βάση τα ζητούμενα της έρευνάς μας. Ενώ, άλλες ερωτήσεις τις δημιούργησα εγώ για την απάντηση ερωτημάτων που βοηθούσαν στην καλύτερη ανάλυση του φαινομένου και τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης άποψης γύρω από το ζήτημα.

6.3. Πληθυσμός της έρευνας και περιγραφή του δείγματος της έρευνας

Ο πληθυσμός της έρευνας είναι το τμήμα του ευρύτερου πληθυσμού που μπορεί να συμπεριληφθεί στην έρευνα. Σε αυτή την έρευνα ο πληθυσμός είναι όσοι έχουν την υποχρέωση να υποβάλουν φορολογική δήλωση στην Κύπρο (ένα χαρακτηριστικό είναι να έχουν κλείσει το 18^{ο} έτος της ηλικίας τους).

Από τον στατιστικό πληθυσμό της Κύπρου πήραμε δείγμα από 244 άτομα τα οποία συμμετείχαν στην συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο του 2016 με την αποστολή του ερωτηματολογίου στους συμμετέχοντες μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε διάφορες περιοχές της Κύπρου. Οι απαντήσεις του ερωτηματολογίου καταχωρήθηκαν στην Excel και στο στατιστικό πρόγραμμα SPSS 22 για την ανάλυση και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

6.4. Μορφή ερωτηματολογίου

Η δομή του ερωτηματολογίου αποτελείται από τον τίτλο, το εισαγωγικό σημείωμα και το κυρίως ερωτηματολόγιο το οποίο χωρίζεται στις ερωτήσεις που ζητούν τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτώμενων και στις ερωτήσεις που σχετίζονται με την φοροδιαφυγή.

Οι ερωτήσεις που αναφέρονται στο φαινόμενο της φοροδιαφυγής αφορούν τα αίτια, τις συνέπειες, τα μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής και τους φορολογικούς φακέλους. Επίσης, αφορούν το βαθμό φορολογικής συνείδησης, φορολογικής ηθικής και το αίσθημα δικαιοσύνης των φορολογουμένων της Κύπρου και την άποψη τους στο πώς χειρίζεται η πολιτεία το φαινόμενο της φοροδιαφυγής.

Στο ερωτηματολόγιο μας επέλεξα κλειστού τύπου ερωτήσεις, πολλαπλής επιλογής όπου ο ερωτώμενος έχει τη δυνατότητα επιλογής μεταξύ πολλών προκαθορισμένων απαντήσεων.

Υπάρχουν τρία είδη ερωτήσεων στο ερωτηματολογίο .

- Το ένα είδος είναι οι διχοτομικές ερωτήσεις, όπου ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει σε μια από τις δύο δυνατές επιλογές απαντήσεων (ΝΑΙ ή ΟΧΙ), οι οποίες ονομάζονται και ερωτήσεις κλίμακας Gutman.
- Το δεύτερο είδος ερωτήσεων είναι οι ερωτήσεις πενταβάθμιας κλίμακας Likert, οι οποίες καταγράφουν με μια πρόταση το βαθμό συμφωνίας (Συμφωνώ Απόλυτα, Συμφωνώ, Ούτε Συμφωνώ- Ούτε Διαφωνώ, Διαφωνώ και Διαφωνώ Απόλυτα).
- Το τρίτο είδος ερωτήσεων του ερωτηματολογίου μας αποτελείται από ερωτήσεις οι οποίες δίνουν στον ερωτώμενο μια σειρά απαντήσεων τοποθετημένες σε προτάσεις ή φράσεις και ο ερωτώμενος σε ορισμένες έχει να επιλέξει μια απάντηση ενώ σε

κάποιες άλλες έχει να επιλέξει, αν το επιθυμεί, σε περισσότερες από μια επιλογές απαντήσεων.

Οι διχοτομικές ερωτήσεις είναι συνολικά πέντε, οι ερωτήσεις της κλίμακας Likert είναι έντεκα, και οι ερωτήσεις τις επιλογής απαντήσεων σε προτάσεις ή φράσεις είναι τρείς. Οι ερωτήσεις που χρησιμοποίησα ήταν διατυπωμένες με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να γίνονται κατανοητές από όλους. Οι ερωτήσεις ήταν σύντομες και σαφείς. Οι αρνητικές ερωτήσεις αποφεύχθηκαν καθώς, σε αυτές τις ερωτήσεις υπάρχει η πιθανότητα ο απαντών να παραβλέψει την αρνητική λέξη και να δώσει απάντηση αντίθετη με την πραγματική του γνώμη. Επίσης, δεν συμπεριέλαβα ερωτήσεις με διπλή έννοια, επειδή ο ερωτώμενος σε αυτές τις ερωτήσεις θα χρειαστεί να δώσει μια απάντηση σε δύο χωριστές ιδέες.

6.5. Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της έρευνας

Ερωτήσεις- Ενότητα Α': Δημογραφικά στοιχεία

1. Φύλο

Πίνακας 6.1: Φύλο ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό
Άνδρες	123	50
Γυναίκες	121	50
Σύνολο	244	100

Ο συνολικός αριθμός των ερωτηθέντων αποτελείτο από 244 άτομα, από τα οποία το ποσοστό των ανδρών και γυναικών ήταν ίσο. Ο ίσος αριθμός των ερωτηθέντων ανδρών και γυναικών μας επιτρέπει να έχουμε αντικειμενικά αποτελέσματα στην έρευνα όσων αφορά το φύλο.

2. Ηλικία

Πίνακας 6. 2: Ηλικία ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό
18-30	107	44
31-45	98	40
46-60	37	15
61 και άνω	2	1
Σύνολο	244	100

Οι ηλικίες μεταξύ 18-30 οι οποίες αποτελούν την πλειοψηφία των ερωτηθέντων ανήκει στο 44% των συμμετεχόντων. Στην συνέχεια το δεύτερο σε πλειοψηφία αποτελούν οι ηλικίες μεταξύ 31 και 45 με ποσοστό 40%. Ακολούθως, οι ηλικίες 40-60 αποτελούσαν το 15% και τέλος οι ηλικίες 61 και άνω το 1% των συμμετεχόντων. Λόγω του μεγάλου ποσοστού των ηλικιών μεταξύ 18 και 45 μπορούμε να πούμε ότι αυτή η έρευνα θα ασχοληθεί περισσότερο με την άποψη των νεότερων ηλικιών, χωρίς όμως την απόκλιση των μεγαλύτερων ηλικιακών ομάδων.

3. Επάγγελμα

Πίνακας 6. 3: Επάγγελμα ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ιδιωτικός Υπάλληλος	74	30
Δημόσιος Υπάλληλος	86	35
Ελεύθερος Επαγγελματίας	36	15
Άνεργος	13	5
Συνταξιούχος	2	1
Άλλο	33	14
Σύνολο	244	100

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων στην κατηγορία των επαγγελμάτων ήταν οι δημόσιοι υπάλληλοι με ποσοστό 35%. Ακολούθως, το 30% των ερωτηθέντων αποτελείτο από ιδιωτικούς υπάλληλους και το 15% από ελεύθερους επαγγελματίες. Στη συνέχεια, οι άνεργοι αποτελούσαν το 5%, οι συνταξιούχοι το 1% και η τελευταία επιλογή στη οποία οι ερωτηθέντες δεν ανήκαν σε καμία από τις προαναφερθέντες επιλογές, αποτελούσε το 14%. Οι ερωτηθέντες ανήκαν σε διάφορες επαγγελματικές ομάδες και αυτό βοήθησε να δημιουργηθεί μια ολοκληρωμένη άποψη των αποτελεσμάτων αυτής της κατηγορίας.

4. Εκπαίδευση

Πίνακας 6.4: Εκπαίδευση ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό
Δημοτική	1	0
Μέση	14	6
Ανώτερη	34	14
Πανεπιστημιακή	194	80
Σύνολο	243	100

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων αυτής της έρευνας είχε πανεπιστημιακή εκπαίδευση και αποτελούσε το 80%. Στη συνέχεια το 14% είχε ανώτερη εκπαίδευση και το 6% είχε μέση εκπαίδευση. Το συμπέρασμα είναι ότι το μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων είχε υψηλό επίπεδο πανεπιστημιακής μόρφωσης και έτσι οι συμμετέχοντες μπορούσαν να εκφέρουν άποψη για το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, να ήταν ενήμεροι για τις επιπτώσεις του στην κοινωνία και να εκφέρουν γνώμη για το ποια μέτρα θα μπορούσαν να παρθούν για τον περιορισμό ή ακόμη και την αντιμετώπιση του φαινομένου.

5. Ετήσιο εισόδημα

Πίνακας 6.5: Ετήσιο εισόδημα ερωτηθέντων

	Συχνότητα	Ποσοστό
Χωρίς εισόδημα	35	14
Μέχρι €12000	58	24
€12001- 19500	47	19
€19501- 36000	63	26
€36001- 60000	34	14
Άνω των €60000	7	3
Σύνολο	244	100

Η πλειοψηφία του δείγματος της έρευνας με ποσοστό 26% αποτελούσαν οι συμμετέχοντες με ετήσιο εισόδημα από €19501 μέχρι €36000. Με μόλις 2% διαφορά από την πλειοψηφία ακολουθούσε το εισόδημα μέχρι €12000. Στη συνέχεια, ακολουθούσε το εισόδημα από €12001 μέχρι 19500 με 19%. Ίσο ποσοστό είχε ο αριθμός των ερωτηθέντων με χωρίς εισόδημα και με εισόδημα €36001- €60000 που αποτελούσαν το 14% αντίστοιχα και τέλος οι ερωτηθέντες με εισόδημα άνω των €60000 αποτελούσαν το 3%. Τα ποσοστά για κάθε κατηγορία ετήσιου εισοδήματος ήταν πολύ κοντά και αυτό θα βοηθούσε στο να δημιουργηθεί μια ολοκληρωμένη άποψη κατά πόσο το ύψος του εισοδήματος επηρεάζει τις απαντήσεις των ερωτηθέντων.

Ερωτήσεις- Ενότητα Β'

Ερώτηση 6

Πίνακας 6.6: Αν μου δινόταν η δυνατότητα να φοροδιαφύγω (είτε ως άτομο είτε ως επιχειρηματίας) θα το έκανα.

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	16	7
Συμφωνώ	29	12
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	57	23
Διαφωνώ	63	26
Διαφωνώ απόλυτα	78	32
Σύνολο	243	100

Διάγραμμα 6.1: Αν μου δινόταν η δυνατότητα να φοροδιαφύγω (είτε ως άτομο είτε ως επιχειρηματίας) θα το έκανα.

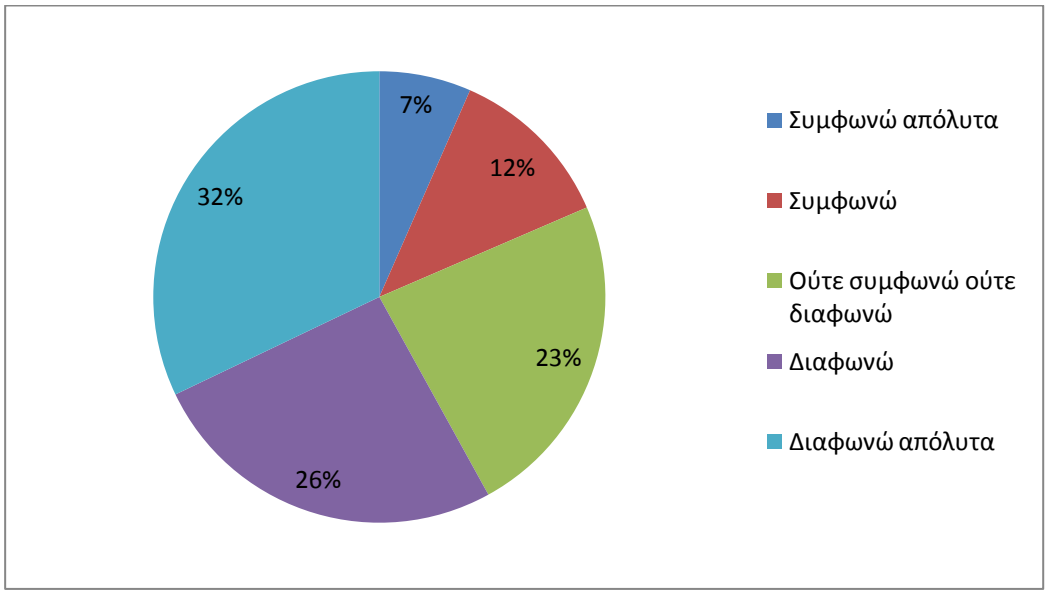

Στην έκτη ερώτηση του ερωτηματολογίου ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες αν είχαν τη δυνατότητα αν θα επέλεγαν να φοροδιαφύγουν. Στο σύνολο, το 58% των ερωτηθέντων είχαν απαντήσει ότι δεν θα φοροδιέφευγαν αν είχαν τη δυνατότητα, το οποίο αποτελούσε και την πλειοψηφία των ερωτηθέντων. Σε αυτή την ερώτηση μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το επίπεδο φορολογικής συνείδησης των ερωτηθέντων είναι υψηλό. Η φορολογική συνείδηση αποτελεί σημαντικός παράγοντας στην απόφαση κάποιου αν θα φοροδιαφύγει. Αν το επίπεδο φορολογικής συνείδησης είναι ψηλό τότε οι πιθανότητες για διάπραξη φοροδιαφυγής είναι αρκετά μειωμένες.

Ερώτηση 7

Πίνακας 6.7: Έχω φοροδιαφύγει στο παρελθόν.

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	23	9
Όχι	220	91
Σύνολο	243	100

Διάγραμμα 6.2: Έχω φοροδιαφύγει στο παρελθόν.

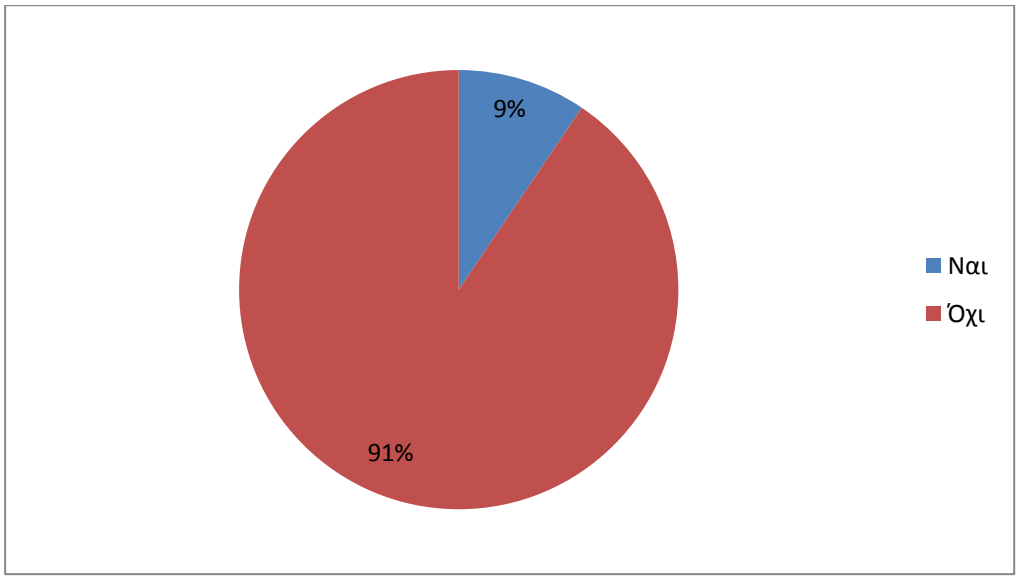

Η έβδομη ερώτηση ζητούσε από τους συμμετέχοντες να απαντήσουν στο αν είχαν φοροδιαφύγει στο παρελθόν. Ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων, το 91%, είχε απαντήσει ότι δεν είχε φοροδιαφύγει στο παρελθόν, ενώ μόλις το 9% είχε απαντήσει ότι είχε φοροδιαφύγει. Σε αυτή την ερώτηση, όπως και στην προηγούμενη, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι σε αυτό το δείγμα το να φοροδιαφύγει κάποιος αποτελεί μια πράξη προς αποφυγή. Το αποτέλεσμα σε αυτή την ερώτηση δείχνει επίσης αυξημένο επίπεδο φορολογικής συνείδησης.

Ερώτηση 8

Πίνακας 6. 8: Συμφωνώ με την αύξηση των μέτρων της πολιτείας για την ένταση των ελέγχων κατά της φοροδιαφυγής.

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	136	56
Συμφωνώ	72	30
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	23	9
Διαφωνώ	8	3
Διαφωνώ απόλυτα	4	2
Σύνολο	243	100

Διάγραμμα 6.3: Συμφωνώ με την αύξηση των μέτρων της πολιτείας για την ένταση των ελέγχων κατά της φοροδιαφυγής.

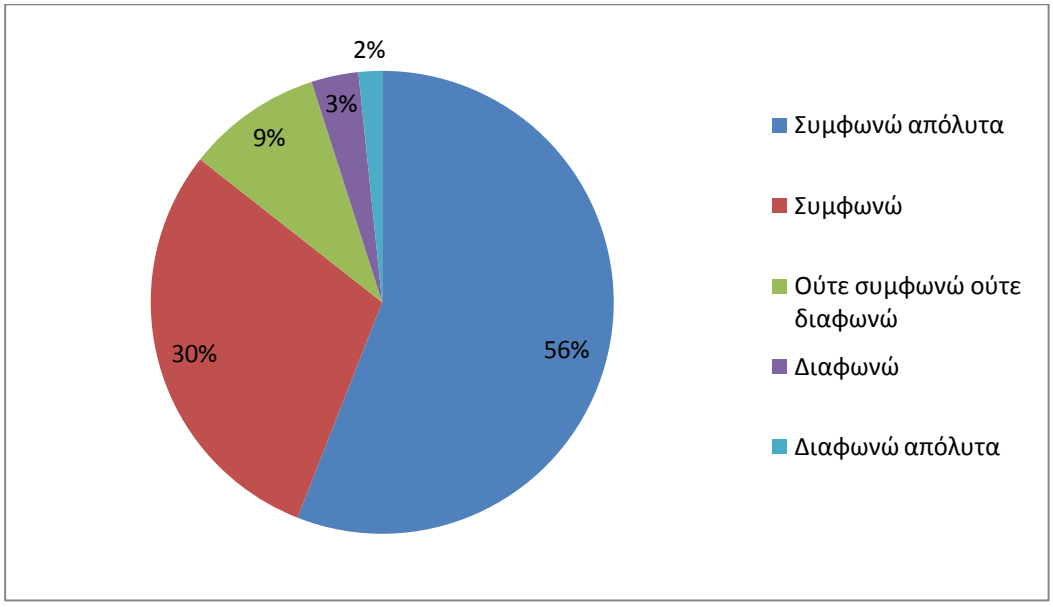

Σε αυτή την ερώτηση ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες αν συμφωνούν με την άποψη για αύξηση των μέτρων της πολιτείας για την ένταση των ελέγχων κατά της φοροδιαφυγής. Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων, το 86% είχε συμφωνήσει με αυτή την άποψη. Με το αποτέλεσμα αυτό μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το δείγμα των ερωτηθέντων επιθυμεί να αυξηθούν τα μέτρα της πολιτείας για την ένταση των ελέγχων. Η όγδοη ερώτηση μπορεί να συμπεριλήφθη ως ένα από τα μέτρα καταπολέμησης της φοροδιαφυγής στην Κύπρο.

Ερώτηση 9

Πίνακας 6.9: Αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών, πιστεύετε ότι θα περιορίζονταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	165	68
Όχι	77	32
Σύνολο	242	100

Διάγραμμα 6.4: Αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών, πιστεύετε ότι θα περιορίζονταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;

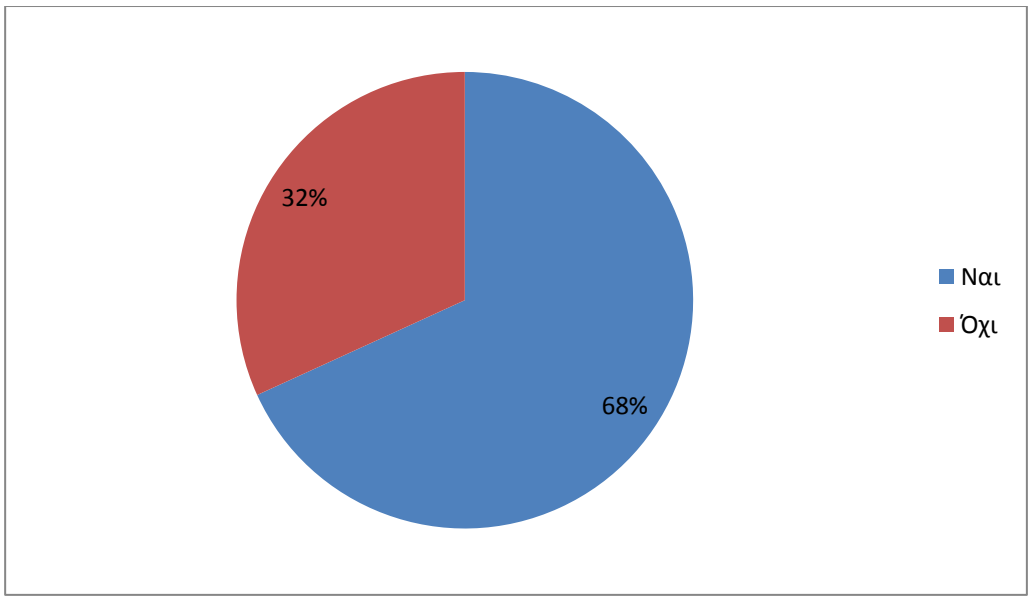

Στην ένατη ζητούσε στους συμμετέχοντες να απαντήσουν αν πιστεύουν ότι θα περιοριζόταν η φοροδιαφυγή, αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών. Το 68% ήταν η πλειοψηφία των ερωτηθέντων οι οποίοι είχαν απαντήσει ότι θα μπορούσε η μείωση των φορολογικών συντελεστών να περιορίσει την φοροδιαφυγή. Με την πλειοψηφία των ερωτηθέντων να συμφωνεί, τότε η μείωση των φορολογικών συντελεστών θα μπορούσε να παρθεί ως μέρος αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής στην Κύπρο.

Ερώτηση 10

Πίνακας 6.10: Η ένταση των φορολογικών ελέγχων στρέφεται κυρίως σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αφήνοντας τις μεγάλες επιχειρήσεις ανέγγιχτες.

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	77	32
Συμφωνώ	86	35
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	42	17
Διαφωνώ	27	11
Διαφωνώ απόλυτα	11	5
Σύνολο	243	100

Διάγραμμα 6.5: Η ένταση των φορολογικών ελέγχων στρέφεται κυρίως σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αφήνοντας τις μεγάλες επιχειρήσεις ανέγγιχτες.

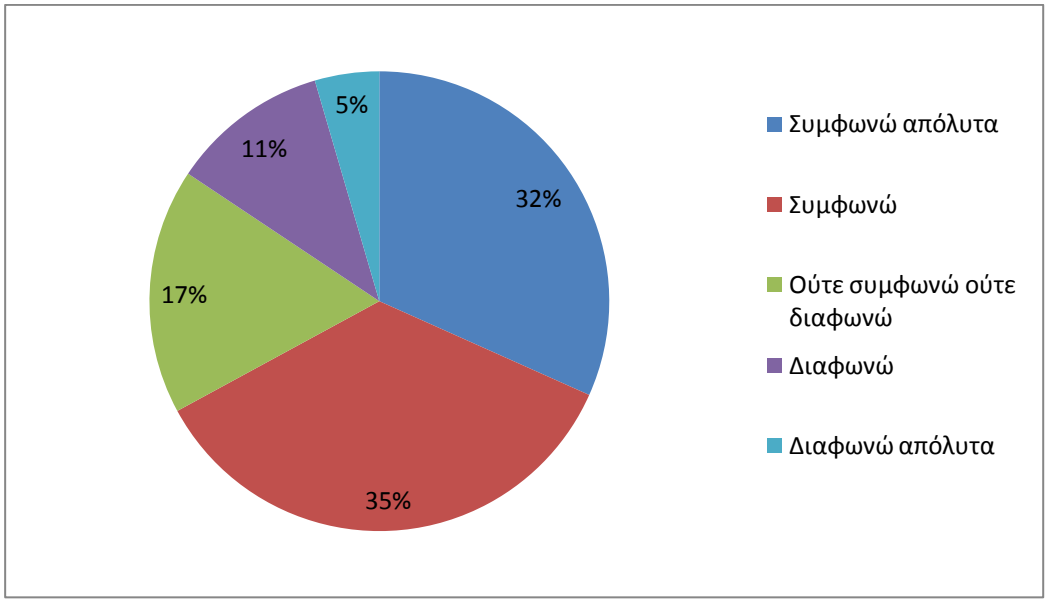

Στη δέκατη ερώτηση η πλειοψηφία των ερωτηθέντων συμφώνησε με ποσοστό 67% στο σύνολο, στο κατά πόσο συμφωνούν στο ότι οι φορολογικοί έλεγχοι στρέφονται περισσότερο στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και αφήνουν τις μεγάλες επιχειρήσεις ανέγγιχτες. Από τα αποτελέσματα αυτής της ερώτησης, φαίνεται ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων νιώθουν ότι καταπατείται το αίσθημα δικαιοσύνης με την άνιση ένταση των φορολογικών ελέγχων στις επιχειρήσεις. Η παραβίαση της δικαιοσύνης αυξάνει τις πιθανότητες για φοροδιαφυγή. Άρα ένα μέτρο αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής στην Κύπρο είναι η δημιουργία ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος, με την δίκαιη ένταση των φορολογικών ελέγχων στις επιχειρήσεις.

Ερώτηση 11

Πίνακας 6.11: Η ύπαρξη ενός αδιάφθορου ελεγκτικού μηχανισμού απαλλαγμένου από συντεχνιακά σύνδρομα με αυστηρότητα στις παραβάσεις θα περιόριζε τη φοροδιαφυγή;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	74	31
Συμφωνώ	107	44
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	42	17
Διαφωνώ	18	8
Διαφωνώ απόλυτα	1	0
Σύνολο	242	100

Διάγραμμα 6.6: Η ύπαρξη ενός αδιάφθορου ελεγκτικού μηχανισμού απαλλαγμένου από συντεχνιακά σύνδρομα με αυστηρότητα στις παραβάσεις θα περιόριζε τη φοροδιαφυγή;

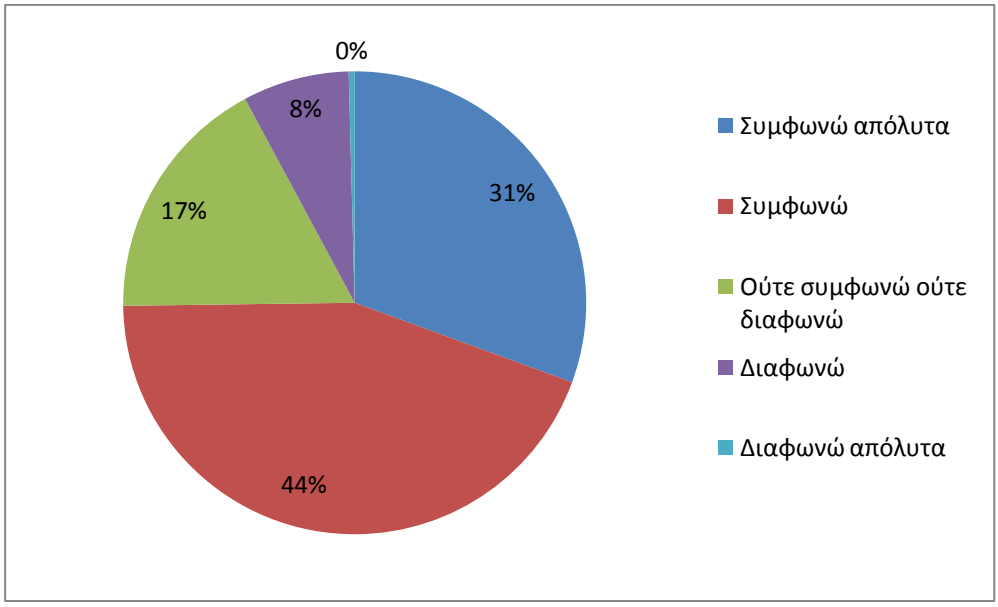

Η εντέκατη ερώτηση ζητούσε την άποψη του κόσμου για το θέμα αν ένας αδιάφθορος ελεγκτικός μηχανισμός με αυστηρότητα στις παραβάσεις, αν θα μπορούσε να περιορίσει την φοροδιαφυγή. Το 75% που αποτελούσε την πλειοψηφία συμφώνησε με αυτή την άποψη. Μέρος αυτής της ερώτησης επιβεβαιώνει και τα αποτελέσματα της προηγούμενης ερώτησης που αφορούσε το δίκαιο φορολογικό σύστημα. Ως συμπέρασμα, μπορούμε να πούμε ότι σαν μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής στην Κύπρο, μπορούν να συμπεριληφθούν: το δίκαιο φορολογικό σύστημα και οι αυστηρότερες ποινές στους παρανομούντες.

Ερώτηση 12

Πίνακας 6.12: Θα συμφωνούσατε σε σοβαρές περιπτώσεις φοροδιαφυγής, αν υπήρχε άμεση δήμευση της περιουσίας (κινητής και ακίνητης) ή και φυλάκιση;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	101	42
Συμφωνώ	86	36
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	41	17
Διαφωνώ	13	5
Διαφωνώ απόλυτα	1	0
Σύνολο	242	100

Διάγραμμα 6.7: Θα συμφωνούσατε σε σοβαρές περιπτώσεις φοροδιαφυγής, αν υπήρχε άμεση δήμευση της περιουσίας (κινητής και ακίνητης) ή και φυλάκιση;

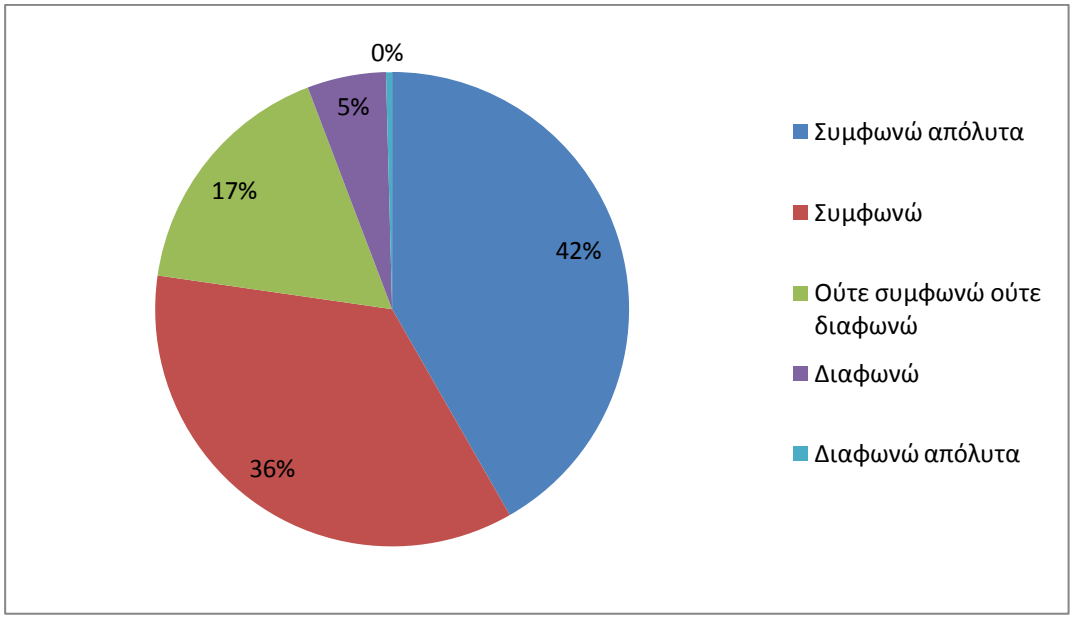

Ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων το οποίο αποτελούσε το 78%, συμφώνησε με την άποψη να υπάρχει άμεση δήμευση της περιουσίας ή ακόμη και φυλάκιση, σε σοβαρές περιπτώσεις φοροδιαφυγής. Η άμεση δήμευση της περιουσίας ή ακόμη και φυλάκιση θα βοηθήσουν τα μέτρα αντιμετώπισης να γίνουν αυστηρότερα. Οι αυστηρότερες ποινές και μέτρα θα λάβουν σημαντικό ρόλο στην φορολογική συμμόρφωση των πολιτών και έτσι μείωση της τάσης για φοροδιαφυγή.

Ερώτηση 13

Πίνακας 6.13: Η οικονομική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η Κύπρος οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην φοροδιαφυγή.

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	45	19
Συμφωνώ	81	33
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	59	24
Διαφωνώ	52	21
Διαφωνώ απόλυτα	6	3
Σύνολο	243	100

Διάγραμμα 6.8: Η οικονομική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η Κύπρος οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην φοροδιαφυγή.

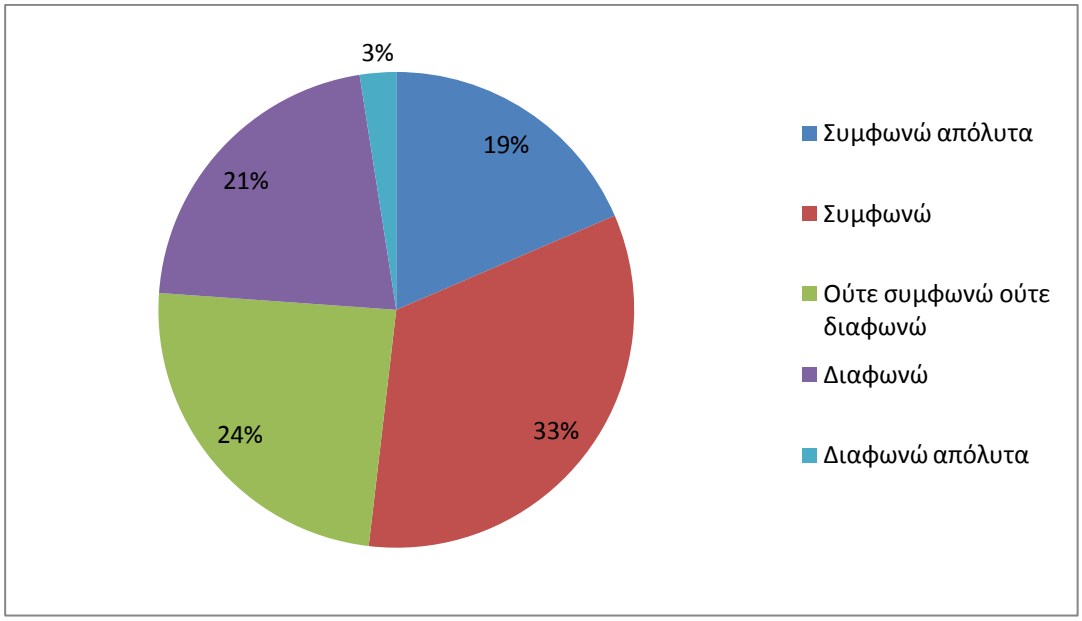

Στην 13η ερώτηση, ένα μεγάλο μέρος των ερωτηθέντων σε ποσοστό 52% συμφώνησε με την άποψη ότι η οικονομική κατάσταση της Κύπρου οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην φοροδιαφυγή. Αν και, κατά την δική μου άποψη, συμφωνώ ότι η φοροδιαφυγή ευθύνεται κατά ένα μέρος της στην οικονομική κρίση και ότι η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής θα βοηθήσει κατ' επέκταση και στην αντιμετώπιση αυτής της κρίσης, αλλά δεν πιστεύω ότι η φοροδιαφυγή ευθύνεται κατά ένα μεγάλο μέρος.

Ερώτηση 14

Πίνακας 6.14: Πιστεύετε ότι γενικά το κράτος δαπανά τα χρήματα των φορολογουμένων με σύνεση;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	5	2
Συμφωνώ	28	12
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	84	35
Διαφωνώ	90	37
Διαφωνώ απόλυτα	34	14
Σύνολο	241	100

Διάγραμμα 6.9: Πιστεύετε ότι γενικά το κράτος δαπανά τα χρήματα των φορολογουμένων με σύνεση;

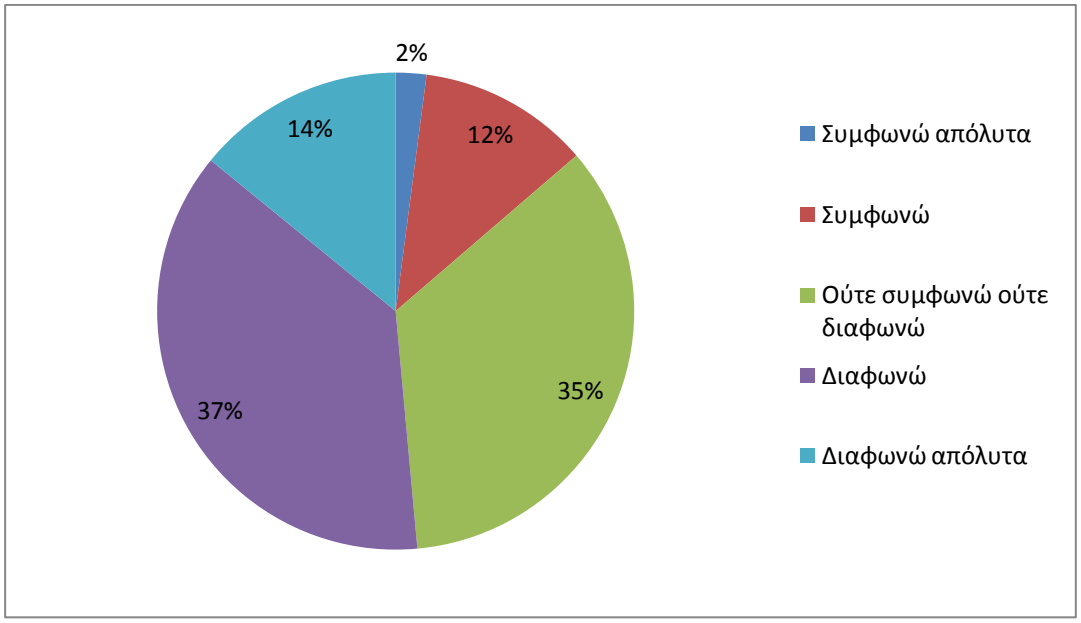

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων με ποσοστό 51% στην 14η ερώτηση, πιστεύουν ότι το κράτος δεν δαπανά με σύνεση τα χρήματα των φορολογουμένων. Με αυτή τους την απάντηση αποδεικνύουν ότι δεν έχουν αρκετή εμπιστοσύνη στο κράτος και πιστεύουν με αυτό τον τρόπο ότι δεν υπάρχει σωστή διαχείριση του δημοσίου χρήματος. Ο λανθασμένος χειρισμός του δημόσιου χρήματος φθείρει την φορολογική συνείδηση των πολιτών και δημιουργείται η αντίληψη ότι η φορολογική τους θυσία δεν εκτιμάται ανάλογα από το κράτος.

Ερώτηση 15

Πίνακας 6.15: Αν μου γινόταν φορολογικός έλεγχος και είχα υποπέσει σε φορολογικά αδικήματα θα επιχειρούσα να δωροδοκήσω για να αποφύγω την ποινή.

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	42	17
Όχι	201	83
Σύνολο	243	100

Διάγραμμα 6.10: Αν μου γινόταν φορολογικός έλεγχος και είχα υποπέσει σε φορολογικά αδικήματα θα επιχειρούσα να δωροδοκήσω για να αποφύγω την ποινή.

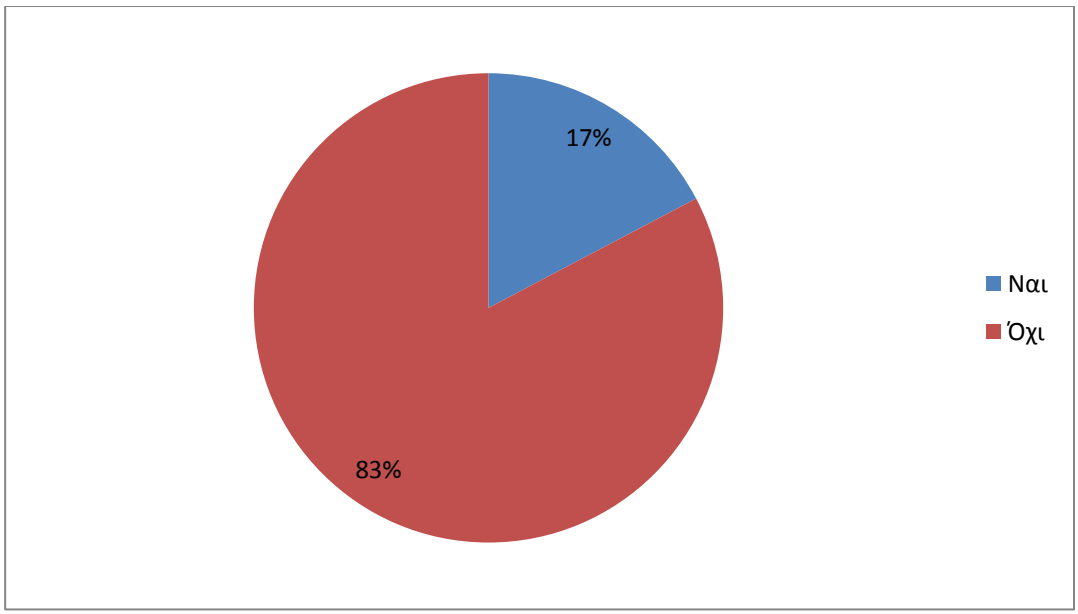

Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων το οποίο αποτελεί το 83%, είχε απαντήσει ότι δεν θα δωροδοκούσε για να αποφύγει την ποινή. Αυτό το ποσοστό των ερωτηθέντων αποδεικνύουν ότι έχουν υψηλό επίπεδο φορολογικής ηθικής. Με βάση κάποιες έρευνες που είχαν γίνει σχετικά με το θέμα της φορολογικής ηθικής, είχε βγει το συμπέρασμα ότι οι φορολογούμενοι με αυξημένη φορολογική ηθική είναι πολύ λιγότερο επιρρεπείς στην φοροδιαφυγή από αυτούς με ασθενής φορολογική ηθική. Γι' αυτό θα πρέπει να παρθούν τα κατάλληλα μέτρα από την πολιτεία για αύξηση του επιπέδου της φορολογικής ηθικής των πολιτών της Κύπρου.

Ερώτηση 16

Πίνακας 6.16: Είναι εύκολο να φοροδιαφύγει κάποιος αν το θέλει.

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	42	17
Συμφωνώ	129	53
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	63	26
Διαφωνώ	10	4
Σύνολο	244	100

Διάγραμμα 6.11: Είναι εύκολο να φοροδιαφύγει κάποιος αν το θέλει.

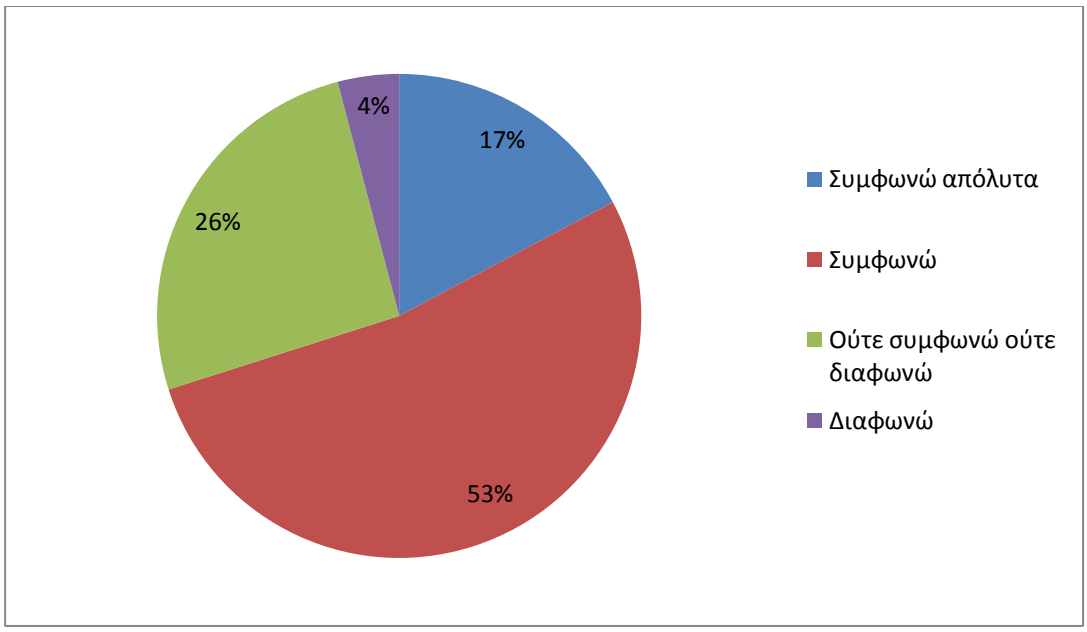

Η 16η ερώτηση του ερωτηματολογίου ζητά την άποψη των ερωτηθέντων κατά πόσο εύκολο είναι να φοροδιαφύγει κάποιος αν το θέλει. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων με υψηλό ποσοστό του 70%, πιστεύει ότι αυτό είναι εύκολο. Άρα, για να είναι εύκολο για κάποιον να φοροδιαφύγει αν το θέλει, τότε η φορολογική νομοθεσία δημιουργεί πολλές ευκαιρίες για φοροδιαφυγή. Πιθανός λόγος είναι η πολυπλοκότητά της.

Ερώτηση 17

Πίνακας 6.17: Πιο εύκολα φοροδιαφεύγουν όσοι έχουν πολλά εισοδήματα σε σχέση με όσους έχουν λίγα εισοδήματα.

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	79	33
Συμφωνώ	110	46
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	34	14
Διαφωνώ	18	7
Διαφωνώ απόλυτα	1	0
Σύνολο	242	100

Διάγραμμα 6.12: Πιο εύκολα φοροδιαφεύγουν όσοι έχουν πολλά εισοδήματα σε σχέση με όσους έχουν λίγα εισοδήματα.

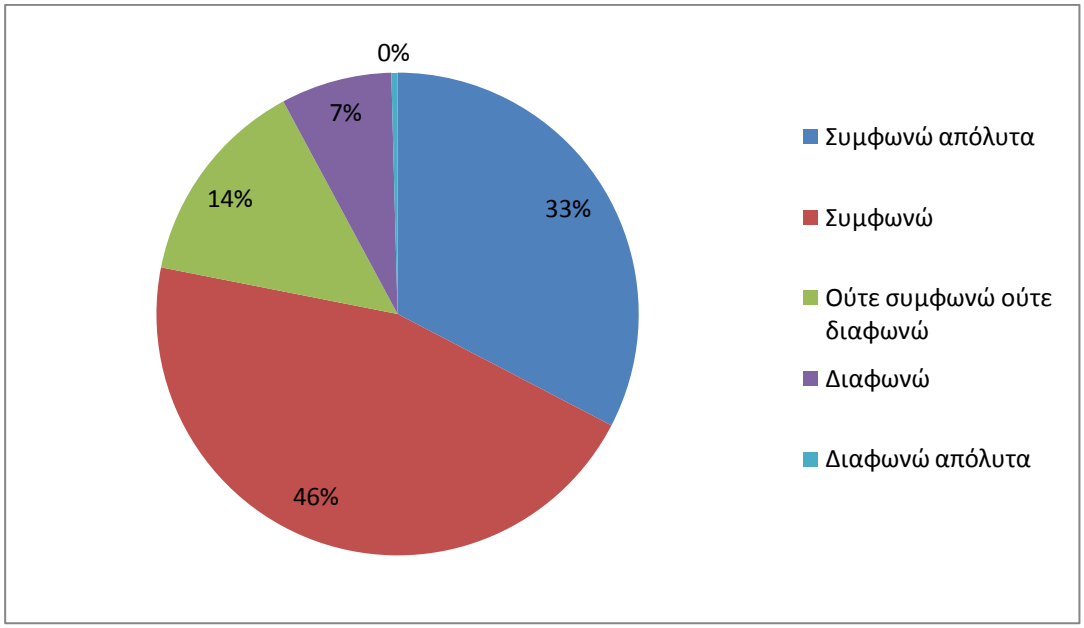

Με ποσοστό 79%, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων συμφώνησε στην άποψη ότι αυτοί που έχουν πολλά εισοδήματα μπορούν και φοροδιαφεύγουν πιο εύκολα από όσους έχουν λίγα εισοδήματα. Ένας από τους λόγους που συντελεί στο να φοροδιαφύγουν πιο εύκολα οι υψηλά αμειβόμενοι είναι ότι λόγω της οικονομικής τους άνεσης μπορούν εύκολα να καταφύγουν σε λογιστές και δικηγόρους για τον εντοπισμό των ευκαιριών που μπορούν να δημιουργηθούν λόγω της πολυπλοκότητας της φορολογικής νομοθεσίας.

Ερώτηση 18

Πίνακας 6.18: Θα δικαιολογούσατε επιχειρηματία που οφείλει στο δημόσιο και διακυβεύεται η βιωσιμότητά του να προβεί σε φοροδιαφυγή για την επιβίωσή του;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	8	3
Συμφωνώ	30	12
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	67	28
Διαφωνώ	94	39
Διαφωνώ απόλυτα	45	18
Σύνολο	244	100

Διάγραμμα 6.13: Θα δικαιολογούσατε επιχειρηματία, που οφείλει στο δημόσιο και διακυβεύεται η βιωσιμότητά του, να προβεί σε φοροδιαφυγή για την επιβίωσή του;

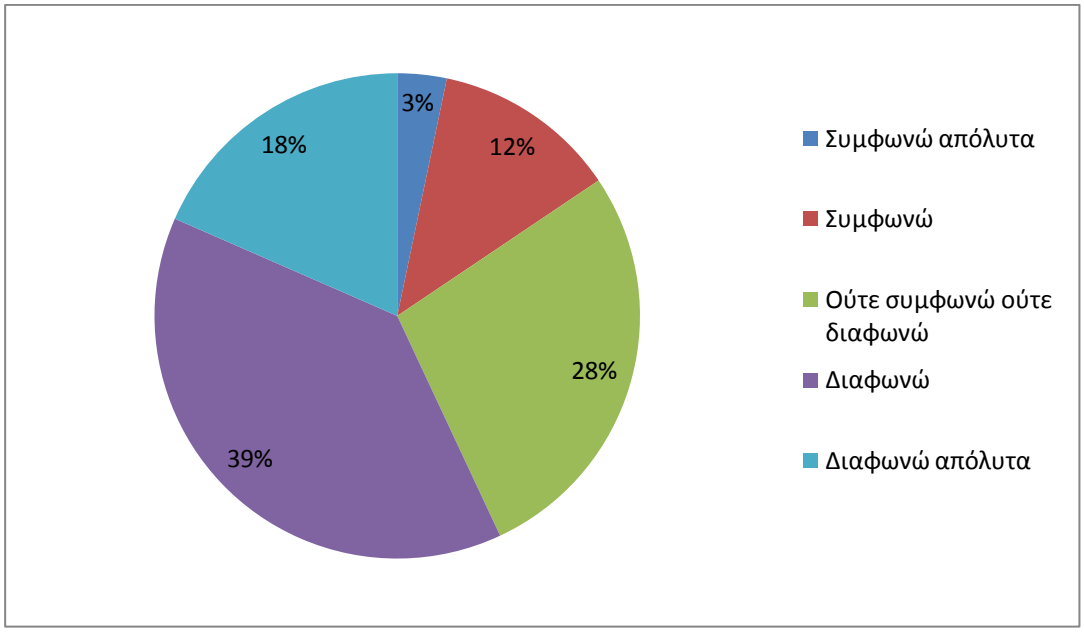

Το 57% των ερωτηθέντων, που αποτελεί και την πλειονότητα, δεν θα δικαιολογούσαν επιχειρηματία να προέβαινε σε φοροδιαφυγή ακόμα και όταν απειλείτο η βιωσιμότητά του. Ακόμα και για σκοπούς επιβίωσης η πλειοψηφία δεν επιθυμεί την φοροδιαφυγή. Αυτό αποδεικνύει το επίπεδο της φορολογικής συνείδησης των ερωτηθέντων.

Ερώτηση 19

Πίνακας 6.19: Όλοι οι πολίτες υποχρεούμαστε ηθικά να δηλώνουμε το αληθές εισόδημά μας.

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	121	49
Συμφωνώ	95	39
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	21	9
Διαφωνώ	7	3
Σύνολο	244	100

Διάγραμμα 6.14: Όλοι οι πολίτες υποχρεούμαστε ηθικά να δηλώνουμε το αληθές εισόδημά μας.

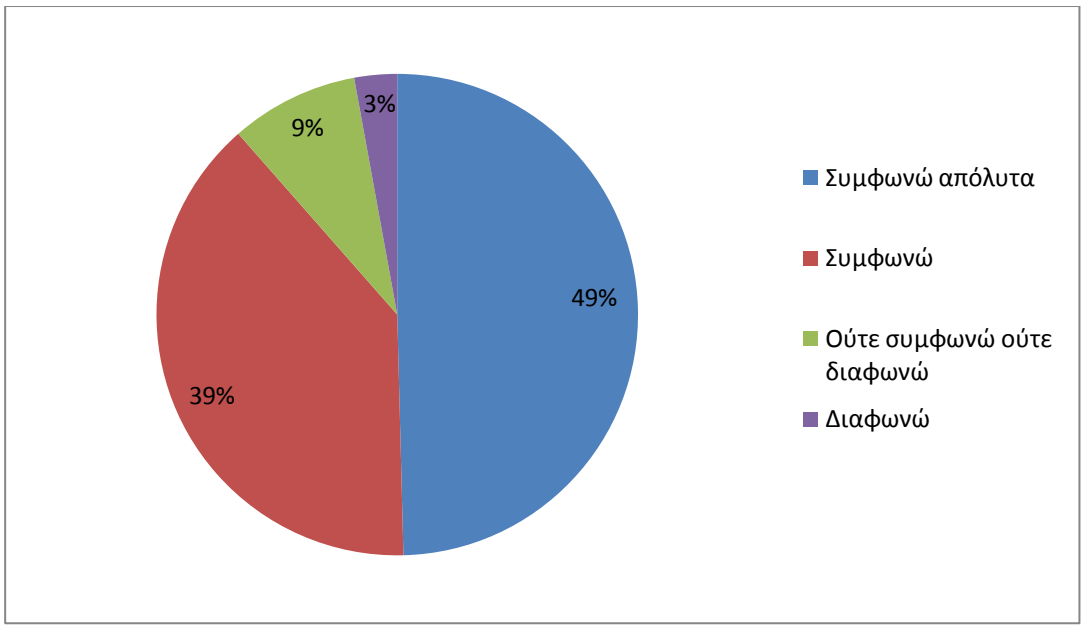

Στη 19η ερώτηση το 88% των ερωτηθέντων συμφώνησε ότι όλοι οι πολίτες έχουμε ηθική υποχρέωση να δηλώνουμε το αληθές εισόδημά μας. Με βάση την πλειοψηφία των απαντήσεων, επικρατεί το συμπέρασμα ότι υπάρχει φορολογική συνείδηση για ηθικούς λόγους μεταξύ των ερωτηθέντων του ερωτηματολογίου. Γνωρίζουν, δηλαδή ότι ως πολίτες έχουν φορολογική υποχρέωση να δηλώνουν το αληθές εισόδημά τους.

Ερώτηση 20

Πίνακας 6.20: Γνωρίζω άτομα του οικείου μου περιβάλλοντος που φοροδιαφεύγουν.

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	91	38
Όχι	151	62
Σύνολο	242	100

Διάγραμμα 6.15: Γνωρίζω άτομα του οικείου μου περιβάλλοντος που φοροδιαφεύγουν.

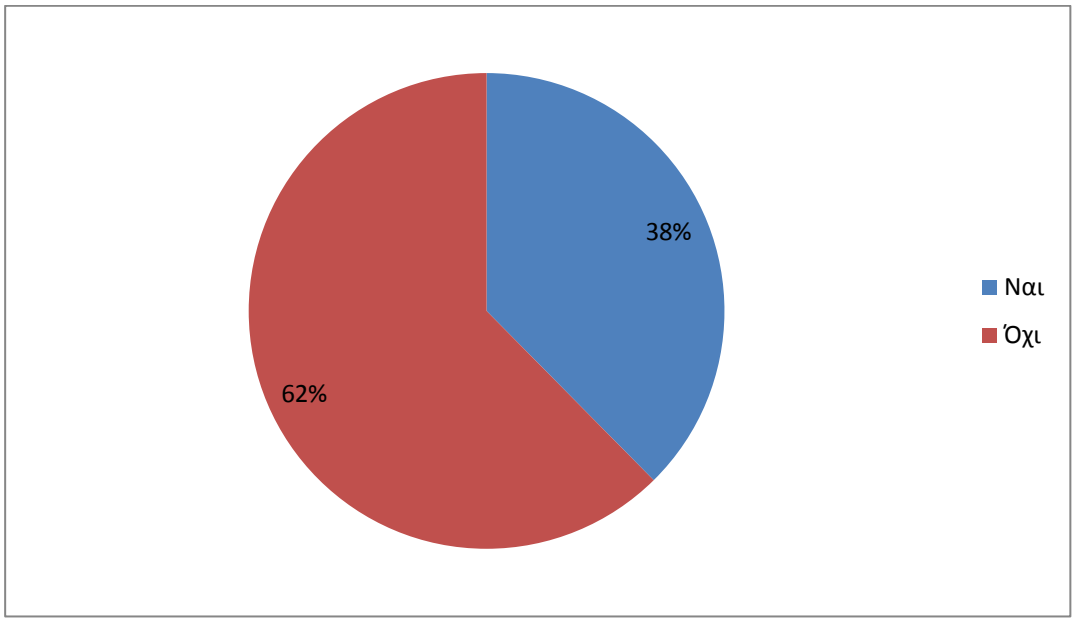

Η πλειοψηφία του 62% της 20ης ερώτησης, δεν γνωρίζει άτομα του οικείου της περιβάλλοντος που φοροδιαφεύγουν. Παρ' όλα αυτά ένα όχι αρκετά μικρό ποσοστό, το οποίο αποτελεί το 38%, απάντησε ότι γνωρίζει άτομα του οικείου του περιβάλλοντος που φοροδιαφεύγουν. Σε αρκετές από τις ερωτήσεις είχε διαπιστωθεί με μεγάλη διαφορά, ότι υπάρχει φορολογική συνείδηση και ηθική υποχρέωση μεταξύ των ερωτηθέντων. Όμως, με τα αποτελέσματα αυτής της ερώτησης μειώνεται η διαφορά τουλάχιστον μέχρι έναν βαθμό. Παρ' όλα αυτά, τα αποτελέσματα των ερωτήσεων στο θέμα της φορολογικής συνείδησης φαίνεται να εξακολουθούν να συμφωνούν.

Ερώτηση 21

Πίνακας 6.21: Εσείς ή οι εταιρείες σας έχουν φορολογικό φάκελο;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	198	81
Όχι	46	19
Σύνολο	244	100

Διάγραμμα 6.16: Εσείς ή οι εταιρείες σας έχουν φορολογικό φάκελο;

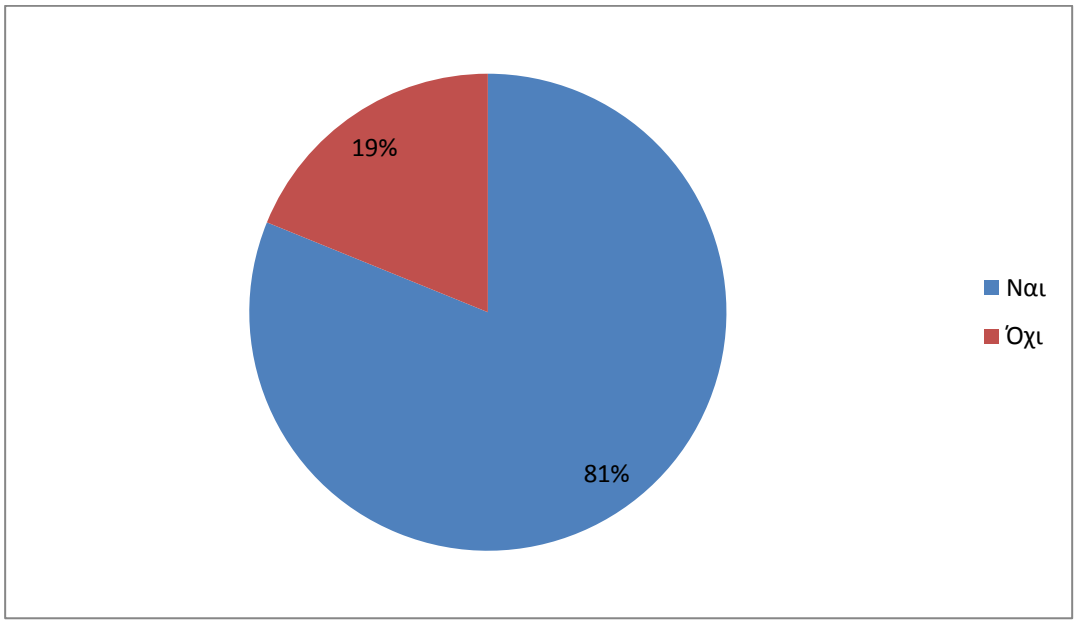

Η 21η ερώτηση ζητούσε από τους ερωτηθέντες να απαντήσουν αν οι ίδιοι ή οι εταιρίες τους έχουν φορολογικό φάκελο. Το 81% των ερωτηθέντων απάντησε θετικά. Το ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων έχει φορολογικό φάκελο είναι ένας από τους τρόπους να αποδειχθεί ότι τουλάχιστον ως ένα βαθμό τηρούν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις. Επίσης, οι φορολογικοί φάκελοι μπορούν και παρέχουν στο Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων πληροφορίες για τα αληθές έσοδα των φυσικών και νομικών προσώπων και βοηθούν στον εντοπισμό πιθανής απόκρυψης πληροφοριών σχετικά με τα κέρδη των φορολογουμένων.

Ερώτηση 22

Πίνακας 6.22: Ποια από τα παρακάτω επαγγέλματα, κατά τη γνώμη σας, αποφεύγουν περισσότερο την έκδοση απόδειξης:

	Συχνότητα	Ποσοστό
Καταστήματα τροφίμων/ ένδυσης/ υπόδησης/ φαρμακεία	18	7
Ελεύθεροι επαγγελματίες (ηλεκτρολόγοι/ υδραυλικοί/ οικοδόμοι/ μηχανικοί αυτοκίνητων κ.α.)	103	43
Παροχή υπηρεσιών (ιατροί/ δικηγόροι/ αρχιτέκτονες/ πολιτικοί μηχανικοί κ.α.)	120	50
Σύνολο	241	100

Διάγραμμα 6.17: Ποια από τα παρακάτω επαγγέλματα, κατά τη γνώμη σας, αποφεύγουν περισσότερο την έκδοση απόδειξης:

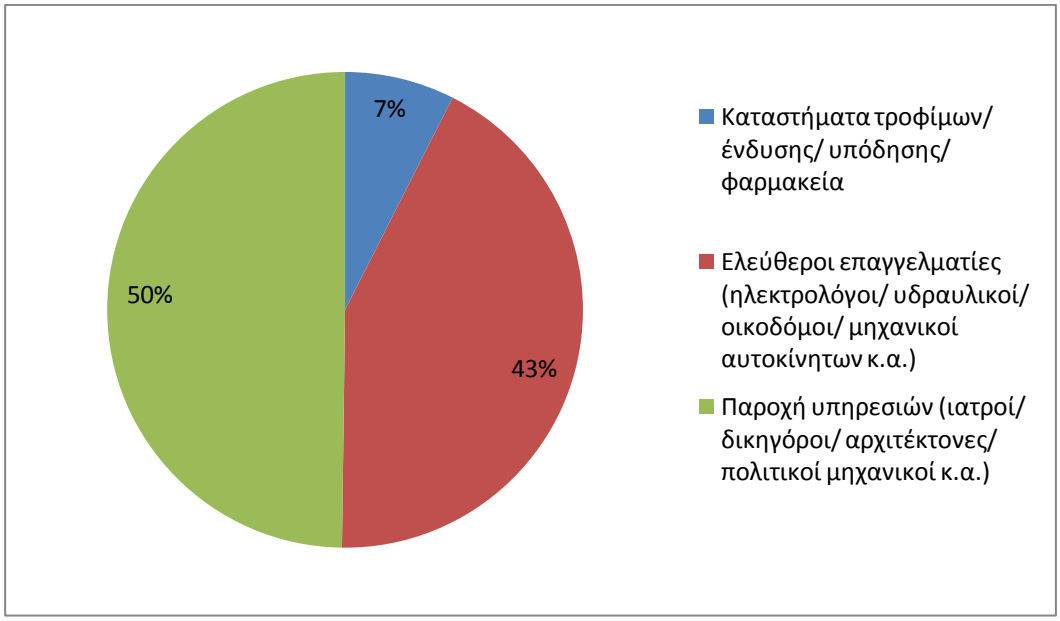

Στην 22η ερώτηση του ερωτηματολογίου, είχαν δοθεί κάποιες κατηγορίες επαγγελμάτων και είχε ζητηθεί από τους ερωτηθέντες να επιλέξουν ποιά από εκείνα τα επαγγέλματα κατά την γνώμη τους πιστεύουν ότι αποφεύγουν περισσότερο την έκδοση απόδειξης. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων που αποτελούσε το 50% είχαν επιλέξει τα επαγγέλματα παροχής υπηρεσιών. Όπως για παράδειγμα, οι γιατροί, οι δικηγόροι, οι αρχιτέκτονες, οι πολιτικοί μηχανικοί και άλλοι. Το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό αποτελούσε το 43%, το οποίο είχε επιλέξει τους ελεύθερους επαγγελματίες.

Ερώτηση 23

Πίνακας 6.23: Φοροδιαφυγή είναι:

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συνώνυμο της κλοπής	85	35
Αναγκαίο κακό	19	8
Αναγκαίο καλό	5	2
Δημιούργημα ενός σαθρού μεθοδευμένου φορολογικού συστήματος για να εξυπηρετεί αυτούς που το σχεδίασαν	33	14
Αποτέλεσμα νοοτροπίας που επέβαλλαν με τις πρακτικές τους οι εκάστοτε κυβερνήσεις	57	23
Εύκολος τρόπος πλουτισμού σε ένα διάτρητο φορολογικό σύστημα	45	18
Σύνολο	244	100

Διάγραμμα 6.18: Φοροδιαφυγή είναι:

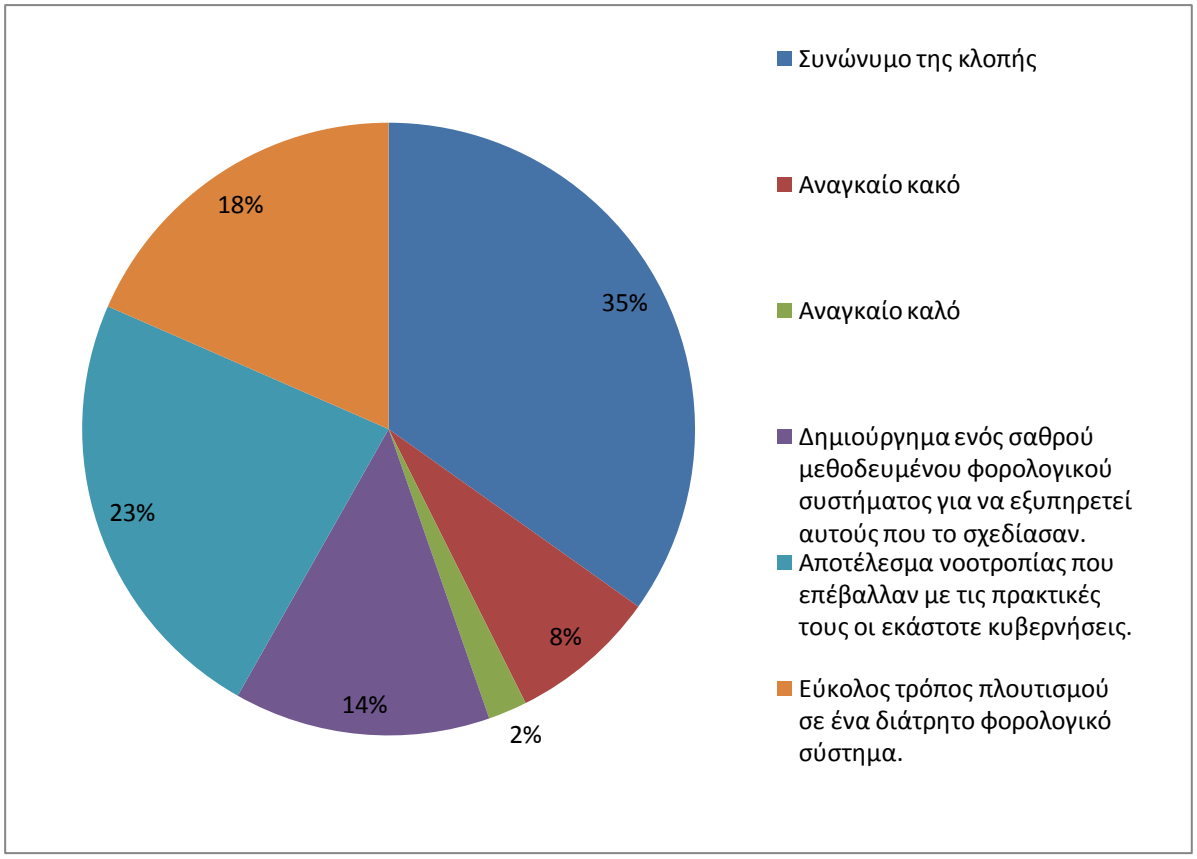

Στην 23η ερώτηση είχε ζητηθεί από τους ερωτώμενους να επιλέξουν μια από τις διαθέσιμες επιλογές που πιστεύουν ότι περιγράφει καλύτερα την φοροδιαφυγή. Η πλειοψηφία

με ποσοστό 35% πιστεύει ότι η φοροδιαφυγή είναι συνώνυμο της κλοπής. Επικρατεί η συσχέτιση της φοροδιαφυγής με την κλοπή, λόγω του ότι, με την πράξη του αυτή ο φοροφυγάς μπορεί και επωφελείται από τις παρεχόμενες υπηρεσίες από το κράτος χωρίς να πληρώνει για τις υπηρεσίες αυτές. Επίσης, με την μη καταβολή του φόρου που αναλογεί σε κάποιον δημιουργείται στέρηση των έσοδα από το κράτος για την παροχή υπηρεσιών από το κράτος στους πολίτες. Ακόμη, με την πράξη της φοροδιαφυγής δημιουργείται η άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών. Αν ο φοροφυγάς δεν πληρώνει τους φόρους που του αναλογούν, τότε κάποιος άλλος θα επιβαρυνθεί με περισσότερους φόρους για την μη στέρηση των εσόδων από το κράτος.

Το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό ερωτηθέντων σε αυτή την ερώτηση αποτελούσε το 23%, με την άποψη ότι η φοροδιαφυγή είναι αποτέλεσμα νοοτροπίας που επέβαλλαν με τις πρακτικές τους οι εκάστοτε κυβερνήσεις.

Ερώτηση 24

Πίνακας 6.24: Ποια από τα παρακάτω μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής θα προτείνατε;

	Συχνότητα	Ποσοστό
Υποχρεωτική τήρηση φορολογικού φακέλου από όλους τους πολίτες	29	19
Επιβολή ψηλών προστίμων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης στις φορολογικές αρχές	34	22
Δημοσίευση ονομάτων φοροφυγάδων	29	19
Υποχρεωτική υποβολή κατάστασης περιουσίας σε τακτά χρονικά διαστήματα	25	16
Παροχή κινήτρων στους συνεπείς φορολογούμενους	32	21
Άλλο	5	3
Σύνολο	154	100

Διάγραμμα 6.19: Ποια από τα παρακάτω μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής θα προτείνατε;

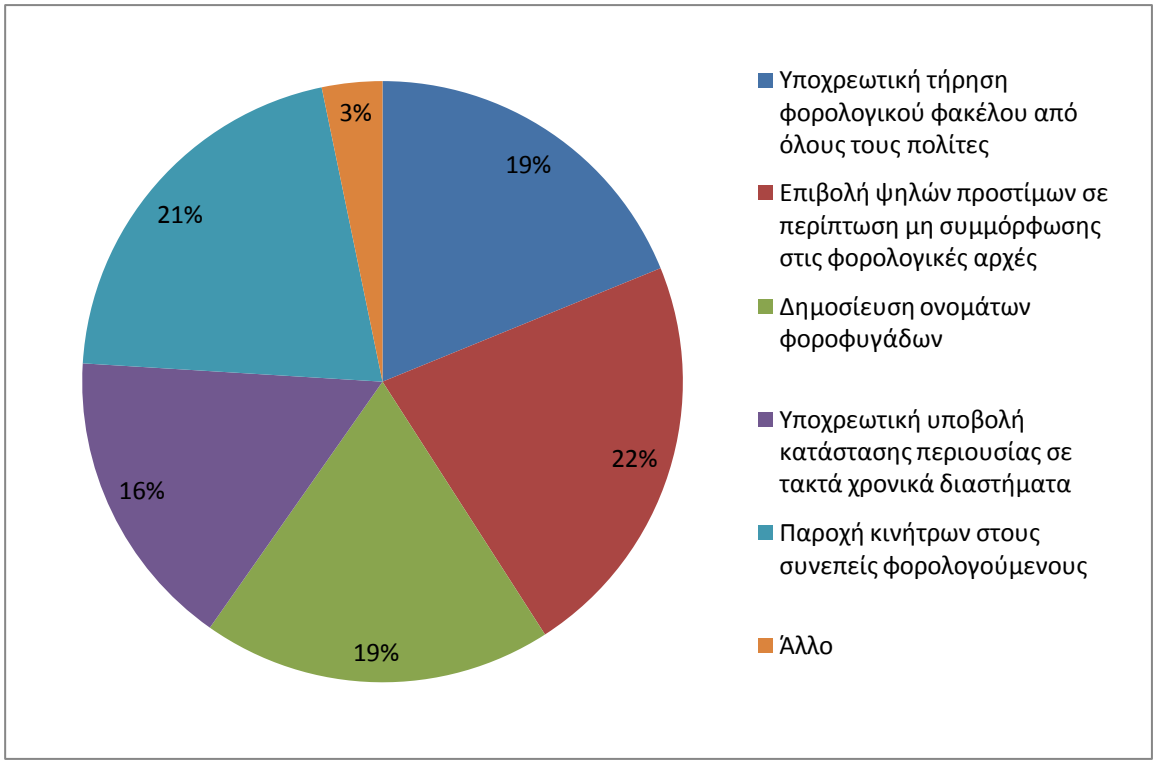

Η τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου ζητούσε από τους ερωτηθέντες να επιλέξουν τα μέτρα για αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής που θα πρότειναν. Δεν υπήρξε μεγάλη διαφορά μεταξύ των ποσοστών των επιλογών από τους ερωτηθέντες και ήταν σε τέτοιο σημείο όπου η πρώτη επιλογή είχε μόνο 1% διαφορά από την δεύτερη.

Η πρώτη επιλογή του τρόπου αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής η οποία ήταν σε ποσοστό 22%, είναι η επιβολή ψηλών προστίμων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης στις φορολογικές αρχές. Η επιβολή υψηλών προστίμων στους φοροφυγάδες, αποθαρρύνει τους πολίτες από το να φοροδιαφύγουν, αφού αποτελεί παραδειγματική. Επίσης, η ζημία με την επιβολή υψηλών προστίμων είναι μεγαλύτερη από το κέρδος που θα είχε κάποιος αν φοροδιέφευγε.

Ο δεύτερος τρόπος αντιμετώπισης σε ποσοστό επιλογής, είναι η παροχή κινήτρων στους συνεπείς φορολογούμενους. Σε αντίθεση με τον προηγούμενο τρόπο αντιμετώπισης που λειτουργούσε αποθαρρυντικά, αυτός ο τρόπος λειτουργεί ενθαρρυντικά. Όπως για παράδειγμα, ένας τρόπος που θα λειτουργούσε ενθαρρυντικά είναι με την έγκαιρη πληρωμή των φόρων να υπάρχει κάποια έκπτωση των φόρων για την επόμενη φορά.

Επίσης, οι ερωτηθέντες είχαν την επιλογή να προτείνουν και κάποιο άλλο μέτρο αν επιθυμούσαν. Όμως αυτά τα μέτρα ήταν σε πολύ μικρό αριθμό, σε μόλις 3% και τα οποία είτε ήταν παρόμοια με τις άλλες επιλογές των τρόπων αντιμετώπισης, είτε είχαν αναφερθεί σε προηγούμενες ερωτήσεις στο ερωτηματολόγιο.

Το συμπέρασμα όσων αφορά τα αποτελέσματα αυτής της ερώτησης είναι ότι τα μέτρα αντιμετώπισης που είχαμε προτείνει ως επιλογές για αυτή την ερώτηση είναι και τα πιο επιθυμητά μέτρα για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής στην Κύπρο. Εκτός από τα δύο προαναφερθέντα μέτρα τα υπόλοιπα μέτρα αντιμετώπισης είναι τα ακόλουθα: η υποχρεωτική τήρηση φορολογικού φακέλου από τους πολίτες (19%), η δημοσίευση ονομάτων φοροφυγάδων (19%), η υποχρεωτική υποβολή κατάστασης περιουσίας σε τακτά χρονικά διαστήματα (16%).

6.5.1. Συσχέτιση των αποτελεσμάτων της έρευνας

1. Ερώτηση 23: Φοροδιαφυγή είναι – Ηλικία

Πίνακας 6.25: Ερώτηση 23 και ηλικία

Επιλογές απαντήσεων	18-30	31-45	46-60	61 και άνω	Σύνολο	Ποσοστό
Συνώνυμο της κλοπής	39	28	17	1	**85**	**35%**
Αναγκαίο κακό	9	7	3	0	**19**	**8%**
Αναγκαίο καλό	4	1	0	0	**5**	**2%**
Δημιούργημα ενός σαθρού μεθοδευμένου φορολογικού συστήματος για να εξυπηρετεί αυτούς που το σχεδίασαν	15	13	5	0	**33**	**14%**
Αποτέλεσμα νοοτροπίας που επέβαλλαν με τις πρακτικές τους οι εκάστοτε κυβερνήσεις	20	31	5	1	**57**	**23%**
Εύκολος τρόπος πλουτισμού σε ένα διάτρητο φορολογικό σύστημα	20	18	7	0	**45**	**18%**
Σύνολο ερωτηθέντων ανά ηλικία	**107**	**98**	**37**	**2**	**244**	**100%**

Διάγραμμα 6.20: Ερώτηση 23 και ηλικία

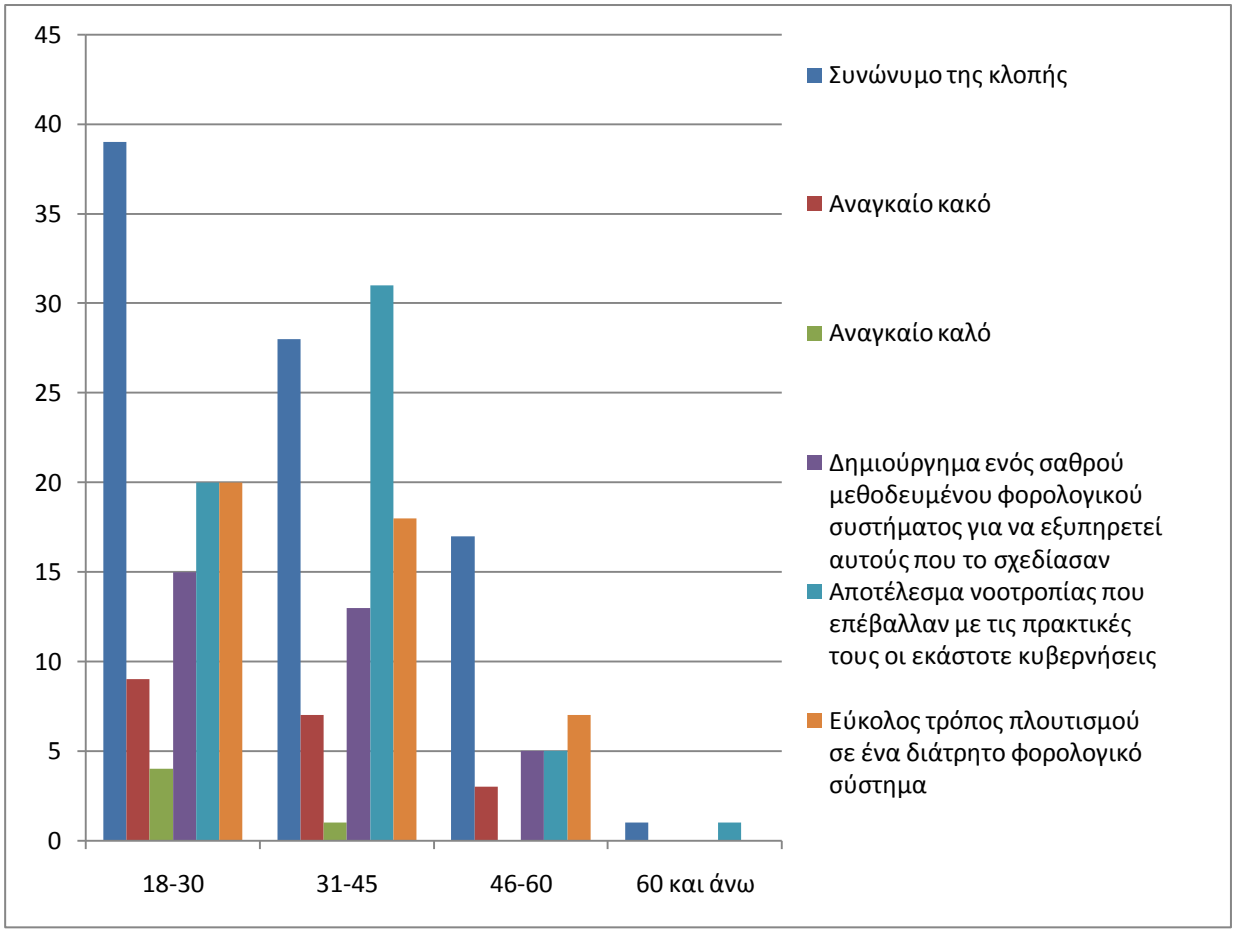

Σε αυτή την ερώτηση η πλειοψηφία με ποσοστό 35% είχε απαντήσει ότι η φοροδιαφυγή είναι συνώνυμο της κλοπής. Με αυτή την άποψη συμφωνεί και η πλειοψηφία των ηλικιών 18-30 με ποσοστό 37% και οι ηλικίες 46-60 με ποσοστό 46%. Ενώ, η

πλειοψηφία των ηλικιών μεταξύ 31-45 (29%) πιστεύει ότι η φοροδιαφυγή είναι αποτέλεσμα νοοτροπίας που επέβαλλαν με τις πρακτικές τους οι εκάστοτε κυβερνήσεις.

2. Ερώτηση 20: Γνωρίζω άτομα του οικείου μου περιβάλλοντος που φοροδιαφεύγουν. - Επαγγέλματα

Πίνακας 6.26: Ερώτηση 20 και επαγγέλματα

Επιλογές απαντήσεων	Ιδιωτικός Υπάλληλος	Δημόσιος Υπάλληλος	Ελεύθερος Επαγγελματίας	Άνεργος	Συνταξιούχος	Άλλο	Σύνολο	Ποσοστό
Ναι	22	33	19	8	1	8	**91**	**38%**
Όχι	51	53	17	5	0	25	**151**	**62%**
Σύνολο ερωτηθέντων ανά επάγγελμα	**74**	**86**	**36**	**13**	**2**	**33**	**242**	**100%**

Διάγραμμα 6.21: Ερώτηση 20 και επαγγέλματα

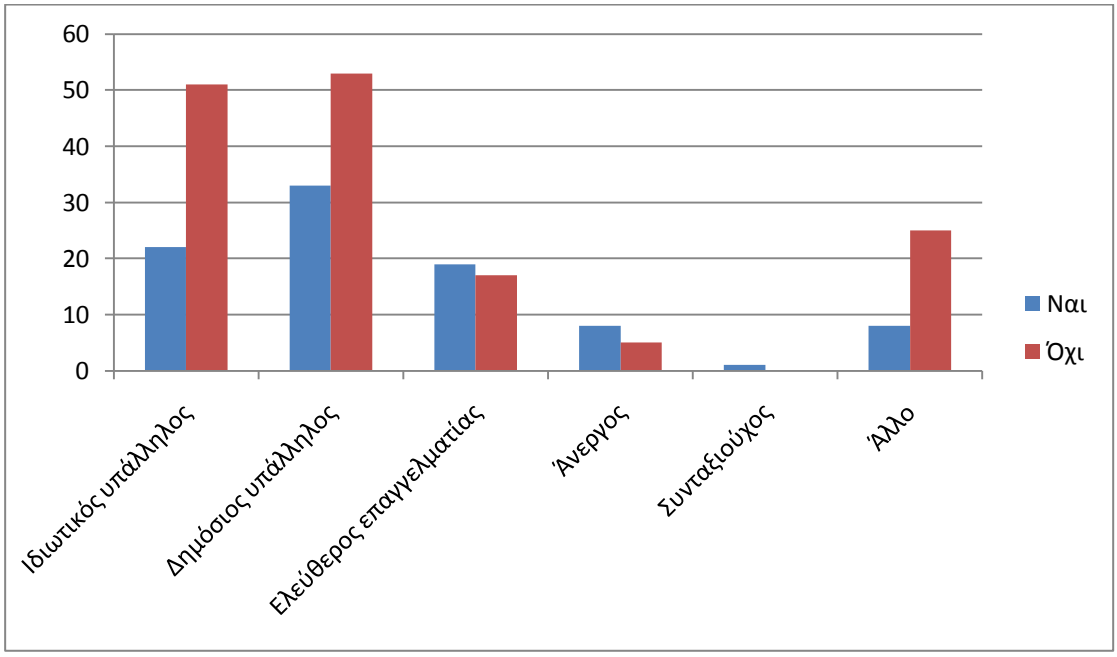

Η πλειοψηφία στην 20η ερώτηση με ποσοστό 62% είχε απαντήσει ότι δεν γνωρίζει άτομα του οικείου του περιβάλλοντος που φοροδιαφεύγουν. Το ίδιο απάντησε και η πλειοψηφία των δημοσίων υπαλλήλων με ποσοστό 62% και οι ιδιωτικοί υπάλληλοι με ποσοστό 70%. Ενώ, η πλειοψηφία των ανέργων και των ελεύθερων επαγγελματιών απάντησαν θετικά με ποσοστό πλειοψηφίας 62% και 53% αντίστοιχα.

3. Ερώτηση 23: Φοροδιαφυγή είναι – Επαγγέλματα

Πίνακας 6.27: Ερώτηση 23 και επαγγέλματα

Επιλογές απαντήσεων	Ιδιωτικός υπάλληλος	Δημόσιος υπάλληλος	Ελεύθερος επαγγελματίας	Άνεργος	Συνταξιούχος	Άλλο	Σύνολο	Ποσοστό
Συνώνυμο της κλοπής	26	34	5	4	0	16	**85**	**35%**
Αναγκαίο κακό	5	6	7	0	0	1	**19**	**8%**
Αναγκαίο καλό	3	0	0	1	0	1	**5**	**2%**
Δημιούργημα ενός σαθρού μεθοδευμένου φορολογικού συστήματος για να εξυπηρετεί αυτούς που το σχεδίασαν	9	11	5	3	1	4	**33**	**14%**
Αποτέλεσμα νοοτροπίας που επέβαλλαν με τις πρακτικές τους οι εκάστοτε κυβερνήσεις	19	17	11	3	1	6	**57**	**23%**
Εύκολος τρόπος πλουτισμού σε ένα διάτρητο φορολογικό σύστημα	12	18	8	2	0	5	**45**	**18%**
Σύνολο ερωτηθέντων ανά επάγγελμα	**74**	**86**	**36**	**13**	**2**	**33**	**244**	**100%**

Διάγραμμα 6.22: Ερώτηση 23 και επαγγέλματα

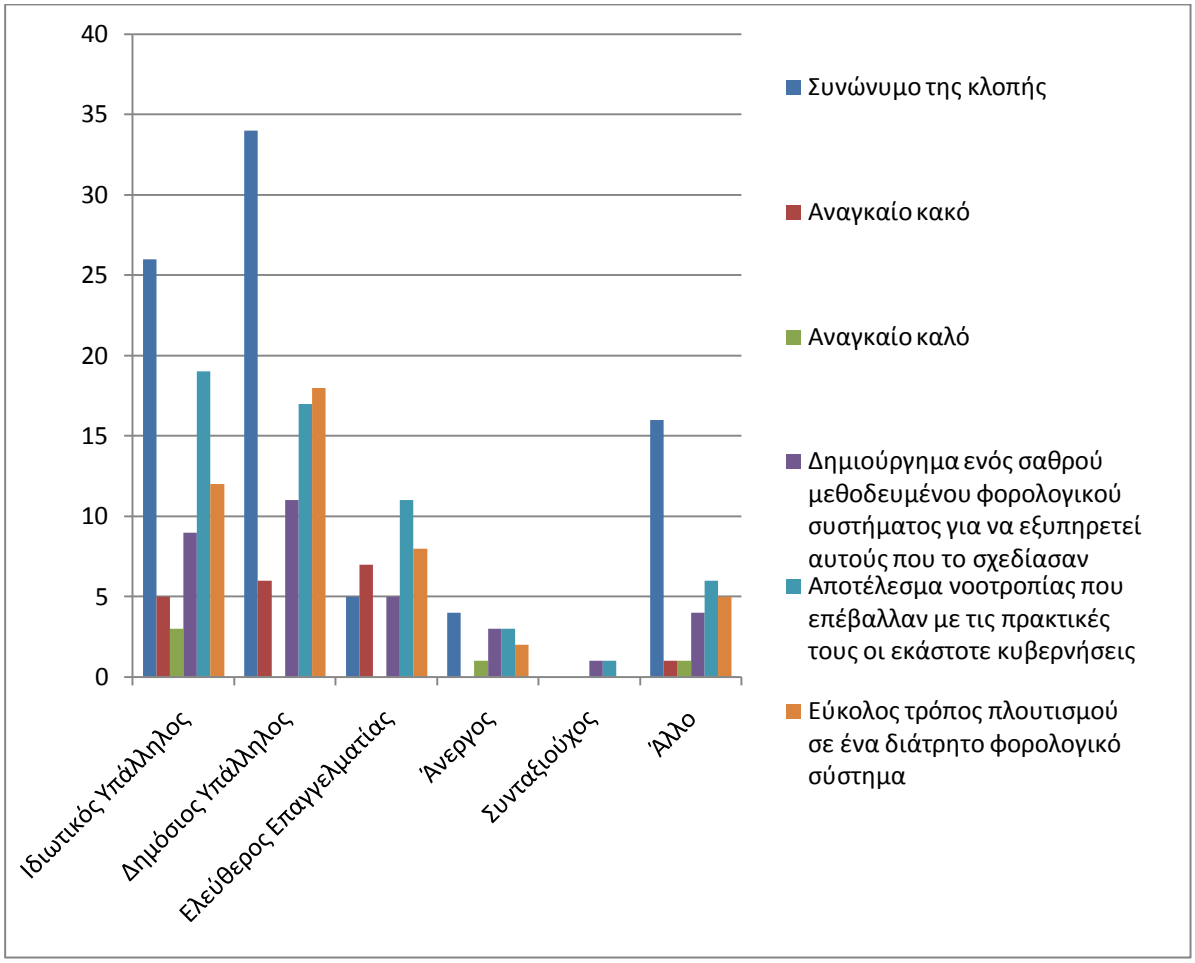

Οι πλειοψηφίες σχεδόν όλων των επαγγελμάτων, εκτός οι ελεύθεροι επαγγελματίες, πιστεύουν ότι η φοροδιαφυγή είναι συνώνυμο της κλοπής. Ενώ, η πλειοψηφία των ελεύθερων επαγγελματιών με ποσοστό 31% πιστεύει ότι η φοροδιαφυγή είναι αποτέλεσμα νοοτροπίας που επέβαλλαν με τις πρακτικές τους οι εκάστοτε κυβερνήσεις.

4. Ερώτηση 13: Η οικονομική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η Κύπρος οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην φοροδιαφυγή. - Εισόδημα

Πίνακας 6.28: Ερώτηση 13 και εισόδημα

Επιλογές απαντήσεων	Χωρίς εισόδημα	Μέχρι €12000	€12000-19500	€19501-36000	€36001-60000	Άνω των €60000	Σύνολο	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	6	10	12	11	6	0	**45**	**18%**
Συμφωνώ	14	17	18	21	9	2	**81**	**34%**
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	8	18	9	15	8	1	**59**	**24%**
Διαφωνώ	4	12	7	14	11	4	**52**	**21%**
Διαφωνώ απόλυτα	3	1	1	1	0	0	**6**	**3%**
Σύνολο ερωτηθέντων ανά εισόδημα	**35**	**58**	**47**	**63**	**34**	**7**	**244**	**100%**

Διάγραμμα 6.23: Ερώτηση 13 και εισόδημα

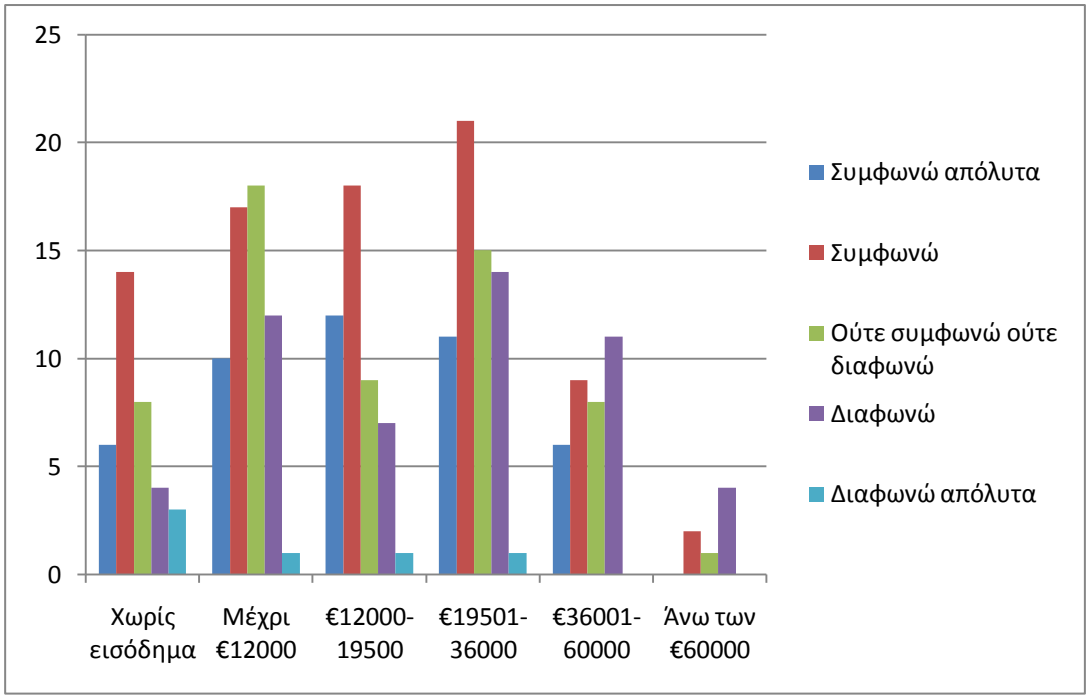

Σε αυτή των ερώτηση η πλειοψηφία των ερωτηθέντων είχε συμφωνήσει με ποσοστό 52%. Ενώ, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων με εισοδήματα άνω των €60000, διαφωνούν με αυτή την άποψη με ποσοστό 57%. Παρόλο που στο δείγμα μου ήταν λίγος ο αριθμός των υψηλά αμειβόμενων τάξεων, σε αυτή την κατηγορία υπερίσχυσε η άποψη ότι φταίει το φορολογικό σύστημα. Από εισοδηματικής απόψεως, οι ψηλότερου εισοδήματος ερωτηθέντες

ίσως νιώθουν ένα αίσθημα αδικίας, κάτι που είναι φυσιολογικό κρίνοντας από το γεγονός ότι αυτή η μερίδα ανθρώπων νιώθουν έντονα την αδικία του να φοροδιαφεύγει κάποιος, ενώ αυτοί συνεισφέρουν με μεγάλα ποσά φόρων στην οικονομία.

5. Ερώτηση 21: Εσείς ή οι εταιρείες σας έχουν φορολογικό φάκελο; - Εισόδημα

Πίνακας 6.29: Ερώτηση 21 και εισόδημα

Επιλογές απαντήσεων	Χωρίς εισόδημα	Μέχρι €12000	€12000-19500	€19501-36000	€36001-60000	Άνω των €60000	Σύνολο	Ποσοστό
Ναι	14	42	40	63	32	7	**198**	**81%**
Όχι	21	16	7	0	2	0	**46**	**19%**
Σύνολο ερωτηθέντων ανά επάγγελμα	**35**	**58**	**47**	**63**	**34**	**7**	**244**	**100%**

Διάγραμμα 6.24: Ερώτηση 21 και εισόδημα

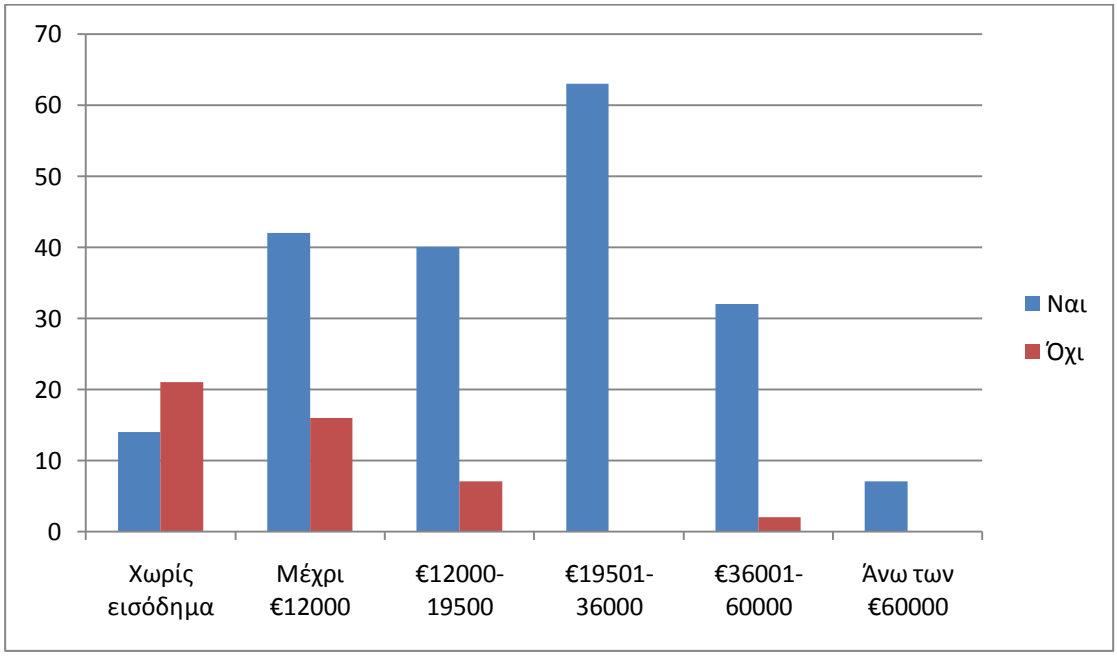

Σε αυτή την ερώτηση, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων με ποσοστό 81% είχε απαντήσει ότι έχει φορολογικό φάκελο. Αντίθετα, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων με χωρίς εισόδημα απάντησε αρνητικά, με ποσοστό 60%. Με τα αποτελέσματα αυτά, φαίνεται ότι οι πλούσιοι έχουν φορολογικό φάκελο που συνεπάγεται ότι έχουν φορολογική συνείδηση.

6. Ερώτηση 23: Φοροδιαφυγή είναι – Εισόδημα

Πίνακας 6.30: Ερώτηση 23 και εισόδημα

Επιλογές απαντήσεων	Χωρίς εισόδημα	Μέχρι €12000	€12000-19500	€19501-36000	€36001-60000	Άνω των €60000	Σύνολο	Ποσοστό
Συνώνυμο της κλοπής	15	22	14	20	10	4	**85**	**35%**
Αναγκαίο κακό	2	5	3	8	1	0	**19**	**8%**
Αναγκαίο καλό	1	2	1	0	1	0	**5**	**2%**
Δημιούργημα ενός σαθρού μεθοδευμένου φορολογικού συστήματος για να εξυπηρετεί αυτούς που το σχεδίασαν	6	6	6	9	6	0	**33**	**14%**
Αποτέλεσμα νοοτροπίας που επέβαλλαν με τις πρακτικές τους οι εκάστοτε κυβερνήσεις	6	11	11	18	11	0	**57**	**23%**
Εύκολος τρόπος πλουτισμού σε ένα διάτρητο φορολογικό σύστημα	5	12	12	8	5	3	**45**	**18%**
Σύνολο ερωτηθέντων ανά επάγγελμα	**35**	**58**	**47**	**63**	**34**	**7**	**244**	**100%**

Διάγραμμα 6.25: Ερώτηση 23 και είσόδημα

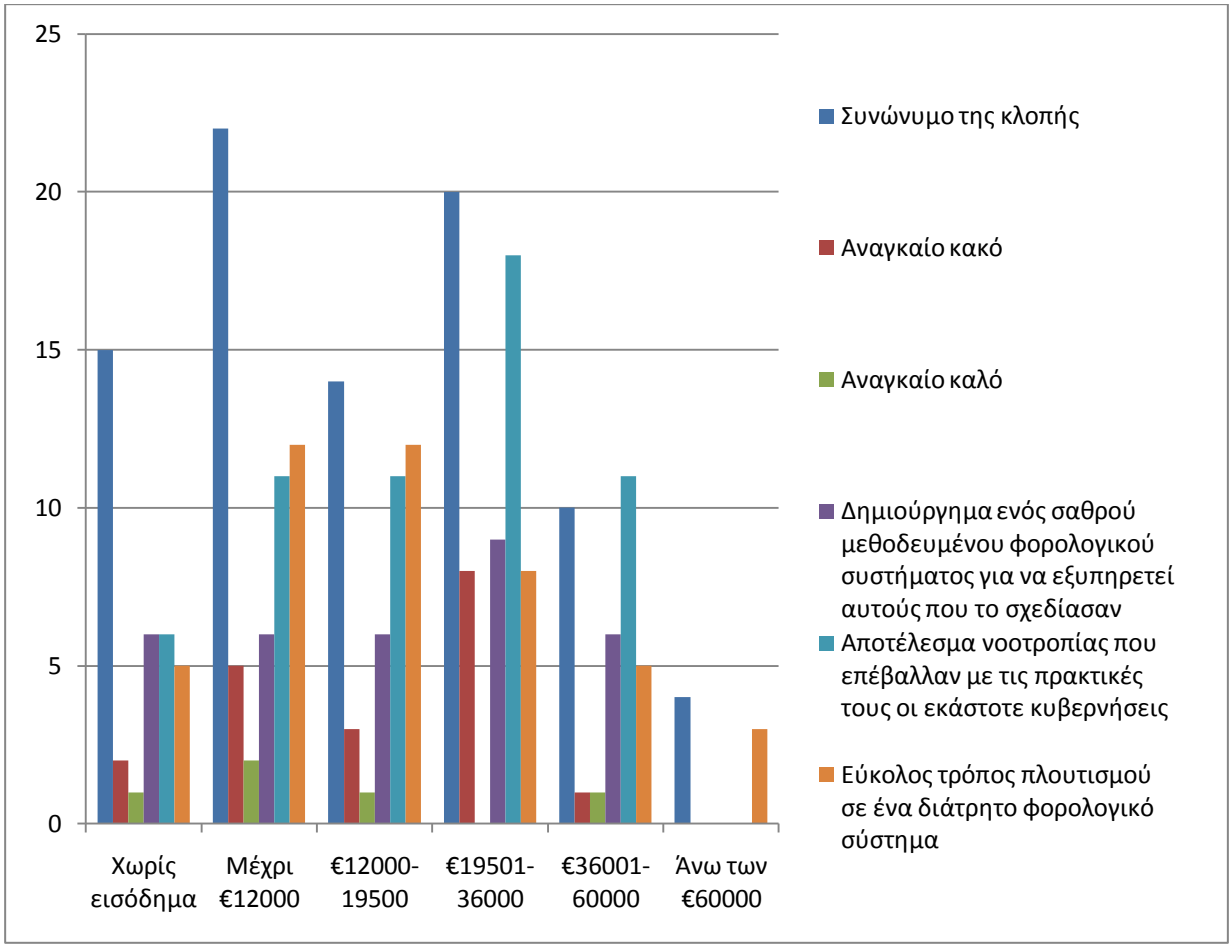

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων σε αυτή την ερώτηση είχε απαντήσει ότι η φοροδιαφυγή είναι συνώνυμο της κλοπής. Με αυτά τα αποτελέσματα διαφωνεί η πλειοψηφία των ερωτηθέντων με εισόδημα €36001- 60000, αφού πιστεύει ότι η φοροδιαφυγή είναι αποτέλεσμα νοοτροπίας που επέβαλλαν με τις πρακτικές τους οι εκάστοτε κυβερνήσεις. Αυτό το ποσοστό φτάνει το 32%.

6.6. Συμπεράσματα έρευνας

Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας προσέφεραν πολλές πληροφορίες για την τάση των Κύπριων φορολογούμενων για φοροδιαφυγή, τα αίτια που συμβάλλουν στο να φοροδιαφύγει κάποιος, το επίπεδο φορολογικής συνείδησης και φορολογικής ηθικής των Κύπριων φορολογούμενων. Επίσης, οι παράγοντες που συμβάλλουν στην φορολογική συμμόρφωση, οι ευκαιρίες που δίνει το φορολογικό μας σύστημα για φοροδιαφυγή και τέλος ποια είναι τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής στην Κύπρο.

Οι ερωτήσεις 6, 7, 10, 14, 15, 16, 18, 19 και 21 αναφέρουν μερικούς από τους κυριότερους παράγοντες που θα μπορούσε κάποιος να φοροδιαφύγει ή όχι. Σημαντικός

παράγοντας αποτελεί η φορολογική συνείδηση. Με τις ερωτήσεις που είχαν απαντηθεί από τους ερωτηθέντες αποδείχτηκε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων έχουν υψηλό επίπεδο φορολογικής συνείδησης. Υψηλό ποσοστό ερωτηθέντων είχε απαντήσει ότι δεν θα φοροδιέφευγε αν του δινόταν η δυνατότητα και σε μια άλλη ερώτηση είχε απαντήσει ότι δεν είχε φοροδιαφύγει στο παρελθόν. Ένας παράγοντας που επηρεάζει αρνητικά την φορολογική συνείδηση είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης των πολιτών προς το κράτος. Η εμπιστοσύνη φθείρεται όταν υπάρχει λανθασμένη διαχείριση του δημόσιου χρήματος από το κράτος με αποτέλεσμα ο φορολογούμενος να νιώθει ότι η προσπάθειά του με την καταβολή των φόρων του δεν εκτιμάται. Επίσης, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων σε μια ερώτηση που τους είχε υποβληθεί, είχαν απαντήσει ότι ούτε για λόγους επιβίωσης επιθυμούν να φοροδιαφύγουν, αυτό δείχνει επίσης υψηλό επίπεδο φορολογικής συνείδησης.

Άλλοι παράγοντες φοροδιαφυγής που αναφέρονται στο ερωτηματολόγιο αποτελούν επίσης, τη δίκαιη ένταση των φορολογικών ελέγχων. Όταν γίνεται καταπάτηση του αισθήματος της δικαιοσύνης, ο φορολογούμενος δεν θα έχει την ίδια επιθυμία να πληρώνει τους φόρους του. Άλλος παράγοντας αποτελεί η φορολογική ηθική. Σε μια ερώτηση η πλειοψηφία των συμμετεχόντων είχε απαντήσει ότι δεν θα δωροδοκούσε για να αποφύγει την ποινή σε περίπτωση φορολογικού αδικήματος. Αυτή η απάντηση αποδεικνύει υψηλό επίπεδο φορολογικής ηθικής. Αρκετοί από τους ερωτηθέντες αναγνωρίζουν ως ηθική υποχρέωση τη δήλωση του αληθές εισοδήματός τους. Ακόμη ένας παράγοντας που μπορεί να διαπιστωθεί στο ερωτηματολόγιο είναι οι ευκαιρίες για φοροδιαφυγή που μπορεί να επιτρέψει η φορολογική νομοθεσία. Μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων είχε απαντήσει σε μια παρόμοιου θέματος ερώτηση ότι αν το θέλει κάποιος μπορεί εύκολα να φοροδιαφύγει.

Οι ερωτήσεις που αναφέρονται σε μέτρα αντιμετώπισης είναι οι ερωτήσεις 8, 9, 11, 12, 13, 17, 21, 22 και 24. Με βάση τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, μπορούν να εντοπιστούν τα μέτρα αντιμετώπισης που θεωρούνται καταλληλότερα για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής στην Κύπρο και τα οποία είχαν εγκριθεί και από την πλειοψηφία των ερωτηθέντων.

Αυτά τα μέτρα είναι τα εξής: φορολογικοί έλεγχοι σε τακτά χρονικά διαστήματα, μείωση των φορολογικών συντελεστών, αυστηρότερες ποινές στους παρανομούντες και σε σοβαρές περιπτώσεις φοροδιαφυγής να γίνεται άμεση δήμευση της κινητής και ακίνητης περιουσίας ή και φυλάκιση.

Άλλα μέτρα αντιμετώπισης που μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή είναι η υποχρεωτική τήρηση φορολογικού φακέλου από όλους τους πολίτες, η υποχρεωτική έκδοση απόδειξης και πιθανόν συχνότεροι έλεγχοι στους ελεύθερους επαγγελματίες και στα επαγγέλματα παροχής υπηρεσιών αφού με βάση την πλειοψηφία των απαντήσεων αυτά είναι τα επαγγέλματα που

αποφεύγουν περισσότερο να εκδώσουν απόδειξη. Επίσης, η δημοσίευση των ονομάτων των φοροφυγάδων, η υποχρεωτική υποβολή κατάστασης περιουσίας σε τακτά χρονικά διαστήματα και η παροχή κινήτρων στους συνεπείς φορολογούμενους αποτελούν σημαντικά μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής στην Κύπρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Με την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας, μετά από εξέταση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας, των νόμων, της έρευνας και των συνεντεύξεων που εξετάζουν το θέμα της φοροδιαφυγής στην Κύπρο, διαπιστώθηκε ότι η φοροδιαφυγή, αποτελεί αιτία πρόκλησης πολλών παραγόντων με σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις όχι μόνο στην οικονομία και στην κοινωνία της Κύπρου , αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Μέσα από την παρούσα έρευνα διαφάνηκε ότι το επίπεδο φορολογικής συνείδησης των Κύπριων πολιτών είναι αρκετά ψηλό, όμως η εμπιστοσύνη των πολιτών προς στο κράτος φθείρεται όταν δεν γίνεται σωστή διαχείριση του δημοσίου χρήματος, και το αίσθημα αδικίας μπορεί να οδηγήσει τον φορολογούμενο στο να φοροδιαφύγει.

Οι κύριες επιπτώσεις της φοροδιαφυγής οι οποίες έχουν αναλυθεί στο κύριο μέρος της μελέτης είναι η δημιουργία δημοσίου ελλείμματος, ο αυξημένος εξωτερικός και εσωτερικός δανεισμός για την κάλυψη του δημόσιου χρέους, η δημιουργία στασιμότητας και η μείωση ανταγωνιστικότητας και η αύξηση του κόστους συναλλαγής και διοικήσεως του ελεγκτικού μηχανισμού.

Με απλά λόγια, συμπεραίνουμε ότι η φοροδιαφυγή επιδρά καταλυτικά στην αρνητική ανάπτυξη μιας χώρας, και στους πολίτες της. Ενώ έγιναν αρκετά βήματα τελευταία για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής στην Κύπρο , εντούτοις υπάρχει ανάγκη για ακόμα πολύ περισσότερα. Ανάγκη για βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης των πολιτών, ενέργειες για ενδυνάμωση των δυνατοτήτων του Τμήματος Φορολογίας, θωράκιση της Νομοθεσίας ,εναρμόνιση με τις σχετικές Ευρωπαϊκές οδηγίες και κανονισμούς και αναβάθμιση και αξιοποίηση της τεχνολογίας.

Τα κυριότερα μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής πρέπει να είναι η αύξηση των φορολογικών έλεγχων σε τακτά χρονικά διαστήματα, η μείωση των φορολογικών συντελεστών, οι αυστηρότερες ποινές στους παρανομούντες και σε σοβαρές περιπτώσεις φοροδιαφυγής να γίνεται άμεση δήμευση της κινητής και ακίνητης περιουσίας ή και φυλάκιση. Επίσης προτείνεται η υποχρεωτική τήρηση φορολογικού φακέλου από όλους τους πολίτες, η επιβολή υψηλών προστίμων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης στις φορολογικές αρχές, η δημοσίευση ονομάτων φοροφυγάδων και παροχή κινήτρων στους συνεπείς φορολογούμενους,

Εν κατακλείδι, η φοροδιαφυγή αποτελεί ένα φαινόμενο όπου όσο η αντιμετώπισή του παραμένει ανεπαρκής, τόσο θα συνεχίσει να μεγαλώνει, γι' αυτό επιβάλλεται ο σχεδιασμός των κατάλληλων μέτρων και πολιτικών για να πολεμήσουμε ή τουλάχιστον να απαμβλύνουμε αυτό το πρόβλημα και για να πετύχει χρειάζεται μεθοδικότητα και αποφασιστικότητα από τους δημόσιους φορείς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία:

Βουγιούκα, Ε. (2014). *Η Φοροαποφυγή των Μεγάλων Επιχειρήσεων- Μέρος Ι.* http://www.kordatos.org/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1/tabid/4265/Post/12843/%CE%97-%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%AE-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CF%89%CE%BD-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD-%CE%9C%CE%AD%CF%81%CE%BF%CF%82-%CE%99 [Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου 2016]

Γκίνογλου, Δ. (2004). *Φορολογική Λογιστική (Εφαρμογές).* http://curia.gr/o-pragmatikos-rolos-tis-forologias/ [Ανακτήθηκε 18 Ιουνίου 2016]

Γκουμπανιτσάς, Γ. *Οικονομική Ανάλυση του Φαινομένου της Φοροδιαφυγής.* http://old.phs.uoa.gr/~ahatzis/Goubanitsas.doc [Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου 2016]

Δρυτσάκη, Χ. (2007). *Η Παραοικονομία στην Κύπρο-Μια Εμπειρική Έρευνα.* pp.171-179. http://stat-athens.aueb.gr/~esi/proceedings/20/pdf/171-179.pdf [Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου 2016]

ΕΚΕ Κύπρου : Φορολογικό Σύστημα. (2015) http://www.businessincyprus.gov.cy/mcit/psc/psc.nsf/eke10_gr/eke10_gr?OpenDocument [Ανακτήθηκε 18Ιουνίου 2016]

Ευρετήριο οικονομικών όρων. (2010). *Φοροδιαφυγή (Tax Evasion/ Mitigation).* http://www.euretirio.com/2010/06/forodiafygi.html [Ανακτήθηκε 13 Ιουνίου 2016]

Ευρετήριο οικονομικών όρων. (2010). *Φόρος (Tax).* http://www.euretirio.com/2010/06/foros.html [Ανακτήθηκε 18 Ιουνίου 2016]

Ευρετήριο οικονομικών όρων. *Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (Gross National Product).* http://www.euretirio.com/2010/06/aep-akatharisto-ethniko-proion.html#ixzz3SfvFZnU7 [Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου 2016]

Η Καθημερινή: Διεθνής οικονομία. (2015). *Συμφωνία Ιταλίας - Ελβετίας για Καταπολέμηση της Φοροδιαφυγής.* http://www.kathimerini.gr/804907/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/symfwnia-italias---elvetias-gia-katapolemhsh-ths-forodiafyghs [Ανακτήθηκε 13 Ιουνίου 2016]

Κορομηλάς, Γ. Α. (2015). *Φοροδιαφυγή- Παράγοντες και Συνέπειες.* http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26533&subid=2&pubid=111509438 [Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου 2016]

Μουντούρης, Α. (2012). *Οι Σύγχρονες Λειτουργίες των Φόρων.* http://www.panaitoliki.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=16317:2012-11-06-16-19-35&catid=57:2008-11-07-14-27-15&Itemid=118 [Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου 2016]

Παπαϊωάννου, Ε. (2014). *Το Φαινόμενο της Φοροδιαφυγής και της Παραοικονομίας.*http://okeanis.lib.teipir.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2472/log_201400131.pdf?sequence=1 [Ανακτήθηκε 18 Ιουνίου 2016]

Πασιαρδής, Π. & Πολυκάρπου, Α. (2008). *Income Tax Evasion – Cyprus Economic Policy Review.* 2(2), pp.37-49. http://www.ucy.ac.cy/erc/documents/Full_Text_Pashardes1208.pdf [Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου 2016]

Πέρδιος, Π. (2012). *Μελέτη της φορολογικής συμμόρφωσης στην Κύπρο.* MBA-2012-00064.pdf (σσ.10, 11).

Σαρτζετάκης, Ε. (2014). *Μέτρηση του Εθνικού Εισοδήματος- ΚΕΦΑΛΑΙΟ 22.* http://users.uom.gr/~esartz/teaching/macro/Kef22.pdf [Ανακτήθηκε 18 Ιουνίου 2016]

Στεργίου, Λ. (2010). *Εκεί που Εξαφάνισαν τη φοροδιαφυγή…* http://www.kathimerini.gr/381529/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/ekei-opoy-e3afanisan-th-forodiafygh [Ανακτήθηκε 13 Ιουνίου 2016]

Τμήμα Εσωτερικών Προσόδων. http://www.mof.gov.cy/mof/ird/ird.nsf/All/F511884FFDD51933C225738D003F7425?OpenDocument[Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου 2016]

Τμήμα Φορολογίας - Tax Department. (2015). Ιστορικό. http://www.mof.gov.cy/mof/taxdep.nsf/page03_gr/page03_gr?OpenDocument [Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου 2016]

Το Βήμα: Οικονομία. (2014). *Κύπρος: Στο 115,3% του ΑΕΠ Αυξήθηκε το Δημόσιο Χρέος της.* http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=601530 [Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου 2016]

Ξένη βιβλιογραφία:

Allingham, M. G. & Agnar, S. (1972). Journal *of Public Economics 1*. North Holland Publishing Company, pp. 323-338.

Alm, J. & Jackson, B. (1992). Estimating the determinants of taxpayer compliance with experimental data. *National Tax Journal*, 45(1).

Andreoni, J., Erard, B. & Feinstein, J. (1998). Tax Compliance. Journal *of Economic Literature*, 36(2), pp. 818-860.

Begg, D., Fischer, S. & Dornbusch, R. (1998: 602-629). Φόροι και δημόσιες δαπάνες: Δημόσιος τομέας και κατανομή των πόρων. *Εισαγωγή στην Οικονομική. Τόμος Α'.* 4η έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική, σσ. 602-629.

Biz Filings. (2015). *Tax Avoidance is Legal; Tax Evasion is Criminal.* http://www.bizfilings.com/toolkit/sbg/tax-info/fed-taxes/tax-avoidance-and-tax-evasion.aspx [Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου 2016]

Chau, G. & Leung P. (2009). A critical review of Fischer tax compliance model: A research synthesis. Journal *of Accounting and Taxation*, 1(2), pp. 34-40.

Danopoulos G.P & Znidaric B. (2007) *Ε-περιοδικό Επιστήμης και Τεχνολογίας.*

Dawes, R.M. (1980). *Social dilemmas*, Annual Review of Psychology, 31(1), pp.169-193.

Europa. (2006). *Κοινό Σύστημα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) («Οδηγία ΦΠΑ»).* http://europa.eu/legislation_summaries/taxation/l31057_el.htm [Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου 2016]

Europa. (2009). *Πρόταση Οδηγίας του Συμβουλίου για την Αμοιβαία Συνδρομή για την Είσπραξη Απαιτήσεων Σχετικών με Φόρους, Δασμούς και Άλλα Μέτρα.* http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2009/EL/1-2009-28-EL-F1-1.Pdf [Ανακτήθηκε 16 Ιουνίου 2016]

Google. (2013). *Κύπρος, Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν*. https://www.google.gr/?gws_rd=ssl#q=%CE%BA%CF%8D%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%82+%CE%B1%CE%BA%CE%B1%CE%B8%CE%AC%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF+%CE%B5%CE%B3%CF%87%CF%8E%CF%81%CE%B9%CE%BF+%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%8A%CF%8C%CE%BD [Ανακτήθηκε 16 Ιουνίου 2016]

Hofstede, G. & Hofstede. G.J. (2005). *Cultures and OrganisationQ Software of the mind*, ed. McGraw-Hill.

Jackson, B.R. & Miliron, V.C. (1986). Tax compliance research: findings, problems, and prospects. Journal *of Accounting Literaturem*, 5, pp. 125.

Kirchler, E., Hoelzl, E. & Wahl, I. (2008). Enforced versus voluntary tax compliance: The "slippery slope" framework. Journal *of Economic Psycology*, 29(2), pp. 210-225.

Murphy, K. (2004). *The Role of Trust in Nurturing Compliance: A Study of Accused Tax Avoiders, Law and Human Behavior*, 28(2), pp.187-209.

Pwc. (2015). *Φορολογικές Πληροφορίες 2015- Κύπρος* http://www.pwc.com.cy/en/publications/assets/tax-facts-figures-2015-greek.pdf [Ανακτήθηκε 16 Ιουνίου 2016]

Snavely, K. (1990). *Govermental Policies to Reduce Tax Evasion: Coerced Behavior Versus Services and Values Development Policy Sciences*, 23(1), pp.57-72.

Spicer, M.W. & Lundstedt, S.B. (1976). Understanding Tax Evasion. *Public Finance*, 31(2), pp.295-305.

Stiglitz, J. (1988). *Οικονομική του Δημόσιου Τομέα*. Αθήνα: Κριτική Επιστημονική Βιβλιοθήκη.

The Guardian. (2012). *Italian cardinal brands tax evasion a sin*. http://www.theguardian.com/world/2012/jan/24/italian-cardinal-tax-evasion-sin [Ανακτήθηκε 16 Ιουνίου 2016]

Torgler, B. (2005). *Tax Morale in Latin America*. Public Choice, 122(1), pp.133-157.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. Ερωτηματολόγιο

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ενότητα Α': Δημογραφικά στοιχεία

1. Φύλο

Άνδρας ……..
Γυναίκα ……..

2. Ηλικία

18-30 ……
31-45 ……
46-60 ……
61 και άνω ……

3. Επάγγελμα

Ιδιωτικός Υπάλληλος …….
Δημόσιος Υπάλληλος …….
Ελεύθερος Επαγγελματίας …….
Άνεργος …….
Συνταξιούχος …….
Άλλο …….

4. Εκπαίδευση

Δημοτική ……

Μέση ……

Ανώτερη ……

Πανεπιστημιακή ……

5. Ετήσιο εισόδημα

Χωρίς εισόδημα ……

Μέχρι €12000 ……

€12001- 19500 ……

€19501- 36000 ……

€36001- 60000 ……

Άνω των €60000 ……

Ενότητα Β'

6. Αν μου δινόταν η δυνατότητα να φοροδιαφύγω (είτε ως άτομο είτε ως επιχειρηματίας) θα το έκανα.

Συμφωνώ απόλυτα ……

Συμφωνώ ……

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ ……..

Διαφωνώ ……..

Διαφωνώ απόλυτα …….

7. Έχω φοροδιαφύγει στο παρελθόν.

Ναι …….

Όχι …….

8. Συμφωνώ με την αύξηση των μέτρων της πολιτείας για την ένταση των ελέγχων κατά της φοροδιαφυγής.

Συμφωνώ απόλυτα ……

Συμφωνώ ……

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ ……..

Διαφωνώ ……...

Διαφωνώ απόλυτα …….

9. Αν γινόταν κάποια μείωση των φορολογικών συντελεστών, πιστεύετε ότι θα περιορίζονταν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής;

Ναι…….

Όχι…….

10. Η ένταση των φορολογικών ελέγχων στρέφεται κυρίως σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αφήνοντας τις μεγάλες επιχειρήσεις ανέγγιχτες.

Συμφωνώ απόλυτα ……

Συμφωνώ ……

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ ……..

Διαφωνώ ……...

Διαφωνώ απόλυτα …….

11.Η ύπαρξη ενός αδιάφθορου ελεγκτικού μηχανισμού απαλλαγμένου από συντεχνιακά σύνδρομα με αυστηρότητα στις παραβάσεις θα περιόριζε τη φοροδιαφυγή;

Συμφωνώ απόλυτα ……

Συμφωνώ ……

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ ……..

Διαφωνώ ……...

Διαφωνώ απόλυτα …….

12. Θα συμφωνούσατε σε σοβαρές περιπτώσεις φοροδιαφυγής, αν υπήρχε άμεση δήμευση της περιουσίας (κινητής και ακίνητης) ή και φυλάκιση;

Συμφωνώ απόλυτα ……

Συμφωνώ ……

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ ……...

Διαφωνώ ……..

Διαφωνώ απόλυτα …….

13. Η οικονομική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η Κύπρος οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην φοροδιαφυγή.

Συμφωνώ απόλυτα ……

Συμφωνώ ……

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ ……..

Διαφωνώ ……..

Διαφωνώ απόλυτα …….

14. Πιστεύετε ότι γενικά το κράτος δαπανά τα χρήματα των φορολογουμένων με σύνεση;

Συμφωνώ απόλυτα ……

Συμφωνώ ……

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ ……..

Διαφωνώ ……..

Διαφωνώ απόλυτα …….

15.Αν μου γινόταν φορολογικός έλεγχος και είχα υποπέσει σε φορολογικά αδικήματα θα επιχειρούσα να δωροδοκήσω για να αποφύγω την ποινή.

Ναι……..

Όχι……..

16.Είναι εύκολο να φοροδιαφύγει κάποιος αν το θέλει.

Συμφωνώ απόλυτα ……

Συμφωνώ ……

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ ……..

Διαφωνώ ……..

Διαφωνώ απόλυτα …….

17. Πιο εύκολα φοροδιαφεύγουν όσοι έχουν πολλά εισοδήματα σε σχέση με όσους έχουν λίγα εισοδήματα.

Συμφωνώ απόλυτα ……

Συμφωνώ ……

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ ……..

Διαφωνώ ……...

Διαφωνώ απόλυτα …….

18. Θα δικαιολογούσατε επιχειρηματία που οφείλει στο δημόσιο και διακυβεύεται η βιωσιμότητά του να προβεί σε φοροδιαφυγή για την επιβίωσή του;

Συμφωνώ απόλυτα ……

Συμφωνώ ……

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ ……..

Διαφωνώ ……...

Διαφωνώ απόλυτα …….

19. Όλοι οι πολίτες υποχρεούμαστε ηθικά να δηλώνουμε το αληθές εισόδημά μας.

Συμφωνώ απόλυτα ……

Συμφωνώ ……

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ ……..

Διαφωνώ ……...

Διαφωνώ απόλυτα …….

20. Γνωρίζω άτομα του οικείου μου περιβάλλοντος που φοροδιαφεύγουν.

Ναι ……

Όχι ……

21.Εσείς ή οι εταιρείες σας έχουν φορολογικό φάκελο;

Ναι ……

Όχι …….

22.Ποια από τα παρακάτω επαγγέλματα, κατά τη γνώμη σας, αποφεύγουν περισσότερο την έκδοση απόδειξης:

Α. Καταστήματα τροφίμων/ ένδυσης/ υπόδησης/ φαρμακεία

Β. Ελεύθεροι επαγγελματίες (ηλεκτρολόγοι/ υδραυλικοί/ οικοδόμοι/ μηχαν. αυτοκινήτων κ.α.)

Γ. Παροχή υπηρεσιών (ιατροί/ δικηγόροι/ αρχιτέκτονες/ π. μηχανικοί κ.α.)

23. Φοροδιαφυγή είναι:

Α. Συνώνυμο της κλοπής ……

Β. Αναγκαίο κακό ……

Γ. Αναγκαίο καλό ……

Δ. Δημιούργημα ενός σαθρού μεθοδευμένου φορολογικού συστήματος για να εξυπηρετεί αυτούς που το σχεδίασαν …….

Ε. Αποτέλεσμα νοοτροπίας που επέβαλλαν με τις πρακτικές τους οι εκάστοτε κυβερνήσεις ……..

Στ. Εύκολος τρόπος πλουτισμού σε ένα διάτρητο φορολογικό σύστημα …….

24.Ποια από τα παρακάτω μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής θα προτείνατε;

(Στη τελευταία επιλογή μπορείτε αν θέλετε να προτείνετε και κάποιο άλλο μέτρο)

1. Υποχρεωτική τήρηση φορολογικού φάκελου από όλους τους πολίτες …….
2. Επιβολή ψηλών προστίμων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης στις φορολογικές αρχές …….
3. Δημοσίευση ονομάτων φοροφυγάδων ……..
4. Υποχρεωτική υποβολή κατάστασης περιουσίας σε τακτά χρονικά διαστήματα ……..
5. Παροχή κινήτρων στους συνεπείς φορολογούμενους
6. Άλλο …….

2. Συνοδευτική επιστολή

Αγαπητέ/ή κ.

Μέσα στα πλαίσια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας επέλεξα να ασχοληθώ με το θέμα της φοροδιαφυγής και του τρόπου αντιμετώπισης της. Σκοπός αυτού του ερωτηματολογίου είναι η καταγραφή των απόψεων γύρω από το φαινόμενο της φοροδιαφυγής στη Κύπρο. Καθοριστική σημασία για την ολοκλήρωση της έρευνάς μου έχει η συμπλήρωση του συνημμένου ερωτηματολογίου από εσάς. Η συλλογή των πληροφοριών μέσω των απαντήσεων του ερωτηματολογίου θα χρησιμοποιηθούν αυστηρά για τις ανάγκες της έρευνας και μόνο. Η συμμετοχή στην έρευνα είναι εθελοντική. Όπως θα διαπιστώσετε είναι σύντομο και δεν θα σας απασχολήσει πολύ. Τα προσωπικά σας στοιχεία δεν θα δημοσιοποιηθούν και η επιλογή σας είναι τυχαία. Ως ελάχιστη ανταμοιβή δεσμεύομαι να αποστείλω τα αποτελέσματα από όποιο ζητηθούν. Παρακαλώ η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου να γίνει το αργότερο μέχρι τις 29/07/16.

Σας ευχαριστώ εκ' των προτέρων για την συνεργασία σας.